

**MÓDOSÍTOTT
INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI
STRATÉGIA
SALGÓTARJÁN MEGYEI JOGÚ VÁROS
FEJLESZTÉSÉRE**

III. KÖTET

Budapest, 2012. augusztus 10.

SocioScope Kutató, Tanácsadó Bt.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata

Társadalmi-szociális helyzetfelmérés és Anti-szegregációs terv

2008. április 6.

Tartalomjegyzék

I. Bevezető.....	3
I. A stratégiaalkotás szemléleti felfogása	4
III. A helyzetértékelés módszertani eszközei	7
IV. Társadalom-demográfiai helyzetértékelés.....	10
IV. 1 Népességszám változás	10
IV. 2 Foglalkoztatottság.....	12
IV. 3 Lakhatás	16
IV. 4 Oktatás és ifjúság.....	19
IV. 5 Mentális depriváltság.....	23
IV. 6 Szociális-egészségügyi helyzet	26
IV. 7 Roma kisebbség.....	34
II. Problémafa	36
III. A város társadalmi-szociális térképének bemutatása.....	37
VI. 1 Módszertani megfontolások.....	37
VI. 2 Elemzések a városrészek szintjén.....	38
VI. 2.1 A városrészek népessége	38
VI. 2.2 A városrészek a lakosok végzettségének tükrében	41
VI. 2.3 Foglalkoztatás	42
VI. 2.4 A városrészek lakásállománya.....	44
VI. 2.5 A városrészek szociális helyzete	49
VI. 3 A városrészek rövid jellemzése	50
IV. Célfa	56
V. Stratégiai fejezet	57
VIII.1 A beavatkozások előfeltételei:	57
VIII.2 Beavatkozások	60
VIII.2.1 „Mentális rehabilitáció”	61
VIII.2.2 Szociális rehabilitáció	64
VIII.2.3 Költségtervezet	76
VI. Krízisterületek.....	79
IX. 1 A krízisterületek általános ismertetése	79
IX. 2 Idegér - Integrációs Stratégia.....	82
IX. 3 Művésztelep - Integrációs Stratégia	87
IX. 4 Forgách Antal telep - Integrációs Stratégia.....	89
IX. 5 Zöldfa utca és környéke - Integrációs Stratégia	93
IX. 6 Csokonai utca - Integrációs Stratégia	96
IX. 7 Somlyóbányai kolónia - Integrációs Stratégia	100
IX. 8 Salgó bányai kolónia - Integrációs Stratégia.....	104
IX. 9 Salgó út-Acélgyár - Integrációs Stratégia	108
IX. 10 Baglyasalja - Integrációs Stratégia.....	111
VII. Beavatkozások priorizálása	115
X. 1 Szociális rehabilitáció első üteme.....	116
X. 2 Szociális rehabilitáció második üteme.....	119
X. 3 Kolóniaprogram.....	122
VIII. Melléklet.....	123

I. Bevezető

Az Anti-szegregációs terv (ASZT) Salgótarján Megyei Jogú Város által elkészített Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) szoros részét képezi. Az IVS-ben foglaltakhoz teljes mértékben illeszkedik, tartalmazza azokat a részeket, amit az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium által kiadott kézikönyv szociális dimenzióra vonatkozó követelmény-leírása tartalmaz, illetve kiegészül olyan tartalmi elemekkel, amik relevánsak lehetnek egy város rehabilitációs program megalapozásához.

Az IVS egy olyan középtávú városfejlődést megalapozó stratégia alapja, amelynek célja, hogy a város a jövőben prosperáló, fejlődő városként jelenjen meg, a helyi lakosok számára élhető, és szerethetővé váljon, a városba látogatók számára pedig minden esetben pozitív emlékként maradjon meg az ott eltöltött idő. Ennek elérése, azonban nem csupán városszépészeti, városrendezési kérdés. A cél elérésének érdekében elengedhetetlenek a határozott, a város belső egyensúlya megteremtése érdekében tett lépések, melyek középpontjában a helyi lakosság áll. Az IVS magába foglal urbanisztikai, gazdaság és kiskereskedelem-fejlesztési felméréseket és célokat, amiket kiegészít az ASZT, a helyi társadalmi-szociális ismeretek összegyűjtésével és az arra alapozott célok leírásával. Mindezek az ismeretek csak együttesen értelmezhetőek, a megfogalmazott célok csak a szinergiahatások figyelembe vételével együtt érhetőek el eredményesen.

A stratégiát alkotó szociális-társadalmi helyzetfeltárás problématudatosan bemutatja, hogy milyen nehézségekkel kell a városnak megküzdenie, illetve vizsgálja azt is, hogy ezek a nehézségek hogyan hatnak egymásra. Az elkészült dokumentum vizsgálja azt is, hogy a feltérképezett problémák hogyan jelennek területi alapon, különös tekintettel arra, hogy ezek lehetnek-e alapjai szegregációnak. A helyzetfeltáráson túl a stratégiaalkotás kiterjed az egyes városrészek lakosságának leszakadása ellen alkalmazandó lépések bemutatására, annak érdekében, hogy az ott élő lakosság életkörülményei javuljanak, életesélyei növekedjenek. Az Anti-szegregációs terv elemzi azt is, hogy a tervezett városfejlesztések, hogyan befolyásolják a területi szegregációt.

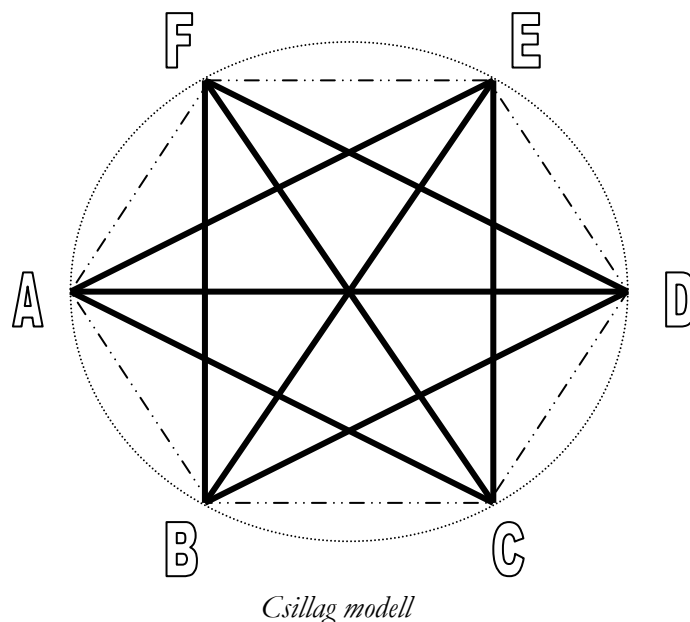
I. A stratégiaalkotás szemléleti felfogása

A városi tér és az abban elhelyezkedő lakónépesség összetett szövetet alkot. Ennek a térnek a fizikai és társadalmi összetevői szoros kapcsolatban állnak egymással. Amikor ennek a rendszernek a szociális, társadalmi problémáit akarjuk feltárni, nem szabad figyelmen kívül hagyni az alábbi négy szemléleti irányelvet. Ezeket azért fontos leírni, mert ha tényleges eredményeket akarunk elérni, tudni kell alkalmazni ezeket az irányelveket, és ismerni kell a belőlük származó konklúziókat.

1. Esélyegyenlőség

A dokumentum megszületésének egyik fontos célja a városi lakosság esélyegyenlőségének megteremtése. Különös tekintettel igaz ez azokra az alacsony státuszú lakosokra, akik jelenleg a város valamelyik szegregátumában, krízis területén élnek. Az ASZT megalkotásának célja, hogy ezen területek szegregáltsága oldódjon, a városrehabilitációs beavatkozások, újabb területi szegregációt ne okozzanak.

2. Komplexitás

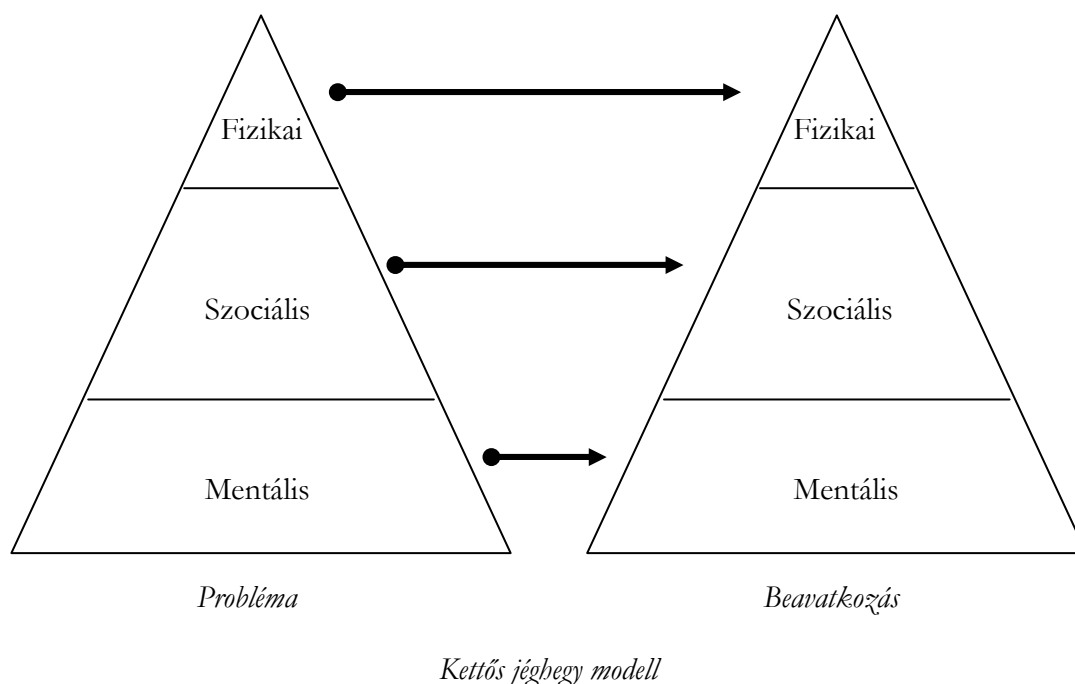
A fenti ábra stilizáltan a városi tér modellje. A külső kör jelképezi a várost, mint fizikai környezetet. Ezen belül látszik az a társadalmi tér, melyet az általunk feltérképezett hat problématerület feszít ki. E dimenziók képezték vizsgálódunk fókuszát, ezek mentén néztük meg, hogy milyen társadalmi, szociális anomáliák jellemzik a várost. Az is jól látható, hogy az egyes

csúcsok, vagyis a problématerületek összeköttetésben állnak egymással. A felvázolt csillagmodell jól mutatja, hogy egy komplex rendszerről van szó, amiben az egyes összetevőket nem érdemes külön-külön elemezni, csakis együtt, az egymásra gyakorolt hatásuk legmesszebbmenőig történő figyelembe vételével.

A vizsgált problématerületek:

- ➡ Népszámszám változás (A)
- ➡ Foglalkoztatottság (B)
- ➡ Lakhatás (C)
- ➡ Oktatás és ifjúság (D)
- ➡ Mentális depriváltság (E)
- ➡ Szociális-egészségügyi helyzet (F)

3. Egymásra épülés

A fenti ábrából jól látszik, hogy a jellemzően fizikai problémák csak kisebb részét teszik ki város társadalmi problémahalmazának. Azt is mondhatnánk, hogy a problémák fizikai megjelenése csak a jéghegy csúcsát, a közvetlenül megfigyelhető zavarokat mutatja. Ha tényleges változásokat akarunk elérni, nem elég csupán ezzel a látható felszínnel foglalkozni, hanem a problémák mélyebben fekvő, és mélyebb vizsgálatokat megkövetelő részeit is fel kell tárni. Az előzőekből

következik, hogy a fizikai környezet romlása legtöbb esetben szociális okokra vezethető vissza. Mindezek mellett a legtöbb problémát vissza lehet vezetni mentális jellegű problémákra.

Hasonló irányelveket kell figyelembe venni, ha a beavatkozás eszközeit vesszük sorba. Ha csupán a fizikai környezet megújításával foglalkozunk, az eredmények várhatóan nem lesznek tartósak, hiszen a szociális-mentális jellegű problémák újra saját képükre fogják formálni a fizikai teret. Ennek elkerülése érdekében olyan stratégiát kell megfogalmazni, ami egyaránt foglalkozik mindhárom területtel.

4. Egységesség

A város egyes társadalmi-szociális problémái koncentráltan jelennek meg a városi térben. A város ezen részeit szegregátumnak nevezzük. Ezek olyan területek, ahol elkerülhetetlen, hogy az ottani lakosság integrációja érdekében a jövőben anti-szegregációs programok valósuljanak meg. A problémákat azonban nem lehet kizárólagosan kötni ezekhez a területekhez, pontosan az előzőekben már említett komplexitás miatt. Ebből következően a szociális beavatkozásokat, illetve a jövőben megvalósuló szociális rehabilitáció programját szakmailag egységesen, de a területi eltéréseket, igényeket figyelembe véve, eszközrendszerében rugalmasan és széles spektrumon mozogva kívánjuk kidolgozni és megvalósítani.

III. A helyzetértékelés módszertani eszközei

Az Anti-szegregációs terv kidolgozását egy hosszú társadalmi-szociális helyzetfeltáró munka előzte meg. Ez egy többlepcsős felmérést jelent, melynek ismertetését tartalmazza ez a fejezet.

III.1 Szakértői interjúk

A felmérés során két ütemben, 16 db szakértői mélyinterjú került felvételre. A megkérdezettek az adott területek hozzáértő személyei voltak, akik releváns és hasznos válaszokkal járultak hozzá a felmérés és így a helyzetleírás elkészítéséhez. A következő intézmények és szervezetek kerültek megkeresésre:

- Cigány Kisebbségi Önkormányzat
- Salgótarján Megyei Jogú Város Egészségügyi és Szociális Központ (ESZK)
- Salgótarjáni Kistérségi Többcélú Társulása Kistérségi Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltató Központja
- Addiktológiai konzultáns
- József Attila Művelődési Ház
- Salgóvágyon Kft.
- Nonprofit Szolgáltató Központ
- Salgótarjáni Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda
- Városi Rendőrkapitányság
- Megyei Rendőrkapitányság
- Ingatlanközvetítő Iroda
- Szt. Lázár Megyei Kórház igazgatója

Illetve az Önkormányzat oldaláról a következő Irodák

- Oktatási, Kulturális és Sport Iroda
- Városfejlesztési és Informatikai Iroda
- Szociális és Egészségügyi Iroda
- Szociális és Egészségügyi Bizottság

III.2 Dokumentum elemzés

Az IVS és azon belül az Anti-szegregációs terv a város olyan középtávú stratégiai dokumentuma, ami szinkronban van az önkormányzat hasonló időtávú koncepcióival, egyéb stratégiáival. Annak érdekében, hogy ez az illeszkedés tökéletes legyen, átnéztünk minden olyan önkormányzati dokumentumot, ami relevánsan szóba jöhet. Ezeken a dokumentumokon kívül beszerzésre és elemzésre került minden olyan egyéb helyzetfelmérés, kutatási anyag, ami az előző 5 évben készült és foglalkozik a város társadalmi-szociális vetületeivel.

- A Salgótarján Foglalkoztatási Kht. jelentése
 - Salgótarjáni Kistérség Foglalkoztatási Paktum
 - Nógrád Megye Foglalkoztatási Stratégiája
 - Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata 2006-2018 közötti időszakra vonatkozó gazdasági programja
 - Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzése
 - A salgótarjáni fiatalok helyzete – Kutatási beszámoló
 - Salgótarján Megyei Jogú Város középtávú Gyermek és ifjúsági koncepciója
 - A Salgótarján Megyei Jogú Város Szakképzés-fejlesztési Helyzetfelmérés
 - A Salgótarján Megyei Jogú Város Szakképzés-fejlesztési Stratégia
 - Salgótarján Megyei Jogú Város Településrendezési Terve
 - Salgótarján Megyei Jogú Város Településfejlesztési Koncepciója
-
- Illetve az összes, a témához tartozó Önkormányzati rendelet

III.3 Fókuszcsoporth

Három kiválasztott területre külön fókuszcsoporthok tartásával is koncentráltunk. Ezek a területek:

- Oktatás-ifjúság
- Foglalkoztatás
- Szociális helyzet

▪ **Foglalkoztatási fókuszcsoporth meghívottjai:**

- Salgótarjáni Munkaügyi Kirendeltség
- Borbély Lajos Szakközépiskola Szakiskola és Kollégium
- Stromfeld Szakközépiskola
- Palóc Nagykereskedelmi Kft.
- Magyarországi Hangszóró gyártó Kft.
- Mitsuba Kft.
- Pannon-Work Munkaközvetítő Iroda
- A Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségének Nógrád megyei Irodája

▪ **Oktatás-ifjúság fókuszcsoporth meghívottjai:**

- Hétszínvirág Tagóvoda
- Petőfi Sándor Tagiskola
- Illyés Gyuláné Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat
- Madách Imre Gimnázium és Szakközépiskola
- Kanizsai Dorottya Egészségügyi Tagintézmény
- Munkaügyi kirendeltség - Pályaválasztási Tanácsadó

▪ **Szociális ellátás fókuszcsoporth meghívottjai:**

- védőnő
- családgondozó - rendszeres szociális segélyezettekkel foglalkozó - foglalkoztatás
- családgondozó - adósságkezelő
- gyermekjóléti családgondozó (2 fő)
- Salgótarjáni Foglalkoztatási KHT

III.4 Szociális-problématérkép.

A város szociális-problématérképét grafikusan is elkészítettük. A térképre vitt adatokhoz alapvetően kétféle forrást használtunk. Egyrészt a KSH 2001-es népszámlálási adatai voltak az irányadók, másrészt saját adatgyűjtésünkéből dolgoztunk, aminek alapja az Önkormányzat, az ESZK, az Önkormányzati vagyonkezelő és helyi ingatlaniroda adatai voltak. A felhasználásra került adatbázisok megfelelnek az adatvédelmi törvény elvárásainak.

IV. Társadalom-demográfiai helyzetértékelés

Az Anti-szegregációs Terv elkészülte előtt alapos helyzetfelmérést végeztünk, melynek során igyekeztünk figyelembe venni minden olyan releváns tényezőt, ami befolyásolja a város szociális, társadalmi helyzetét. A megszerzett adatokat arra használtuk fel, hogy abból megalkossuk Salgótarján szociális problématerképét. Alapvetően hat téma köré csoportosítottuk a megfigyelt és felmért problémákat, melyek a következők:

1. Népszámszám változás (A)
2. Foglalkoztatottság (B)
3. Lakhatás (C)
4. Oktatás és ifjúság (D)
5. Mentális depriváltság (E)
6. Szociális helyzet (F)

IV. 1 Népszámszám változás

„nem tudom meddig mehet ez így tovább”

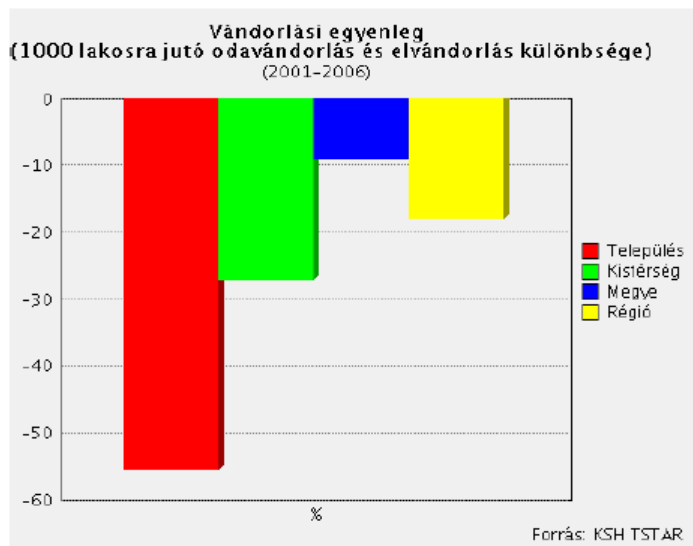
A népesség alakulását alapvetően két tényező befolyásolja. Az egyik a születések és halálozások száma, a másik pedig a migráció. Az alábbi fejezetben jól látható lesz a Salgótarján sűjtő negatív tendencia. Mindez önmagában is problémát jelent, de ahogy azt a későbbiekben látni fogjuk, a legkülönbözőbb problémák indikátoraként lehet számolni a népesség fogyással.

a) Helyzetkép

A város népessége a rendszerváltást követően drasztikus ütemben csökkeni kezdett, ami visszavezethető a természetes fogyásra, tehát a halálozások számának a születések számát meghaladó mértékére, valamint a negatív migrációs mérlegre. E kettő következményeként a város az utóbbi bő 15 évben lakosságának 13%-át veszttette el. A város a 2001-2006 közötti időszakban népessége 5,6%-át veszttette el, addig a kistérség csak 3,7%-át, Nógrád megye csak népességének 1,9%-át.

A Népszámpolitikai Kormánybizottság adatai szerint a folyamatok az elkövetkezendő 15 évben valószínűsíthetően hasonlóan fognak tovább alakulni. Adataik a kistérségre prognosztizálva azt mutatják, hogy 2020-ra a népesség további 10%-kal fog csökkeni, miközben a város előregedési

folyamata feltartóztathatatlanak tűnik. A 0-19 éves korosztály lélekszáma majd 19%-kal, a 20-64 éves munkavállaló korú lakosság száma 15%-kal fog csökkenni, miközben a 65 év felettiek számának 19%-os emelkedése várható a Salgótarjáni kistérségben.¹

Az elvándorlási probléma nagyságát jól jelzi, hogy a salgótarjáni tanulók, több mint kétharmadának szerepel terveik között, hogy elhagyja a várost. Különösen igaz ez a diplomás szülők gyerekeire. A bejárós diákoknak pedig csupán 15%-a nyilatkozott úgy, hogy elsősorban Salgótarjánhoz kötik jövőbeni terveiket.² A felnőtt lakosságra vonatkozó pontos kutatási adatokkal nem rendelkezünk, de a KSH statisztikai

adatai ugyancsak az elvándorlás folyamatát erősítik meg.

A migráció említésénél szót kell ejteni a Salgótarján irányába történő népesség mozgásról is. Konkrét adatok nem állnak rendelkezésünkre, de a tapasztalatok azt mutatják, hogy a város népesség vonzása nagyban összefügg a város szociális ellátási adottságaival. Vagyis elsősorban az alacsonyabb státuszú környékbeliak számára jelent perspektívát a Salgótarjánba költözés.

b) A népességszám változás hatásai

A fenti népesedési folyamatok alapvető kihatással vannak és lesznek a város intézményi kapacitásainak kihasználtságára. Rövidtávon a gyermekeket és fiatalokat ellátó intézményi struktúrák leépítése várható, ám hosszútávon a város közigazgatásának egésze visszafejlesztésre fog kerülni, ami újabb munkanélküliséget generál.

A népesség korösszetétel szerinti arányainak átstrukturálódása további veszélyeket rejt magában, melyek alapvetően meghatározzák a város munkaerő kínálatát, valamint ennek következtében vásárlóerejét. A jelenlegi népesedési folyamatok egyértelműen a város tökevonzó képességének csökkenése irányába hatnak, melyek mind az új munkahelyek teremtésére, mind a szolgáltatások fejlesztésére negatívan hatnak. Éppen ezért, ha a város nem is tudja megfordítani a jelenlegi népesedési trendeket, mindent el kell követni, hogy azokat fékezze.

¹ Forrás: 2001. évi Népszámlálás, 2006. évi Microcenzus, www.nepinfo.hu

² Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata 2005. évi ifjúságkutatása - Echo Oktatáskutató Műhely az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézzettel közösen

IV. 2 Foglalkoztatottság

(„... a legjobb szociálpolitika a foglalkoztatás növelése”)

Salgótarjánt a rendszerváltást követő gazdasági összeomlás fokozottan érintette. Az ipari cégek felszámolása, vagy jelentős létszámleépítése a mai napig érezteti hatását. Ez a fajta gazdasági szerepvesztés magával vonta a szociális problémák örvényét. Bármilyen jellegű szociális beavatkozás, program csak akkor érhet el jelentős eredményeket, ha ezzel párhuzamosan a térség gazdasági környezete is pozitív fejlődésen megy keresztül. Éppen ezért bár az Anti-szegregációs terv helyzetfeltáró fejezete leginkább a foglalkoztatás szociális dimenziójával foglalkozik, nem lehet figyelmen kívül hagyni gazdasági állapotra vonatkozó megállapításokat. Ennek érdekében ebben a fejezetben támaszkodunk Nógrád megye foglalkoztatási stratégiájának helyzetfelmérő fejezetére, illetve a város számára készített szakképzési helyzetfelmérésre.

a) Helyzetkép

Salgótarjában a munkavállaló korú személyek száma 26 500. A regisztrált munkanélküliek száma 3500 fő körüli, ami közel 13%-os munkanélküliségnek felel meg. Ez a szám az országos átlag közel kétszerese. A tartós, egy évnél régebb óta munkanélküliek száma 1443.³ A megyeszékhely munkanélküliségi mutatója országosan is egyedülálló, miután az egyedüli megyeszékhely, ahol a megyei átlagot meghaladja a megyeszékhely mutatója. Salgótarján lakosságának szociális helyzetét – többek között – a foglalkoztatott nélküli háztartások (44%), valamint a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező aktív korúak arányai jelzik (40%). Ez utóbbi szám is azt mutatja, hogy sokan vannak azok, akik jelenleg „elvesztek” a munkaerőpiacról, de oda elvileg még visszavezethetők.

b) Foglalkoztatottság nehézségei

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a foglalkoztatottság problematikáját alapvetően két okra lehet visszavezetni.

Egyrészt külső okokra, mint például a segélyezési rendszer, ami országos szinten határozzák meg a foglalkoztatottság mértékének alakulását. Ezeknek az okoknak a kezelése elsősorban a kormányzati foglalkoztatáspolitikai feladat. A helyi gazdasági szereplőkkel folytatott interjúk és fókuszbeszélgetésekből leszűrhető tanulság szerint a legnagyobb problémát a segélyezési

³ 2008 februári ÁFSZ adatok alapján

csapdaként ismert jelenség okozza, melynek lényege, hogy a legális munkaerőpiac kínálta bérek nem tudnak versenyezni, a „kívül maradás” (nem foglalkoztatottság) következtében „bekaszírozható” kettős jövedelemmel, azaz a rendszeres segélyek és járadékok mellett, a fekete munkából származó jövedelem együttes összegével. Ez az életstratégia mára kiépítette saját kultúráját, és képes generációról-generációra hagyományozódni, ráadásul a legális munkaerőpiactól távolmaradók nem szívesen adják fel ezt az életformát a szigorú kööttségekkel járó munkahelyi közeggel szemben. A munkaadók sok esetben arról számoltak be, hogy hiába magas a város munkanélküliségi mutatója csak nagy nehézségekkel, vagy szlovák munkaerővel tudják megoldani az üres munkahelyek betöltését. Ez egyaránt igaz a betanított munkásokra és a szakképzett munkaerőre is.

A foglalkoztatottság alakulását természetesen befolyásolják belső, helyi tényezők is. Az általunk megkérdezett munkaadók legtöbb esetben a munkavállalók nem megfelelő munkamorálját emelték ki. Ez a probléma megjelenik már a munkafelvétel esetében, nagyrészt ez az oka a magas fluktuációs arálynak és sok esetben erre vezethetőek vissza a munkavégzés közben tapasztalt problémák is.

A salgótarjáni munkanélküliek, inaktívok többségét a legfeljebb 8 általános iskolával rendelkező, szakképzetlen munkaerő teszi ki, ami meg is határozza ennek a rétegnek a munkavállalási lehetőségeit. A munkaerő-kínálat eme összetétele azt a kérdést veti fel, hogy vajon milyen végzettséget, képességet igénylő munkahelyek megjelenése lenne célravezető. Az alacsony képzettséget igénylő állásokat nagyobb tömegben lehet feltölteni, de félő, hogy az ilyen embereket alkalmazó cégek nem maradnak túl hosszán ebben a térségben, és tovább állnak oda, ahol még alacsonyabbak a munkabérek. Ennél az esetről azonban előnyként jelenik meg, hogy az ilyen cégek betelepülésével is oldódik a lakosság „krízis tudata”, illetve hozzájárulhat egyes rétegeknél a munkafegyelem és –morál újraszocializációjához. A kvalifikált munkaerőt igénylő munkák hosszútávon biztosíthatnak munkalehetőséget a jelenlegi népességnek, viszont a város helyi munkaerő-kínálatának jelenlegi struktúrája nem ilyen.

A munkaadókkal folytatott interjúk alapján egy másik nehézség is kirajzolódik, nevezetesen, hogy nehezen tudják betölteni a magasabb tudásszintet igénylő, vagy éppen vezetői pozíciókat. Ez visszavezethető a magasan kvalifikált rétegek városból elvándorlására, illetve a nem kielégítő, de a cégek által megkövetelt nyelvtudásra.

A szakképzés tekintetében új lehetőséget jelent a Nógrád Megyei Szakképzés-szervezési Társulás⁴ létrehozása, ami a térségi integrált szakképző központ, mint szakképzés-szervezési modell kialakítását jelenti. A Társulás célja, hogy a szakképzés kínálatában, a források felhasználásában hatékonyabb koordinációt biztosítson mind regionális, mind pedig helyi szinten. A moduláris és gyakorlatorientált szakképzés bázisul is szolgál a térség tanulóinak képzéséhez, megszünteti, illetve csökkenti a párhuzamos kapacitások kiépítését, valamint növeli a vállalati képzőhelyeken gyakorlati képzésben részesülő tanulók arányát. Mindez lehetőséget teremthet, hogy a jövőben a képzési kínálat jobban kövesse a munkaerő igényeket. A jelenlegi állás szerint a Társulás a TÁMOP 2.2.3 kétfordulós pályázatában bejutott a második körbe, ahol 400 millió Ft támogatást igényel. Ebből megvalósíthatóak a szervezet-, humánerőforrás-fejlesztési célok, illetve a moduláris rendszer kialakítása. A Társulás indul a TIOP keretében kiírt pályázaton is, aminek keretében az infrastrukturális fejlesztéseket igyekszik megvalósítani. Központi képzőhely Salgótarjánban kerül kialakításra, Balassagyarmaton pedig képzőhelyek fejlesztésére kívánják fordítani a támogatást.

Végezetül két munkahelyi helyzetüket nézve hátrányos rétegre térünk ki röviden. Egyik részük azok, akiket koruknál fogva lehet hátrányos helyzetű munkavállalóknak nevezni (pályakezdők és a 45 év feletti munkavállalók). A regisztrált munkanélküliek nagyjából 10%-a pályakezdő, míg közel harmaduk 45 év feletti álláskereső. Utóbbiak számát növelik azok az inaktívak, akik már kiestek a regisztrációból.

A munkanélküliek másik nagy csoportját az alacsony képzettségű, roma munkavállalók alkotják. Felmérésünk tapasztalatai azt mutatják, hogy a munkába állásnál a roma diszkrimináció nem mutatkozik élesebben, mint az országos átlag, de az is igaz, hogy esetükben fokozottan érvényes a már említett nem megfelelő munkamorál. Ennek okát – többek között – a leginkább ezt a réteget sújtó másod- és harmadgenerációs munkanélküliségre lehet visszavezetni.

c) Az alacsony foglalkoztatás szociális hatásai

A munkanélküliség és az aktív korúak magas inaktivitása egy sor szociális problémát konzervál. Ezek a problémák, mind területre, mind korosztályra jellemzően megjelennek a városban. Az alacsony foglalkoztatás a várost, az egész térséget egyaránt nagyobb arányban sújtja az országos átlagnál, és megfigyelhető, hogy az érintett lakosok területileg is koncentrálódnak. Ezeken a területeken általában a különböző devianciák is magasabb arányban vannak jelen. Megjelennek a másod-, harmadgenerációs munkanélküliek, akik visszavezetése a munkaerőpiacra nagyon komoly

⁴ A Társulás együttműködő felei: Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata, Nógrád megye Önkormányzata, Szécsény Város Önkormányzata, Balassagyarmat Város Önkormányzata, Nógrádsáp Község Önkormányzata, Budapesti Gazdasági Főiskola, J. L. Seagull Alapítvány, Európai Szemléletű Emberekért Közhasznú Alapítvány, Nemzeti Gyermek és Ifjúsági Közalapítvány

erőfeszítéseket igényel. Mindezek egy nagyon veszélyes szociális probléma-spirált írnak le, ami sürgős beavatkozás nélkül az egész város fejlődését alapjaiban veszélyezteti.

Érdemes megemlíteni azt is, hogy jelenleg a városban a legjelentősebb foglalkoztató az önkormányzat. A folyamatos népesség csökkenés, előrevetíti a város közigazgatási funkcióinak leépülését, ami újabb munkahelyek (tanári, orvosi, stb.) megszűnését eredményezi, tovább növelve a város amúgy is magas munkanélküliségi mutatóit.

IV. 3 Lakhatás

A lakhatási kérdések alapos vizsgálatára azért is fontos külön kitérni, mert az itt felmerülő problémák nagyban egybeesnek a Salgótarjáni slum-ösödési folyamatokkal. A kolónia-típusú és más, rossz állapotban lévő lakások egyszerre okai és következményei a szegregációnak.

a) Helyzetkép

Összességében azt lehet elmondani, hogy igen kedvezőtlen a salgótarjáni lakásállomány összetétele. Ez különösen igaz az önkormányzati lakásokra, ahol a lakásállomány közel felét teszik ki a komfortnélküli lakások

Önkormányzati lakásállomány változása komfortfokozat szerinti bontásban										
Komfortfokozat	1986. év		1990. év		2000. év		2006. év		2007. év	
	db	%	db	%	db	%	db	%	db	%
Összkomfortos	2215	33,0	1244	28,0	549	33,0	477	35,0	477	35,6
Komfortos	3344	50,0	2368	53,0	409	24,0	215	16,0	212	15,8
Félkomfortos és komfortnélküli, szükséglakás	1132	17,0	872	19,0	719	43,0	652	49,0	652	48,6
Összesen	6 691	100,0	4 484	100,0	1 677	100,0	1 344	100,0	1 341	100,0

Forrás: Salgóvágyon Kft.

Önkormányzati lakásállomány szobaszám és komfortfokozat szerinti megoszlása						
Szobaszám	1	1,5	2	2,5	3	Összesen
Összkomfortos	432	10	33	0	2	477
Komfortos	51	95	53	5	8	212
Félkomfortos	26	2	19	-	1	48
Komfortnélküli	511	23	59	1	1	595
Szükséglakás	8	1	0	0	0	9
Összesen	1 028	131	164	6	12	1 341

Forrás: Salgóvágyon Kft.

b) Lakáshelyzet nehézségei

Ha Salgótarján lakáshelyzetét és annak problémáit elemezzük, két sajátosságot kell figyelembe vennünk. Az egyik a kolónialakások jelenléte, a másik pedig a lakótelepi lakások magas aránya.

Salgótarjánban jelenleg 595 db kolónia típusú lakás található, amik az önkormányzati lakások közel felét teszi ki, ezek túlnyomó többsége komfort nélküli.

A kolónialakások léte Salgótarján ipartörténetének köszönhető. Ezekben a lakásokban – bizonyos térségekben érintetlenül maradt „bányakolóniákban” – húzódik meg az a nyugdíjas réteg, amelyet a rendszerváltás gondoskodás nélkül itt felejtett. Ez a réteg alacsony mértékű, devalválódó nyugdíjból tengeti életét, változtatásra már nincs esélye. Tapasztalható, hogy ebbe a lakásszektorba szorult az a réteg is, amely alacsony képzettségénél fogva képtelen elhelyezkedni. Munkalehetőség hiányában a szociális szférára támaszkodik, segélyeket vesz igénybe és jövedelem kiegészítésként alkalmi- és feketemunkát vállal, vagy egyéb „túlélési” technikákat alkalmaz.

Salgótarján lakásállományának jelentős részét alkotják az iparosított technológiával épült házak. Ezek a lakótelepi épületek jellemzően a város négy területén találhatóak meg: a belvárosban, északon a Beszterce lakótelepen, ennek közelében a Kemarovó lakótelepen és délen, a Gorkij lakótelepen. Utóbbira igaz jellemzően, hogy ott találhatóak az alacsonyabb presztízsű lakótelepi lakások, illetve ennek a lakótelepnek bizonyos, jól lehatárolható területén koncentrálódik a városi lakosság szociálisan hátrányos rétegének egy nagyobb számú csoportja.

c) A lakáshelyzet szociális vonzatai

Általánosságban elmondható, hogy a város bérlakás állományának szerkezetéből adódóan – mivel magas a komfortnélküli, olcsó bérlakások aránya – megindult egy bevándorlási folyamat: máshonnan kiszorított, alacsony státuszú népesség jelenik meg a városban, amelynek eredményeként már rövidtávon is, lineárisan növekedhet a munkanélküli, eltartott lakosság aránya.

Jelenleg több mint 230 jogcím nélküli és önkényes lakásfoglalót tartanak nyilván, a velük költözők és együttlakók száma ismeretlen, felmérhetetlen, mert állandóan változik.

A leromlott állapotban lévő, az esetek túlnyomó többségében önkormányzati lakások területi elhelyezkedése sok esetben megegyezik az alacsony státuszú lakosok lakhelyével. Tehát ezek, a komfort nélküli lakások jó indikátorai a szegregációnak. Mindez azt is magával vonja, hogy ezeknek a lakásoknak az állapota fokozatosan tovább romlik, a szegregált területek konzerválják a szociális problémákat.

IV. 4 Oktatás és ifjúság

„... fiatalok nélkül nincs jövő...”

Az életkezdő, fiatal korcsoport elvesztése a város természetes megújulásának képességét is megsemmisíti, tovább apasztva az amúgy is egyre csökkenő születések számát a városban. Ahhoz, hogy a város a jövőben fejlődő pályára tudjon állni, elengedhetetlen a fiatalok segítése. Ebben a fejezetben megvizsgáljuk az oktatási rendszer problémáit a közoktatástól a felsőoktatásig, illetve bemutatjuk, hogy milyen jellemző problémákkal kell megküzdeniük a salgótarjáni fiataloknak.

a) Oktatási helyzetkép

A város versenyképessége szempontjából kulcskérdés a lakosok végzettsége. Miként az megyeszékhelyhez illik, Salgótarjában az országos átlagnál magasabb a diplomások aránya (13,9% szemben 12,6%-kal), ugyanakkor sokkal realisabb képet kapunk a város végzettségi helyzetéről, ha más városokkal vetjük össze. A Nógrád megyei városok közül a 2001-es népszámlálás tanulságai szerint a legnagyobb arányban Balassagyarmat rendelkezik diplomásokkal (14,2%), illetve Rétság is a salgótarjáni adathoz hasonló értékkel rendelkezik (13,7%). Ennél is tanulságosabb salgótarjáni diplomások arányának összevetése a többi megyei jogú várossal, 2001-ben mindössze négy olyan várost találunk, ahol a felsőfokú végzettségűek arányaikban kevesebben laktak a települést (Tatabánya 11,0%, Hódmezővásárhely 11,1%, Nagykanizsa 12,6%, valamint Miskolc 13,8%, továbbá hasonló értékkel rendelkezett Dunaújváros 14,0%). Ezek alapján megállapítható, hogy Salgótarján a felsőfokú végzettségűek tekintetében leginkább a megyei jogú, de nem megyeszékhely városok csoportjába tartozik, mely jól mutatja alacsony innováció befogadó képességét, főként annak tükrében, hogy az értelmiség jelentős része az államigazgatásban dolgozik.

Salgótarjában a 8 általánost vagy kevesebb iskolai osztályt végzettek aránya 9,1 %. Amennyiben ezt az adatot más megyei jogú városokéval vetjük össze, akkor azt tapasztaljuk, hogy Salgótarjának még kedvezőtlenebb a helyzete, mint a diplomások esetében, mindössze csak Tatabánya (9,8 %), illetve Hódmezővásárhely (9,2%) rendelkezett 2001-ben alacsonyabb értékkel. Az iskolázatlanságnak ez a foka sokszor a legidősebb generációval függ össze, hiszen közülük sokan csak hat elemivel rendelkeznek, ugyanakkor ez a korosztály már nem jelenik meg a munkaerőpiacon.

b) Közoktatás és felsőoktatás

Salgótarjánban mind a 18, mind a 26 év alattiak lélekszáma tendenciózusan csökken, ráadásul ennek a csökkenésnek az üteme meghaladja a népesség csökkenésének átlagos ütemét. Míg 2001-ben 1000 lakosból 97 általános iskolás tanuló volt, addig 2005-ben ez a szám a 93-at sem érte el. Ennél még drasztikusabb változást mutatnak a különböző oktatási szinteken tanulók számának csökkenése, míg az ezredfordulón 4400-4500 általános iskolai tanulója volt a városnak, addig 2006-ra 3900 főre csökkent ez a szám. A középiskolák esetében ennél kedvezőbb a helyzet, ám ez elsősorban a középiskolák regionális szerepének tudható be.

A középfokú végzettséggel rendelkezők körében a város vonzereje nagymértékben csökken: a felsőoktatást mindössze a BGF PSZFK Salgótarjáni Intézete, valamint a Gábor Dénes MIF Salgótarjáni Konzultációs Központja reprezentálja. Az egy évben felvettek együttes diákszám 2006-ig 300-400 fő körül mozgott. 2007-től drasztikusan lecsökkent a felvettek száma, a pénzügyi főiskolára mindösszesen 34 diákot vettek fel. Ezzel szemben a salgótarjáni kistérségből évente a felvételizők 60-70 %-a megy el az ország különböző főiskoláira, egyetemekre tanulni⁵. Az igazi probléma ebben az, hogy többségük a végzettség megszerzése után nem tér vissza Salgótarjánba, így a tudásuk is elveszik a város számára..

c) Az oktatás nehézségei

Jelenleg körülbelül 350 gyermek születik évente salgótarjáninak, mely a felsőoktatási tanulmányaik következtében a várost elhagyók számát sem éri el. A születendő gyermekszám drasztikus csökkenése – 1990-ben még 550 gyermek született – a közoktatási szolgáltatások finanszírozhatatlanságát is jelenti, melyet a 0-18 éves fiatalok betelepülése, illetve a térségi szerepkör erősítése sem képes megoldani. Az ellátórendszer további leépítése várható, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű (HH és HHH) gyerekek arányának növekedése mellett.

A trendet, miszerint az újonnan induló osztályokban az integrálandó gyerekek aránya folyamatosan emelkedik, a közoktatásban tanítók is megerősítették a salgótarjáni pedagógusoknak szervezett fókuszcsoporthatunkon. Itt hangzott el az is, hogy az integrált oktatás hatékony eszköze a szocio-kulturális hátrányok enyhítésének, de ennek feltétele, hogy a hátrányos, halmozottan

⁵ Forrás: felvi.hu

hátrányos, illetve más kulturális miliőben nevelkedett gyermekek aránya ne haladja meg a 30 %-ot. Ehhez képest a Salgótarjáni Központi Általános Iskola és Diákotthon 10 tagintézményből kettőnél intézményi szinten magasabb a HHH gyerekek aránya a 30 %-nál (61%, 39%), míg további három tagintézményben 20-30% között mozog arány. Ugyanakkor érdemes megemlíteni azt is, hogy három tagintézményben a HHH gyerekek aránya az 5%-os szint alatti. Ezen anomáliák felszámolására törekszik a város, a 2008-ban elfogadott a Települési Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervvel (TKEIT), mely egy 13 pontos akciótervet tartalmaz és szorgalmazza a HHH és a HH gyermekek iskolákon belüli (tagozatos – nem tagozatos osztályok) és iskolák közötti elosztásának megváltoztatását.

A várost jelentős számban hagyják el azok a fiatalok, akik más városban kezdik meg felsőoktatási tanulmányaikat. Ezeknek a fiataloknak a többsége a diploma megkapása után nem tér vissza Salgótarjánba, ami azt jelenti a város évről-évre veszti el a felnövő potenciális elitjét. Ezeknek a fiataloknak a visszatérésének motiválása (piacképes végzettséggel) alapvető fontosságú feladat. Tudni kell, hogy a felsőfokú képzésekben felülreprezentáltak a jobb módú, magasabb életnívójú családok gyermekei, elvándorlásuk jelentős tőke elvonást is jelent a várostól. Ezen tőke kivonásának legfontosabb eleme a képzés helyén vett lakás, mely gyakorlatilag egyet jelent a „gyerek Salgótarjánból való kimenekítésével”⁶. Másik negatív következménye a felsőfokú végzettséggel rendelkezők elvesztésének, hogy a városban jelentős humánerőforrás hiány keletkezik, főként a korszerű, magas technológiai tudást igénylő termelés területén (mérnökök, gazdasági szakemberek, jogászok), mely alapvetően csökkenti a térség tőkevonzó képességet, és gátolja a munkahelyteremtést.

A város, a Bursa Hungarica felsőoktatási önkormányzati ösztöndíj-pályázati rendszerben vesz részt, valamint „Salgótarján jövőjéért” elnevezéssel saját ösztöndíjat is létrehozott. Ugyanakkor ezek a szociálisan rászorulóknak kiírt ösztöndíj lehetőségek önmagukban nem segítik elő a város megtartóerejének növelését, a végzettek „hazacsábíthatóságát”.

d) egyéb nehézségek

Az egyik jelentős probléma, hogy a fiatalok számára kevés lehetőség nyílik szabadidejük aktív eltöltésére. Hiány mutatkozik azokból a helyekből, szervezetekből, intézményekből, ahol a fiatalok összegyűlnek, és kortárs csoportokban tölthetik el idejüket. Ifjúsági szolgáltatások terén

⁶ A fejezetben szereplő idézetek a város pedagógusaival készített fókuszcsoporton hangzottak el.

Salgótarjáni Ifjúsági Információs és Tanácsadó Irodát lehet kiemelni, amit a fiatalok kedvelnek és nagyobb számban fel is keresnek. Emellett létezik még egy-két olyan kezdeményezés, civil szervezet, akik igyekeznek fiatalok számára programokat kínálni, de a támogatási bizonytalanság sok esetben akadályozza ezen szervezeteknek a működését. A nem megfelelő számú és minőségi szabadidő eltöltésére alkalmas hely hiányában a fiatalok körében egyre gyakrabban jelennek meg különböző devianciák. Ilyen például a különböző kábítószeres a városban való egyre erőteljesebb jelenléte.

A problémák oldásában, megoldásában, azaz a családi háttér különbségeinek kompenzálásában rendkívül fontos szerep hárul az a tanórán kívüli foglalkozásoknak. Elsődleges, hogy a gyerekek és a fiatalok számára a város kínáljon olyan életesélyeket, mobilitási csatornákat, ahol a kulturális különbségek szerepe jóval kisebb, mint a tanulás esetében. Ilyenek lehetnek a közösséget is teremtő sportolási, zenetanulási lehetőségek, illetve az egyéb művészetek: a klasszikus néptáncról az egyedi akrobata iskoláig. A gyerekeknek a nagyobb része nyaraikat teljes egészében Salgótarjában töltik, így rendkívül nagy figyelmet kell fordítani a város által szervezett nyári programokra, különösen azok integratív jellegére, hiszen egy nyári szünetnyi idő alatt az iskolák több éves munkája mehet kárba egy-egy gyerek esetében.

A város számára készült ifjúsági felmérés azt mutatja, hogy az iskolás korú fiatalok kétharmada nem szeret Salgótarjában élni és körülbelül ugyanennyien nyilatkoztak úgy, hogy a jövőben terveik között szerepel a Salgótarjából való elköltözés. Indokaik között a szórakozási lehetőségek hiánya mellett a jövőbeli kilátástalanság, munkanélküliség szerepel.

IV. 5 Mentális depriváltság

„... mentális értelemben tartom leginkább problémásnak Salgótarján helyzetét...”

a) A mentális depriváltságról általában

Salgótarján szocialista iparának hanyatlásával a város lakosságának egyre több, korábban javarészt csak hírből ismert nehézségekkel kellett szembenéznie. Munkahelyek szűntek meg, velük együtt a munkahelyeket kiszolgáló szociális egységek is. A városban gyakorlatilag abszolút munkanélküliségről beszélhettünk a 90-es évek elejétől. A munkanélküliség gazdasági hatása mellett mára a városnak tudatosan szembe kell néznie annak mentális és szociális következményeivel egyaránt.

A korábbi munkatársak elvesztése, a tartós állástalanság, a családi szerepek megváltozása, a család gazdasági helyzetének, struktúrájának gyökeres megváltozása⁷, illetve ezen faktorok generációkon át történő egymásra rakódása összvárosi szinten mára azokra a családokra is kihatnak, melyek legális munkavállalásból származó jövedelemmel rendelkeznek. A város mentális egészségének kiegyensúlyozatlansága társadalmi szinten Salgótarján egyik leginkább megmutatkozó problémája. A negatív spirálból célok, lehetőségek nélkül kilépni szinte lehetetlen. Talán ezért sem meglepő, hogy a fiatalok 18 – 20 éves korukra túlnyomórészt (több, mint 2/3-uk)⁸ elvágynak Salgótarjánból, és kitörési pontként másik települést jelölnek meg. A felnőtt lakosságra vonatkozó kutatási adatokkal nem rendelkezünk, de a KSH statisztikai adatai is az elvándorlás folyamatát támasztják alá.

Az Anti-szegregációs terv előkészítése során helyi, köztük egészségügyi, mentálhigiénés és szociális szakemberekkel készített interjúk, fókuszcsoportok mindegyikében egymástól függetlenül jelentek meg okként, illetve okozatként a város mentális egészségére vonatkozó utalások. Úgy véljük, ha kutatások hiányában számokon keresztül mérhetővé nem is tudjuk tenni, de a szakemberek tapasztalatai is abban erősítenek meg minket, hogy a város lakosságának mentális depriváltságát komolyan kell venni.

⁷ Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata 2005. évi ifjúságkutatásából - Echo Oktatókutató Műhely az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézettel közösen - kiderült, hogy a megkérdezettek csaknem 30%-ának családját közvetlenül érinti a munka-nélküliség. A családok 23%-ában egy, 5%-ában kettő, 1,5%-ában pedig három vagy több munkanélküli van.

⁸ Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata 2005. évi ifjúságkutatása - Echo Oktatókutató Műhely az Echo Survey Szociológiai Kutatóintézettel közösen

Van egy másik jelentős oka is, amiért külön koncentráltunk erre a problémára. Határozott véleményünk, hogy bármilyen, a fejlődés irányába tett önkormányzati lépés, csak akkor érhet el eredményt, ha abban a lakosság is partner, illetve érdekelt. Ehhez azonban szükséges, hogy a város lakóinál a krízistudatot felváltsa a fejlődésbe és önmagukba vetett hit.

b) Mentális depriváltsághoz köthető területek

Közbiztonság

Fontos tényező a közbiztonság, mely tekintetében a város felemás képet mutat, míg az 1000 lakosra jutó bűnelkövetések száma a 45 db-ot is meghaladja, addig az ezer lakosra jutó bűnelkövetők száma 15 fő körül mozog. Míg előbbi megyei összehasonlításban kiugró, addig utóbbi érték átlagosnak tekinthető. A városi rendőrség parancsnok-helyettesével folytatott interjúból is az derül ki, hogy a bűncselekmények jelentős részéért nem Salgótarjáni elkövetők a felelősek.

A városban erőteljesen jelen van az anyagi deprivációhoz köthető megélhetési bűnözés, két legjellemzőbb típusa a fa-, illetve a színesfémlopás. Az első egyértelműen a fűtési szezonhoz kapcsolódik, a város komfort nélküli lakásainak jelentős részében a környező erdők faanyaga kerül eltüzelésre. A színesfém lopás országosan elterjedt típusa a megélhetési bűnözésnek, melyhez Salgótarján pusztulásra ítélt ipari területei remek lehetőségeket kínálnak, de a színesfémlopás megjelent a lakóövezetekben is.

A bűncselekmények másik típusa a közterületen, sok esetben alkoholos befolyásoltság alatt elkövetett vettségek. A belvárosi közterületeken, főként hétvége esténként és éjszaka elkövetett rendbontások okát a rendőrség a megfelelő szórakozó helyek hiányában látja. Meglátásuk szerint a fiatalok „hordákba gyűlve” járják a várost – keresik a helyüket, s közben egymásba akadva kerül sor a szóváltásra, testi sértésre, garázdaságra.

A háztartásokon belüli erőszakos cselekmények előfordulását csak becsülni lehet, ugyanakkor egyértelműen jelen van a városban, jól lokalizálhatóan megjelenik a krízis területeken, ám a magasabb státuszú területek sem mentesek a családon belüli erőszaktól.

Lakókörnyezet állapota

Ha Salgótarján lakókörnyezetét a zöldfelületek arányával jellemezzük kedvező képet kapunk. A városi lakosságra jutó zöldfelületek aránya kétszeresen meghaladja az országos értékeket. Mindez adódik Salgótarján völgyváros jellegéből. Még is, ha közvetlen lakókörnyezetet vizsgáljuk épített környezet elhanyagoltságával, a közterek folyamatosan romló állapotával találkozunk. A lakótelepek többsége sűrűn beépített, a városban nagyon kevés a park, pihenőhely, a kolónialakások fizikai leromlottsága mindenki számára könnyen láthatóvá teszi a szegénységet. Különösen szembeötlő az elhanyagoltság Salgótarján olyan szimbolikus terein, mint pl. a Kálvária domb.

Közösségi funkciók hiánya

Salgótarjánban jelenleg komoly hiány mutatkozik a közösségi szolgáltatások terén. A peremkerületekben régebben működő Közösségi-művelődési Házak szinte teljesen leépültek. Ezen a téren jelenleg szinte kizárólag a József Attila Művelődési és Konferencia Központ nyújt szolgáltatásokat, amely működésének fókuszában jellemzően a nagyobb kulturális események befogadása van és kevésbé egyéb művelődési események megszervezése, illetve közösségi programok szervezése. Azonban bármilyen ideális működés mellett is egy Művelődési Háznak a jelenléte kevés egy megyeszékhely esetében. Ezért is lenne szükséges megtalálni annak módját, hogyan lehetséges a peremkerületi művelődési házak működését biztosítani, különös tekintettel arra, hogy ezek nagyban hozzá járulhatnak a helyi közösségi élet szervezéséhez. Hasonló problémát jelent, hogy a városban jelenleg nem működik mozi, nagyon kevés hely nyújt a fiatalok számára igényes szórakozási lehetőséget, de ugyanez mondható el az idősebb korosztályok esetében is. Kevésnek mutatkozik a sportolási lehetőséget biztosító helyszínek, terek száma. A civil aktivitás terén jó előjelnek látszik az Önkormányzat és a Civil szervezetek által aláírt Civil Kódex. A civil szervezetek száma azonban még mindig elmarad az országos átlagtól és bár egyre több aktivizálható civil szervezet van, azok nem fedik le a teljes lakosságot. Míg az idősekkel, az ő problémáikkal foglalkozó civil szervezetek felülreprezentáltak az összes civil szervezet között, a fiatal és középgeneráció sokkal kevésbé aktivizálható.

IV. 6 Szociális-egészségügyi helyzet

„és a problémák csak halmozódnak”

Ebben a fejezetben a városi szintű szociális problémákat kívánjuk összegyűjteni. Egyes kérdéseket csak röviden exponálunk: egyrészt, mert az előző fejezetekben már érintőlegesen szó esett legtöbbjükéről, másrészt, mert a későbbi fejezetekben területi bontásban részletesen újból elő fognak kerülni.

a) A szociális ellátórendszer

Jelen dokumentumnak nem célja a város szociális ellátórendszerének részletes átvilágítása, azonban az anti-szegregációs terv érthetőségét szeretnénk elősegíteni a rendszer szerkezeti és elvi működésének bemutatásával.

Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata 282/2006. (XII.12.) Öh. sz. határozatában döntött az egyes szociális és gyermekjóléti feladatok a Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása számára történő átadásáról, a feladatok kistérségi intézményben történő megszervezéséről. Az Önkormányzat 2007. március 1-jétől meghatározott szociális feladatát Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása, mint fenntartó által működtetett Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulása Kistérségi Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltató Központja útján látja el.

A döntés értelmében Salgótarján szociális ellátórendszere területileg két illetékességre oszlott. A családsegítés, a gyermekjóléti szolgálat, az idősek otthona, a támogató szolgálat, a közösségi ellátás pszichiátriai betegek számára, a közösségi ellátás szenvedélybetegek számára, az alacsonyküszöbű szolgáltatás kistérségi formában működik. Az adósságkezelés, a hajléktalan személyek átmeneti ellátása, az étkeztetés, a családi napközi, a fogyatékosok nappali ellátása, egyes egészségügyi alapellátás körébe tartozó feladatok biztosítása az ESZK keretében salgótarjáni területi illetékességgel történik. Várhatóan 2008. második félévében kezdi meg működését az ESZK szervezeti keretei között a hajléktalan személyek éjjeli menedékhelye és nappali melegedője, valamint a fogyatékkal élők lakóotthona, amelyek ellátási területe a Salgótarjáni Kistérség Többcélú Társulásához tartozó települési önkormányzatok közigazgatási területe.

b) Egészségügyi ellátórendszer

Salgótarjánban egy megyei fenntartású súlyponti kórház működik. A 656 kórházi ágyból 586 aktív, 70 krónikus. A kórházi dolgozók létszáma közel 1000 fő. A kórház területén található a megyei szakrendelők is.

Salgótarjánban 22 db felnőtt háziorvosi körzet található. A háziorvosi rendelők közül 4 db körzeti orvosi rendelő önkormányzati tulajdonú, amelyben 4 háziorvosi körzet működik. E 4 körzetből 3 háziorvosi körzethez a város kieső, rossz közlekedési feltételekkel rendelkező városrészeiben (Somoskőn, Salgóhányán, Rónabányán) kisebb rendelők is tartoznak, amelyekben heti 4 órában a körzet orvosa kihelyezett rendelést tart. Ezek a kisebb rendelők is önkormányzati tulajdonúak. A házi gyermekorvosi körzetek száma 9 db. Az önkormányzat tulajdonában lévő gyermekorvosi rendelők száma 2 db, amelyekben 3 gyermekorvosi körzet működik. Salgótarjánban a fogorvosi körzetek száma 10 db. Önkormányzat tulajdonában 1 db fogorvosi rendelő van, amelyben 2 fogorvosi körzet, valamint a hétvégi és ünnepnap i fogászati ügyelet működik. A városban 11 db területi védőnői körzet és 6 db iskolai védőnői körzet található. Az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés minden salgótarjáni lakos számára megoldott

Az egészségügyi alapellátásban dolgozó, az önkormányzattal szerződésben álló orvosok kor szerinti megoszlása					
Életkor	Háziorvos (fő)	Gyermek-orvos (fő)	Fogorvos (fő)	Orvosok összesen (fő)	Megoszlás
30 – 35 év	-	-	-	-	-
36 – 40 év	1	-	-	1	2,65 %
41 – 45 év	3	1	-	4	10,5 %
46 – 50 év	4	-	3	7	18,4 %
51 – 55 év	10	3	2	15	39,5 %
56 – 60 év	-	3	-	3	7,9 %
61 – 65 év	2	1	4	7	18,4 %
66 – 70 év	-	-	-	-	-
71 év felett	1	-	-	1	2,65 %
Összesen:	21⁹	8	9	38	100,00 %

Ahogy az a táblázatban is látható, erős előregedettséget mutat a salgótarjáni orvosok korösszetétele. Míg a 45 év alatti orvosok aránya mindösszesen 13%, addig a 60 év felettiek teszik ki az orvosok közel ötödét, és majd kétharmad arányban vannak a 46 és 60 év közötti orvosok. Az orvosok magas kora mellett veszélyt jelent az is, hogy az orvosi rendelők nagy többsége

⁹ Jelenleg 1 betöltetlen háziorvosi körzet van

magántulajdonban van. Ezeknél a rendelőknél nagy nehézséget jelent, ha az orvosok megszüntetik a praxisukat. Salgótarján ezért is tervezi azoknak a programoknak a kidolgozását, amik segítik orvosok, illetve családjuk Salgótarjánba tartását, illetve orvososoknak a városba hívásának a lehetőségét.

c) Szociális foglalkoztatás

Salgótarján városában a közcélú, közhasznú, és közmunkát, valamint a közérdekű foglalkoztatást Salgótarján Foglalkoztatási Kht. koordinálja és bonyolítja le. A Kht. legfőbb feladata a munkaerőpiacon hátrányos helyzetű aktív korúak foglalkoztatásának elősegítése. A nyújtott szolgáltatások (foglalkoztatás) célja a munkába integrálás. A foglalkoztatásba bevontak elsősorban a tartós munkanélküliek, azon belül is a rendszeres szociális segélyben részesülő aktív korúak csoportjából kerülnek ki.

A szociális foglalkoztatás keretében nem jelenik meg célként a profittermelés. Maguk a foglalkoztatottak sem mindig alkalmasságuk alapján kerülnek kiválasztásra az adott munkavégzéshez.

Jellemző, hogy:

- tartós munkanélküli,
- napi rendszeres tevékenységtől elszokott,
- időkeretük a normál társadalom által elfogadottól eltérő,
- a tevékenység számonkérését gyakran nehezen viselő,
- önértékelésükben elbizonytalanodott,
- pszichoszociális helyzetük tekintetében sérült emberekről beszélhetünk.

A Salgótarján Foglalkoztatási Kht. koordinálásában végzett közcélú, közmunka és közhasznú tevékenységek két fő típusra oszthatók:

1. Kommunális jellegű tevékenységek.

Az élhetőbb, szebb város koncepciójához illeszkedően kijelölt közösségi terek, zöld felületek, gondozása, tisztítása.

2. Szociális és egyéb jellegű tevékenységek.

A város szociális és egészségügyi intézményeiben, kisegítő munkakörben végezhető munkák.

A Kht. felé kiközvetített álláskeresők munkavállalási hajlandósága vegyes képet mutat. 2006. januárjától ugyan ezen év szeptemberéig 1317 fő került kiközvetítésre. 93 nem jelent, 62 fő

alkalmatlannak bizonyult a munkavégzést megelőző orvosi vizsgálaton. 173 fő nem vállalta el a számára felkínált munkát, 12 fő az orvosi vizsgálat után nem jelentkezett munkavégzésre és 62 fő az álláshely betöltése miatt nem tudott munkába állni. A feladatok jelegéből adódóan a város egész területén, így a peremkerületekben is végeznek munkákat a foglalkoztatási KHT alkalmazásában álló személyek. A 2007-es év folyamán kiépítésre került a várostakarító, városgondnoki hálózat, aminek keretében a várost 22 körzetében végeztettek feladatokat a KHT munkatársai. A 2008-as év folyamán a Foglalkoztatási KHT folytatja, illetve javítja ennek a hálózatnak a működését. A 2007-es év folyamán a KHT programjai közül folytatódott az együttműködés a MÁV-val, ami a „Nyitott szemafor III” közmunkaprogramot jelentette.

d) Addiktológia

A szenvedélybetegség problémája az ország egészéhez hasonlóan Salgótarján városát is érinti. Legális és illegális szerhasználat egyaránt kimutatható a városban. A szociális ellátórendszeren belül 2001. óta érhető el addiktológiai szolgálat, mely mára széles körben nyújtott tevékenységi formák biztosításával reagál a jelentkező problémákra. A megyei kórházban nem működik addiktológiai osztály, így különösen hangsúlyossá válik a szociális ellátórendszer ilyen irányú tevékenysége. A forgalmi adatok a kínált szolgáltatások igénybevevőinek számát tekintve folyamatos növekedést mutatnak.

2005-ben végzett ifjúsági kutatás adataiból tudhatjuk, hogy a városban tanuló 7 – 14 évfolyamos fiatalok miként viszonyulnak ez egyes szerek használatához. A reprezentatív vizsgálat során megkérdezettek (791 fő) 26 százaléka rendszeresen dohányzott, 12 százaléka alkalmi dohányos volt, 4 százalék pedig már leszokott a dohányzásról. Azok aránya, aki soha nem próbálták 25 százalék. A kérdezéskor a diákok 86 százalékának volt olyan ismerőse, aki dohányzott. A dohányzással szemben az alkohol kipróbálási aránya kedvezőtlenebb. Mindössze a vizsgált tanulók 14 százaléka nem ivott még soha alkoholt.

Mind a dohányzás, mind az alkohol tekintetében a szülői minta és a kortárs csoportnyomás meghatározó tényező. Jellemzően az életkor emelkedésével nő az alkoholt fogyasztók aránya. Ez a tendencia a szülő iskolai végzettségétől teljes mértékben független.

A kábítószer kipróbálását tekintetve a 13-15 éves korosztály 5 százaléka nyilatkozott úgy, hogy fogyasztót már drogit. Ez az arány a nagykorúság elérésével 29 százalékra nő. Az addiktológiai ellátásban tapasztaltak alapján elmondható, hogy az illegális szerhasználat a pszichoszociálisan hátrányos helyzetű, családi problémákkal küszködő, a társadalom által deviánsnak ítélt fiataloknál fokozott mértékben van jelen.

e) Általános szociális problémák

A legtöbb szociális probléma közvetlenül köthető a város alacsony foglalkoztatási adataihoz. A helyzetet súlyosítja, hogy a munkanélküliek egy jelentős része már tartósan ebben az állapotban van, az ő gyermekeik pedig a második, harmadik generációs munkanélküliek. Az ő munkába állításuk komoly kihívást jelent.

Rövidtávon mindenképpen növekedni fog a városi szociális ellátórendszer leterheltsége, ami részben az előrecedési folyamat, másrészt pedig az elszegényedett rétegek bővülésének következménye.

A várost különösen érinti a magyarországi segélyezési rendszer visszasságai. Sokan vannak azok, akik a munkába állás helyett inkább választják a „segélyezett életformát”. Jó példa erre a Rendszeres Szociális Segély, amit a salgótarjáni munkavállaló korú személyek több mint 7%-a kap. Az alábbi ábrán mutatjuk be, hogy milyen jogcímenek és hány ember részére folyósít szociális támogatást az önkormányzat:

Önkormányzati segélyek, támogatások mértéke	
<i>Támogatás formája</i>	<i>átlag 2007-ben (fő)</i>
RSZS	1 873
Lakbértámogatás	448
Rendsz. Gyerm. kedv.	2 461
Rend. Gyermek tám.	296
Lakásfenntartási tám.	1 349
Adósságkezelési tám.	143
Közlekedési tám.	574
Időskorúak járadéka	11
Átmeneti segély	660
Közügygyellátás	1 935

Forrás: Önkormányzat, Szociális Iroda

f) Speciális szociális problémák

- ➡ Slum-ösödő területek
- ➡ Komfort nélküli, vagy alacsony komfortfokozatú lakások magas aránya / kolóniák
- ➡ Önkényes / jogcím nélküli lakók
- ➡ Migráció – lakosságcsere
- ➡ Az ellátórendszer hiányosságaként nevesíthetjük az önkormányzati bölcsődék hiányát

IV. 7 Roma kisebbség

A város társadalmi-szociális helyzetértékelő fejezetének utolsó pontjában külön is helyet adunk a Roma kisebbségnek. Azok a problématerületek, amiket az előző pontokon végig mentünk legtöbb esetben mind-mind érintik a roma kisebbséget, a legtöbb esetben az átlagnál nagyobb mértékben is, ami indokolja, hogy külön is értékeljük a roma kisebbség városi helyzetét.

a) Roma kisebbség jelenléte a városban

Salgótarjánban a magukat valamilyen nemzetiségbe sorolók aránya 2,1 és 3,2% között mozgott 2001-ben attól függően, hogy a népszámlálás mely megközelítés módját alkalmazzuk. Ezen adatok alapján nem beszélhetünk a város esetében számottevő mértékű kisebbségi jelenlétről. A magukat kisebbséginek vallók között legnagyobb arányban romákat találunk, az össznépességhez viszonyítva részarányuk 2,5% körül mozog a népszámlálás alapján.

Ugyanakkor a helyi roma önkormányzat elnökének becslése alapján a város lakosságának legalább 15-20%-a cigány, mely nagyjából egybe cseng más interjúink során elhangzottakkal is. A roma népesség demográfiai sajátosságainak köszönhetően ez az arány a fiatalabb korcsoportokban ennél jóval magasabb lehet.

b) Roma kisebbség nehézségei

Az az állítás, hogy a romák az utóbbi két évtized egyik legnagyobb vesztesei, különösen igaz Salgótarjánra, ahol a szocializmus éveiben a betanított roma munkások tömegei dolgoztak a helyi nehézipari vállalatoknál. Az akkori időkben ezek a vállalatok tisztes megélhetést tudtak biztosítani ennek a rétegnek. A rendszerváltást követően a romák az elsők között voltak a leépítések során. Átlagosan alacsony iskolai végzettségük miatt a munkaerő-piaci érvényesülés legtöbbjük számára elképzelhetetlenné vált, ezáltal kiszolgáltatottakká váltak az állami forrásoknak: járadékoknak, segélyeknek. Ezeket a jövedelmeket sok esetben a fekete gazdaságban egészítik ki, illetve jelen van a városban a megélhetési bűnözés is.

A fenti folyamatok következménye, a romák által magasabb arányban lakott városrészek „elszörmösödése”. Sajnos pontos adatokkal nem rendelkezünk, de interjúkból, fókuszcsoporthoz

beszélgetésekből, személyes terepbejárás során kiderült, hogy a romák aránya igen magas szinte valamennyi krízisterületen.

A Roma Önkormányzat vezetőjével, valamint a Rendőrség alparancsnokával folytatott interjúból kiderült, hogy nyílt roma ellenesség nincs a városban, ami elsősorban két okra vezethető vissza. Egyrészt a romák tömeges betelepülése az iparosítással egy időben megindult, így a két közösség igen régóta él együtt, és ez lehetőséget teremtett a romák differenciált megítélésére, a roma társadalom tagoltságának érzékelésére. A városban jellemző az azonos státuszú roma – nem roma ismeretségek, barátságok. Ugyanakkor az alacsonyabb státusz, az aluliskolázottság, a segélyezettek magas aránya, a munkanélküliség, a megélhetési bűnözés sok esetben egyértelműen összekötődik a fejekben a romákkal, melyet tovább élezhetnek az eltérő szociokulturális viselkedés és magatartásformák. Bár nyílt rasszizmus nincs, de az élet számos területén előkerül a megkülönböztetés.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a romák által lakott környékek ingatlanárai elértéktelenednek. Ez is okként sorolható fel, amikor a településszerkezetben roma zárványok létrejöttéről beszélünk.

II. Problémafa

Az alábbi ábrában az általunk vizsgált különböző probléma dimenziók mentén gyűjtöttük össze azokat a problémákat és veszélyforrásokat, amelyek Salgótarján érintik. Természetesen az egyes elemek között logikai kapcsolatot is fel lehet állítani, de azok bonyolultsága miatt ebben a dokumentumban ettől eltekintünk.

III. A város társadalmi-szociális térképének bemutatása

Ebben a fejezetben kettős célnak kívánunk megfelelni. Egyrészt átfogó képet szeretnénk felrajzolni Salgótarján városszerkezetéről, az egyes településrészek egymás közötti viszonyáról, másrészt néhány mondatban szeretnénk bemutatni a város részeinek sajátosságait.

VI. 1 Módszertani megfontolások

A város térbeli tagozódása kapcsán megkerülhetetlen a KSH által is használt területi lehatárolás, mely 2001-ben 20 városrészt osztotta Salgótarjánra. Ezek közül egy, Somoskőújfalu azóta kivált a városból. A városrészek jó része az Salgótarjánhoz hozzácsatolt korábban önálló település, egy részük az idők folyamán összenőtt a városmaggal, míg másik felük ma is elkülönül térben. Ilyen például Somoskő is, amit a város központjától vett távolsága miatt térképeinken csak szimbolikusan jelölünk. Az elemzés során a legtöbb helyen a KSH 2001. évi népszámlálásából származó adatokat használtuk, ahol nem, ott erre külön fel fogjuk hívni a figyelmet.

A lehatárolás során felbukkanó problémáink felsorolásával igyekszünk árnyaltabb képet nyújtani az eredmények értelmezéséhez:

- Rónafalu és Rónabánya együttes kezelése, nehézkessé teszi e két fizikálisan elkülönülő más-más történetű kislélekszámú településrész sajátos problémáinak feltárását.
- A meglehetősen heterogén funkciójú és beépítettségű Zagyvapálfalva egy tömbben kezelése, mely elfedi a városrészen belüli igen eltérő szociális miliőket.
- A különböző adatforrásokból nem tűnt számunkra egyértelműen beazonosíthatónak Kőváralja és a Belváros közötti határvonal.
- A Szabadság-, Művész- és Pintértelep három sajátos településrész, ha nem is gyökeresen eltérő, de mégis sajátos problémákkal, gondokkal, fejlődési pályával.
- A gyakorlatilag csak üdülő területből álló Eresztvényt a KSH önálló városrészként kezeli, ugyanakkor a városrész minimális lakosság száma miatt (13 fő) elemzésétől eltekintünk.
- A Rendszeres szociális segélyben részesülők arányát bemutató térképen hiányzó adatok miatt a választókorúakhoz van viszonyítva a segélyben részesülők száma. Ez lefelé torzítja az adatokat.

VI. 2 Elemzések a városrészek szintjén

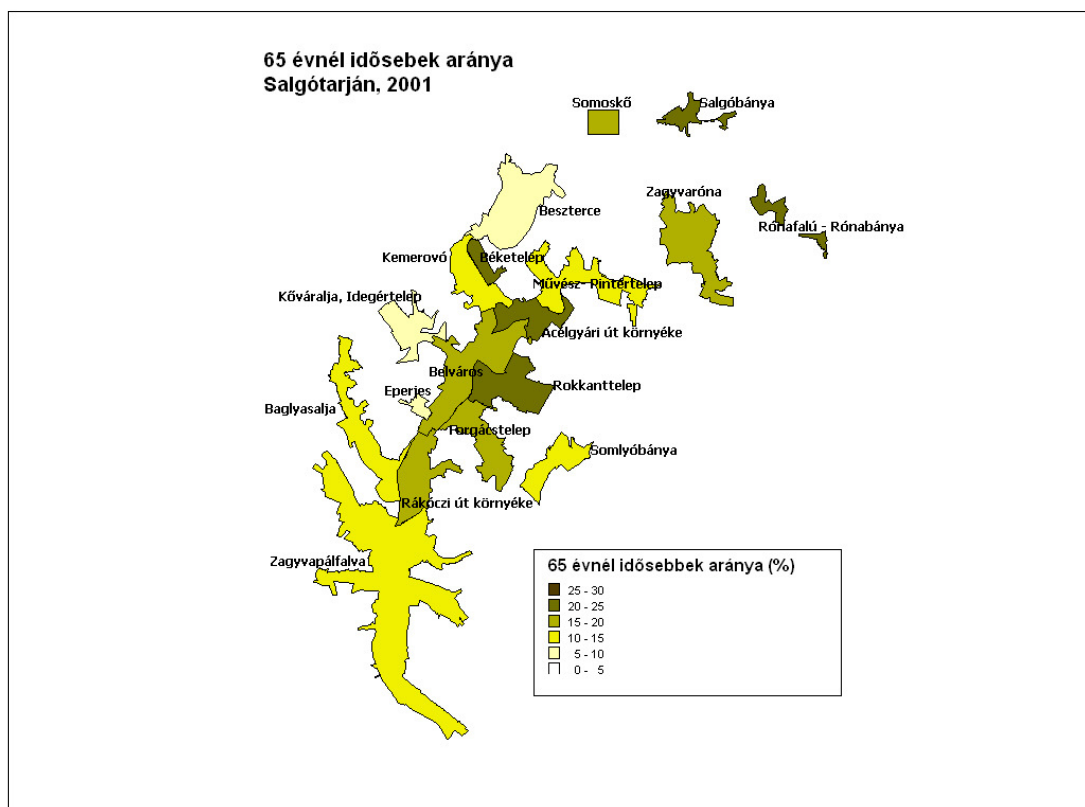
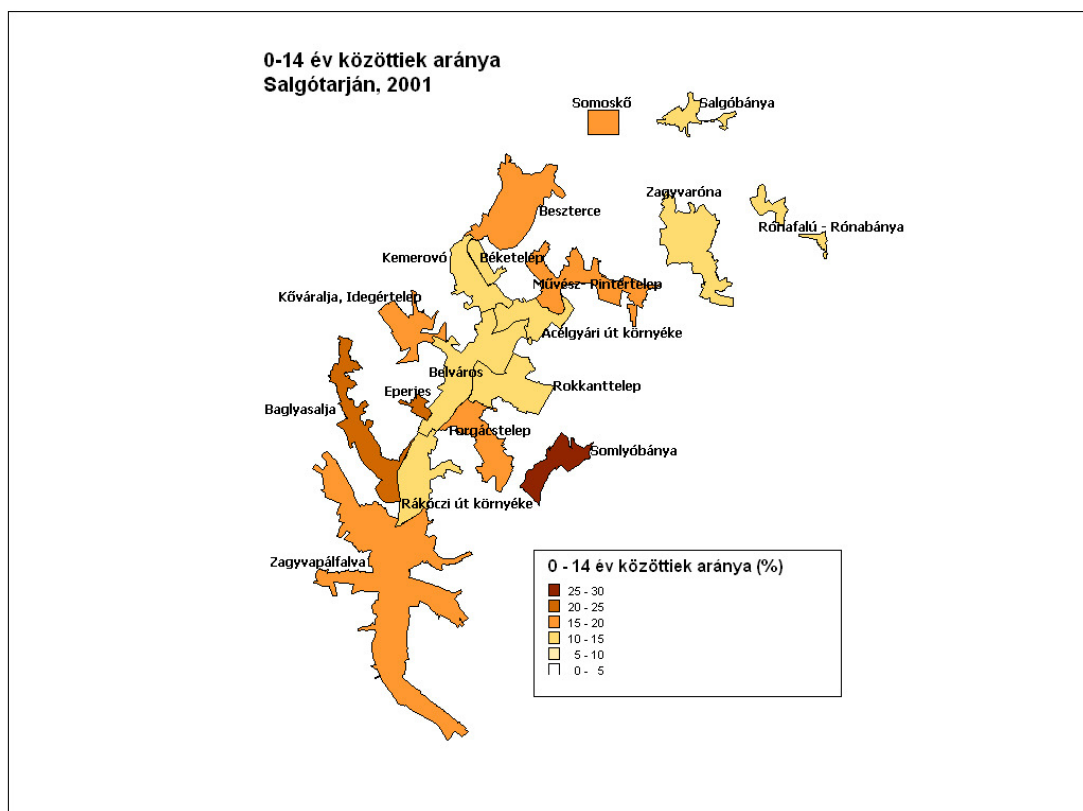
Az alábbi tématerületek mentén vizsgáljuk az egyes városrészeket:

- A városrészek népessége
- A városrészek a lakosok végzettségének tükrében
- Foglalkoztatás
- A városrészek lakásállománya
- A városrészek szociális helyzete

VI. 2.1 A városrészek népessége

A város lakosságának több mint 55%-án három városrész osztozik (Belváros – 22,9%, Zagypapálfalva – 22,3%, Beszterce lakótelep 10,0%). Ugyanakkor Salgótarján lakosságának 2%-ánál kisebb része lakik a következő városrészekben: Eperjestelepen, Salgóhányatelepen, Somlyóhányatelepen, Rónafalu-Rónabányán, Somoskőn, a Rákóczi út környékén, valamint a Béketelepen. Továbbá ha szétbontjuk a Szabadság-, Művész- és Pintértelep által alkotott városrészt, akkor megállapíthatjuk, hogy a városban több mint 10 darab 500 fő körüli lakóközösség található, melyek fizikailag meglehetősen jól elkülönülnek a város többi részétől: vagy a város magterületétől való jelentős távolság miatt, vagy mert az adott telep egyetlen úton érhető el. Ezeken a városrészekben érdemes lenne lokális önszerveződő közösségeket generálni, akár a városrészek versenyeztetésével (sport kupák, köztisztasági verseny, papírgyűjtés, stb.), melyek díja kapcsolódhat a városrészek közösségi tereinek fejlesztéséhez (új buszmegállók, köztéri bútorok, növényültetés).

Amennyiben a városrészek korösszetételét (0-14 év, és a 65 évnél idősebbek) vizsgáljuk a következő két kép tárul elénk:

Az adatok alapján kitűnik, hogy az egyes városrészek egymástól igen eltérő korosztályi összetétellel rendelkeznek, bizonyos esetekben akár életkoralapú szegregátumokról is beszélhetünk. Igen előre haladott az előregedés Salgóban, Rónafalu-Rónabányában, a Belvárosban, az Acélgyári út környékén, valamint a Béketelepen. A gyermekkorúak aránya pedig Baglyasalján és Eperjesen átlag (15,7%) feletti, míg Somlyóbányán kiemelkedően magas.

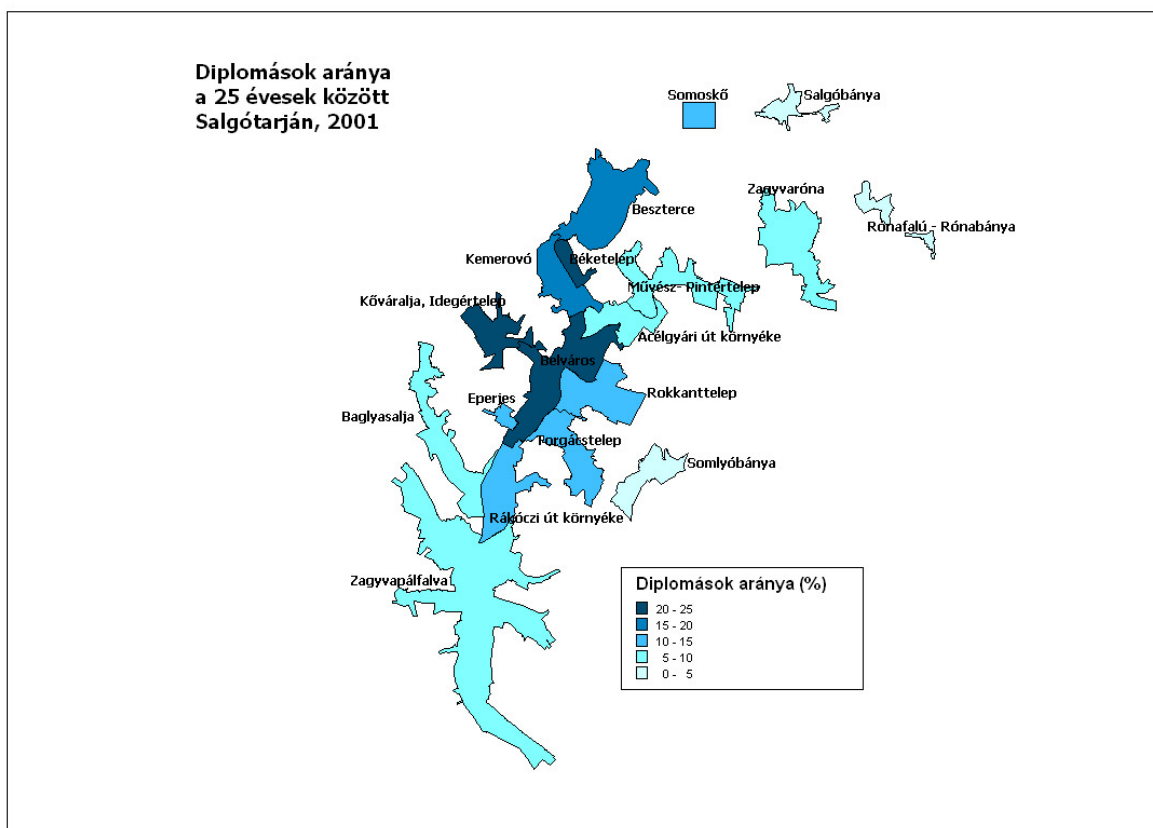
A városrészek életkori sajátosságai elsősorban az alapszintű intézmények esetében okoznak problémát, melyek következtében kihasználtság- és kapacitásbeli problémák keletkeznek, mely akár óvodák, iskola bezárásához is vezethet. A belvárosi területeken ezeket a folyamatokat a körzetek átszabásával ideig-óraig kezelni lehet. Mindeközben a külterületek előregedése, a népesség immobilitása miatt a gondozó szolgálat fejlesztését igényli.

Érdemes megjegyezni azt is, hogy a város más területein is megfigyelhető jelentős életkorbeli homogenitás. Erre az egyik legjobb példa Beszterce-lakótelep, ahol mind a legidősebb, mind a legfiatalabb generáció hiányzik, de a város más lakótelepei is hasonló adottságokkal rendelkeznek.

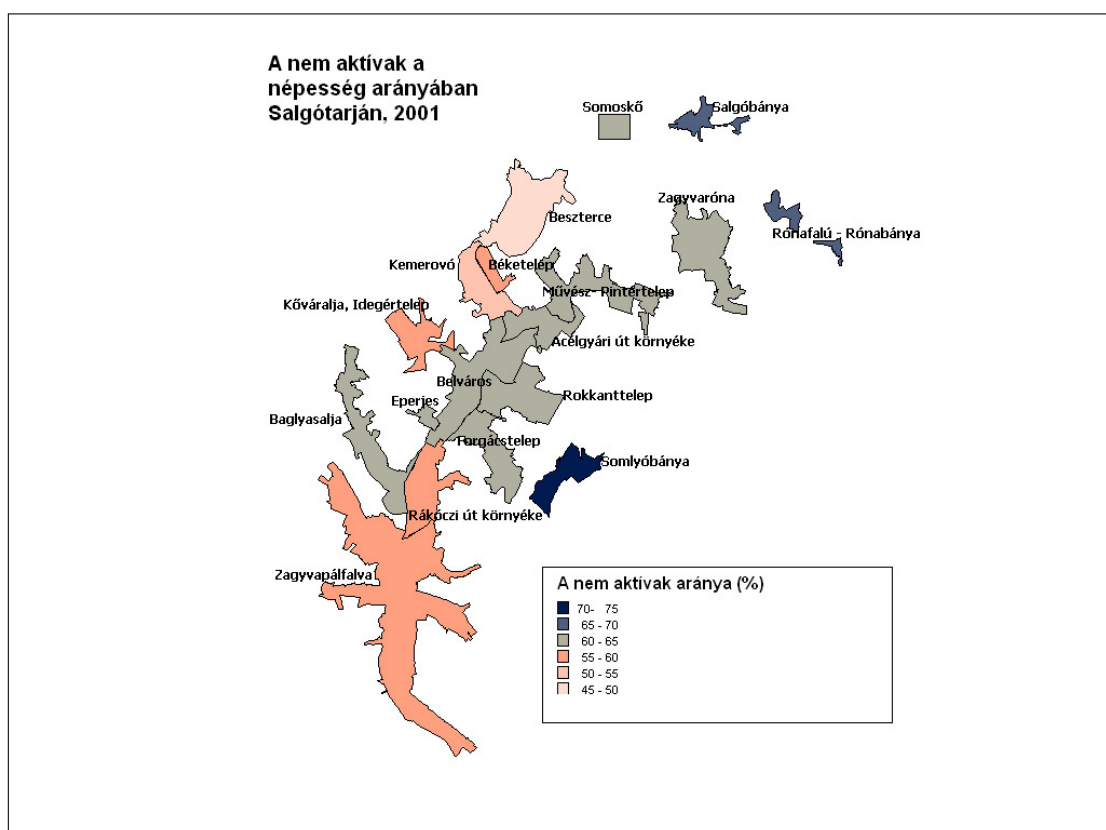
VI. 2.2 A városrészek a lakosok végzettségének tükrében

A 8 általánossal vagy kevesebb végzettséggel rendelkezők jellemzően elsősorban az idősebb korosztályok tagjai közül kerülnek ki, főként az egykori bányatelepeken. Az alacsony végzettségűek aránya a 15 évesnél idősebb lakosság körében Rónafalu-Rónabányán (18,7%), Salgóbanán (15,2%), Somlyóbanán (14,7%), valamint Szabadság-, Művész-, Pintértelepen (14%) a legmagasabb.

A diplomások is területileg jól lokalizálhatóan lakják a várost, elsősorban a belvárosi területeken és azok közelében magas az arányuk. A falusias jellegű településrészek közül kiemelkedően magas Kőváralján a diplomások aránya, míg a lakótelepek esetében mindenütt az átlagot (13,9 százalék) bőven meghaladó értékkel találkozunk. Ennek elsődleges oka, hogy más magyarországi településekkel szemben a város lakótelepei megőrizték rendszerváltás előtti magasabb státuszú lakosaikat.

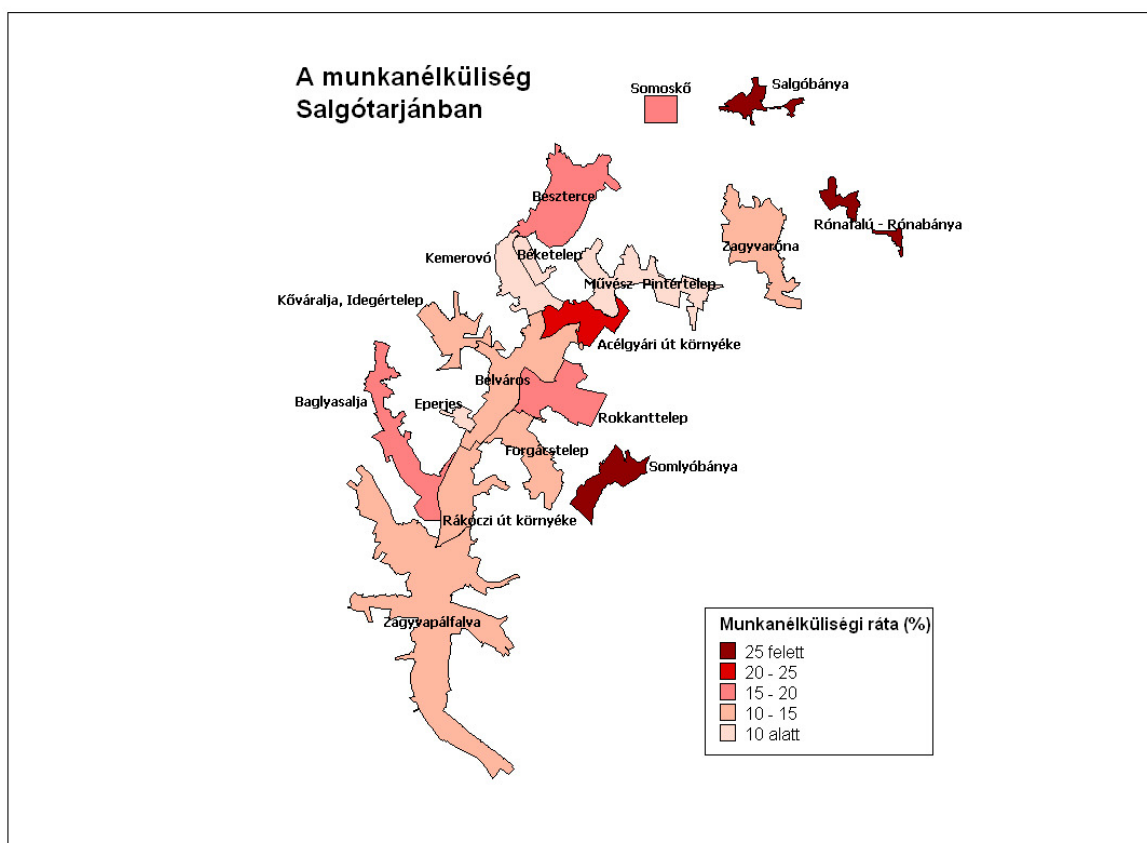
VI. 2.3 Foglalkoztatás

A városnak csak a két lakótelepi városrészén tapasztalunk az országos átlag (51,1%) közelében lévő foglalkoztatást, köszönhető ez a lakótelepek már előbb említett magas státuszának, valamint az alacsony gyermek és idős korúak arányának. Ugyanakkor ennek strukturális következményei is vannak: míg a lakótelepek lakossága inkább a szolgáltatásokban dolgozik, addig az alacsony státuszú városrészek kis számú munkavállalói az 50 %-os arányt is meghaladóan dolgoznak az ipari szektorban.

A város magterületét a városi átlag (35,7%) közelében lévő foglalkoztatottság jellemzi, míg a peremhelyzetű városrészekben rendkívül magas a gazdaságilag nem aktív népesség aránya. Jól jellemzi az állapotokat, hogy Somlyóbányán 100 foglalkoztatottra 470 inaktív jutott, de a többi városrészben sem haladja meg sehol a foglalkoztatottak aránya az inaktívakét.

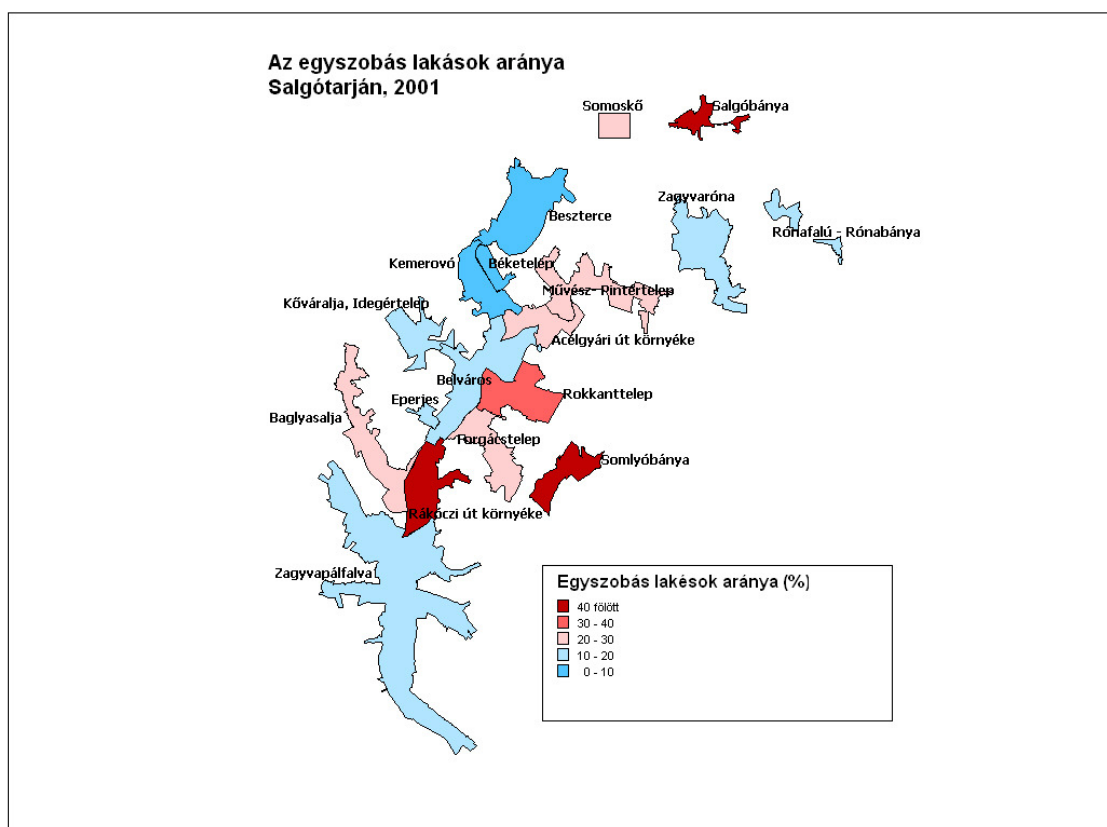
Ebből az következik, hogy a városnak rendkívül nagy a függése az államtól, köszönhetően a különböző járadékoknak, segélyeknek, mint a nyugdíj, a családi pótlék, a munkanélküliségi támogatás, rendszeres szociális támogatás stb. Mivel a foglalkoztatottak aránya nagyon alacsony, így a nyugdíjasok relatív státusza (főként azoké, akiket már nem érintett az átalakulást követő munkanélküliség) jóval magasabb a városon belül, mint országosan.

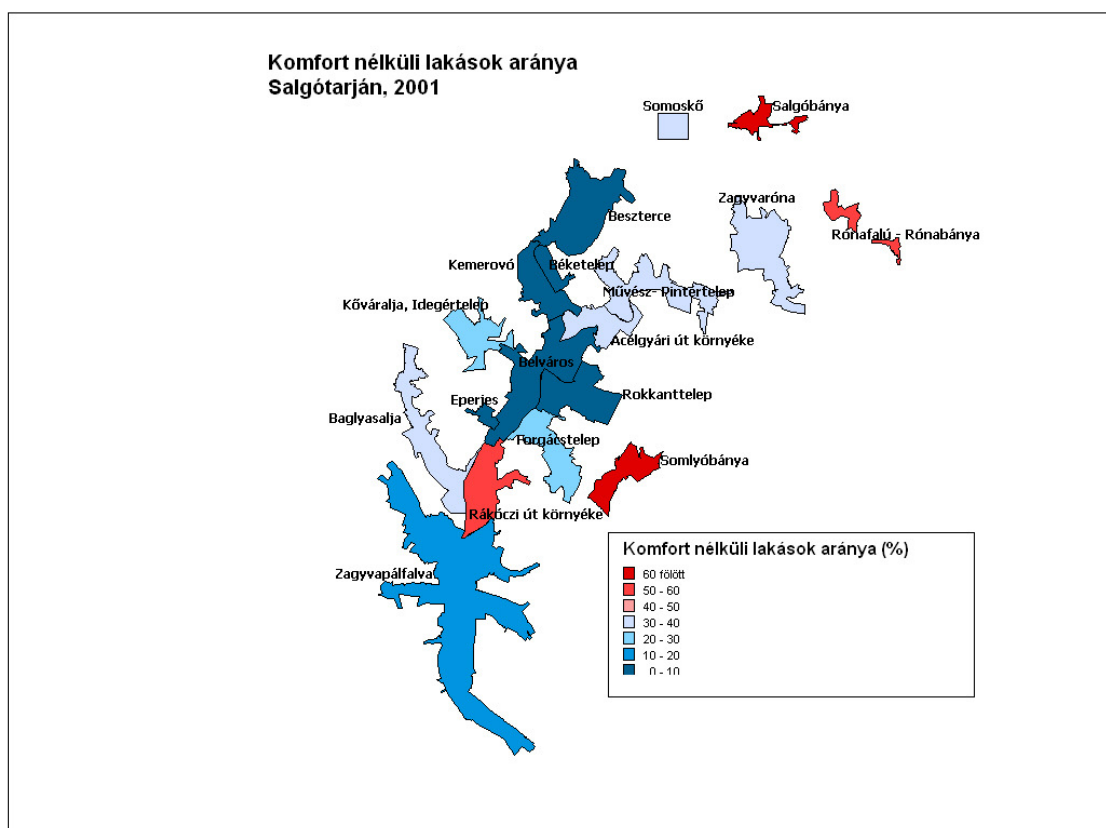
A város külterületei közül a munkanélküliségi mutatót nézve egyértelműen kedvezőtlen helyzetet mutat Somlyóbánya és Salgóbánya, illetve Rónafalú, Rónabánya. A városi átlagnál kedvezőbb területekként csak Kemerovó és Béketelep, valamint Eperjes tűnik fel. Ugyanakkor a belső területek is tovább differenciálhatóak, jól kirajzolódik az Acélgyári út és környékének, valamint kisebb mértékben a Szabadság-, Művész-, Pintértelep, valamint a Rokkantttelep relatív kedvezőtlen helyzete.

VI. 2.4 A városrészek lakásállománya

A városban összesen 19.205 lakás található, azaz az egy lakásra jutó lakosok száma 2,35 fő, ehhez képest rendkívül magas arányokkal találkozunk Eperjestelepen 3,72 Fő/lakás, míg a második legmagasabb értékkel rendelkező Kőváralján 3,12 ez az érték. Az átlagos 2,31 fő/háztartás értéknél jelentősen kisebb értéket sehol sem találunk. A két kiugró érték új építésű nagy szobaszámú, jellemzően a '70-es '80-as években épült családi házakat rejtene, ahol jellemzően több generáció is együtt él.

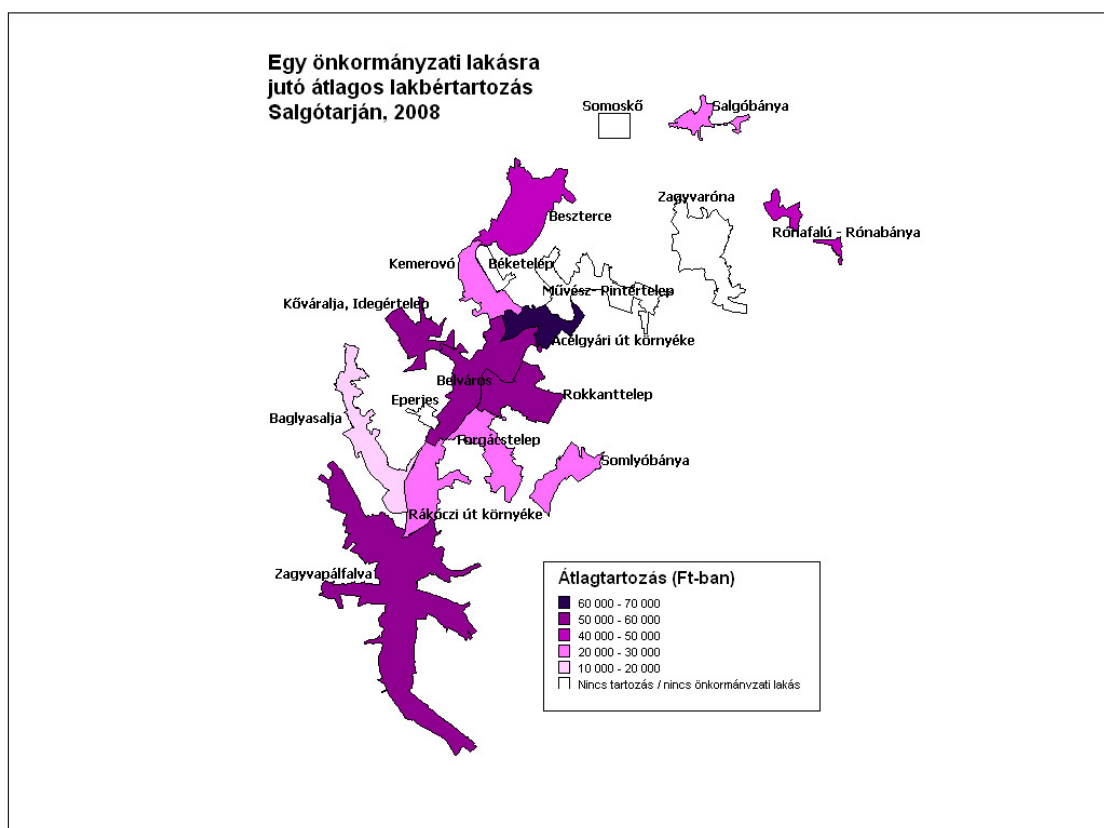

Rendkívül magas az egy szobás lakások aránya Somlyóbányán (72,6%), Salgóbányán (57,7%), valamint az ipartelep jellegű Rákóczi út környékén (49,2%). Ezzel szemben a lakótelepi területeken jellemzően elenyésző az egyszobások aránya, ez alól a kivételt a Rokkanttelep jelenti. Ez utóbbi esetben a legfontosabb különbség, hogy míg a városban kisebb-nagyobb góciókban megtalálható egyszobás kolónia lakásokkal találkozunk, addig a Rokkanttelep egyszobásai komfortosak.

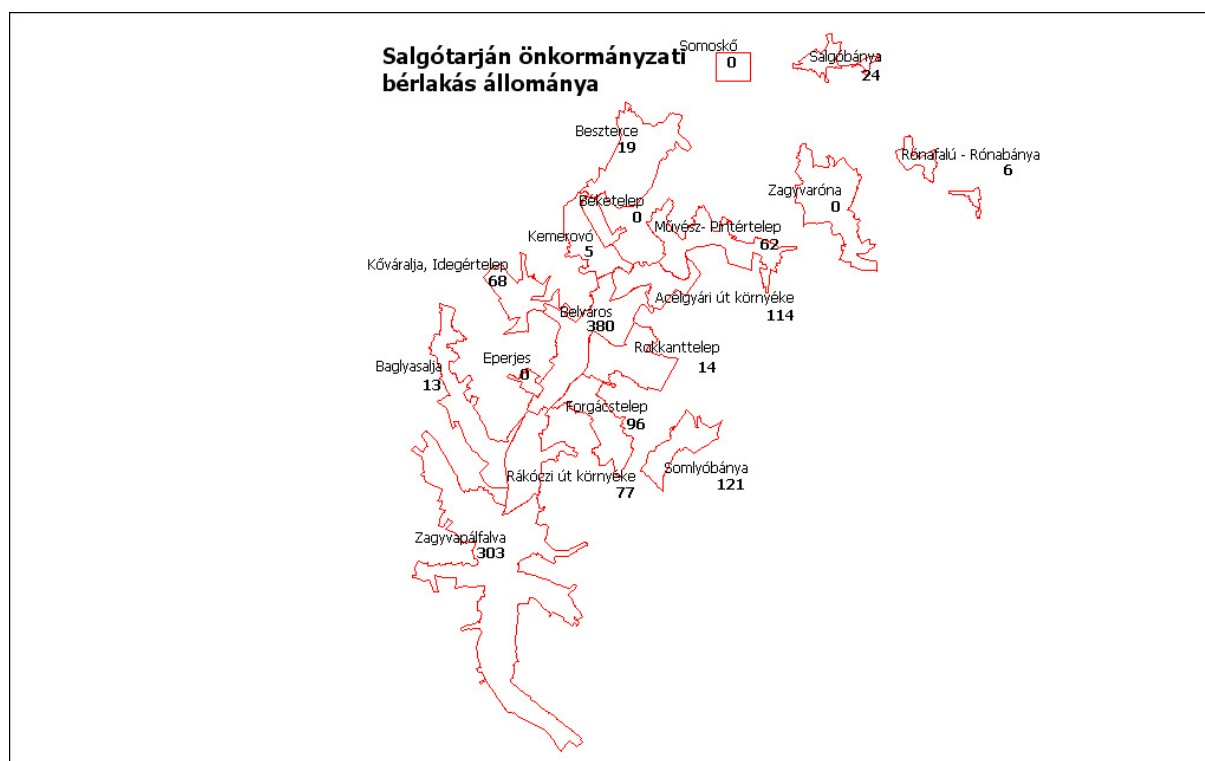

A nem komfortos lakások arányában szintén jól kirajzolódik a lakótelepi területek kedvező helyzete, míg a magas arányú egyszobás lakásokkal rendelkező városrészek itt is kedvezőtlen színben tűnnek fel. Különösen Somlyóbánya helyzete rémítő, ahol a lakások 93,1%-a komfort nélküli.

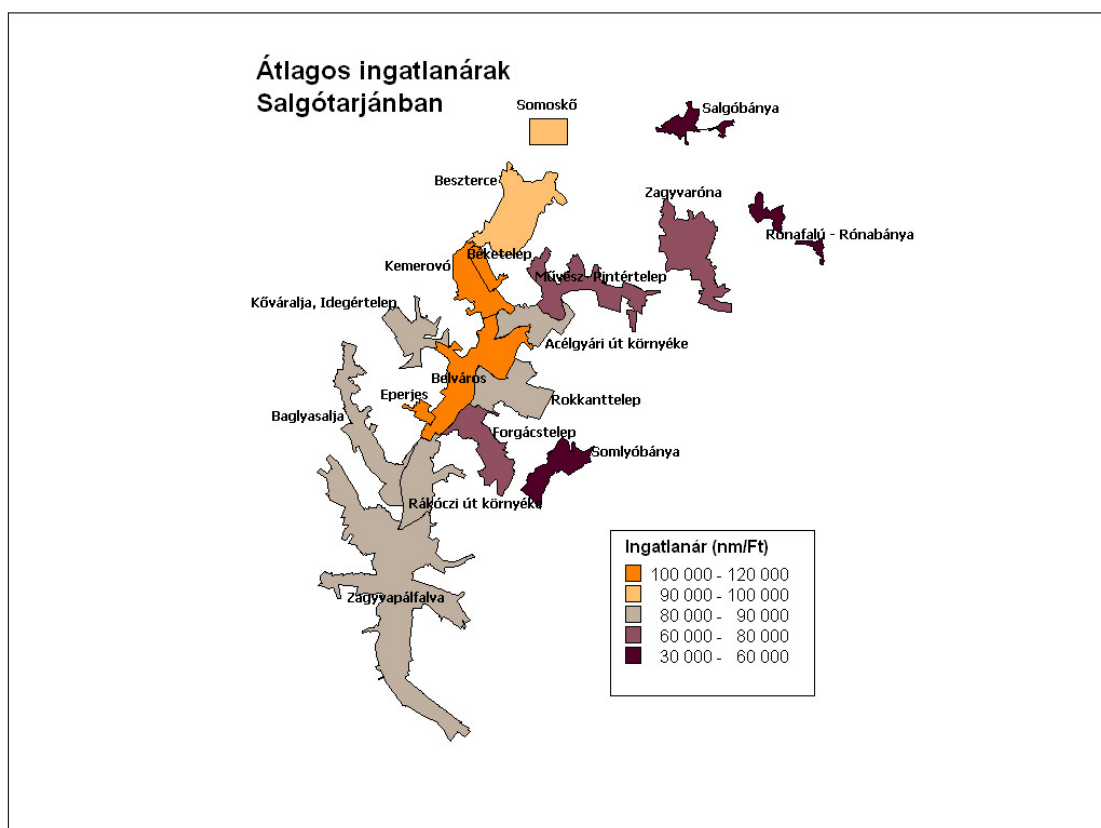
A város lakott lakásállományának 6,4%-a volt az önkormányzat kezében 2001-ben. Jellemző, hogy a privatizáció során elsősorban azok a rossz minőségű, alacsony komfortfokozatú lakások maradtak a város tulajdonában, melyeket a már a rendszerváltás után a meglehetősen rossz szociális, gazdasági körülmények között élő lakosok laktak, és ezen lakások piaci értéke már akkor is jelentősen devalválódott. Így nem meglepő, hogy ott találkozunk jelentős arányú önkormányzati tulajdonnal, ahol a városrész lakásállományának jelentő részét a kolóniák teszik ki. Somlyóbányán ez a lakások 96,4!!!%-át jelenti, míg a Rákóczi út környékén városi kezelésben van a lakások 41,8%-a. Ezek mellett, még a Kőváralfával együtt kezelt Idegér telepen, Forgácstelepen és Salgóbányán haladja meg a 10%-ot az önkormányzati lakások aránya. A többi városrész esetében is ott találkozunk magas aránnyal, ahol jelentős a kolónia lakások aránya, illetve Zagyvapálfalván a Hősök utca – Zölfa utca – Hársfa utca környéke rendelkezik nagyszámú önkormányzati lakással. Összességében megállapítható, hogy az önkormányzati lakások a lakhatási lehetőségek legalsó szegmensét jelentik a városban.

Amennyiben az önkormányzati lakásokban felgyülemlett tartozások mértékét vizsgáljuk városrészenként, akkor értelemszerűen torz arányokat szemelelünk, hiszen Kemerovón mindössze két önkormányzati tulajdonú lakást tartanak nyilván. Ennek ellenére jól látszik, hogy az önkormányzati lakások esetében mindenütt igen jelentős tartozások halmozódtak fel, mely jól mutatja az amúgy alacsony lakbérű lakásokban élők szűkös anyagi lehetőségeit.

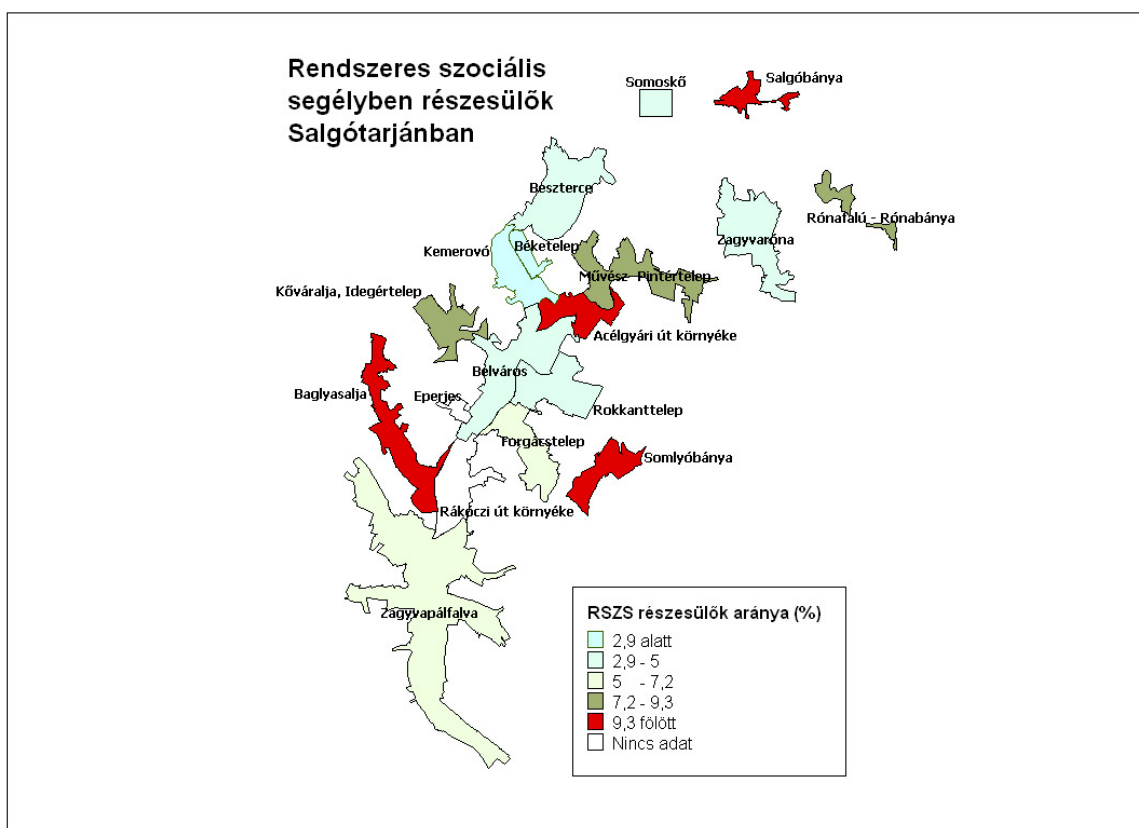
Az Önkormányzati bérletlakások jelentős része szegregátumokhoz kapcsolódik, ami alól kivételt a Belvárosban található panellakások jelentenek. Az itteni lakásokban vélhetően azon alsóközép osztályba tartozó idősebb, nyugdíjas emberek élnek nagy arányban, akik nem ragadták meg a privatizáció kínálta lehetőségeket. Szintén lakótelepi környezetben találhatóak Zagyvapálfalva bérletlakásai (Zöldfa u. környéke), ám ez a terület minden szempontból erősen szegregált. Szintén nagy számú önkormányzati bérletlakással rendelkezik a Szabadságtelep, a Forgácstelep, az Idegérttelep, illetve az Acélgyári út, valamint Somlyóbánya, ezeken a területeken a rendkívül rossz állapotú, komfort nélküli önkormányzati bérlemények adják a lakásállomány számottevő részét.

Végezetül a lakásállomány összefoglalásához a salgótarjáni ingatlanbecslők szakértői segítségét kértük. Ezek alapján összeállított négyzetméter árak természetesen a városrészek átlagait jelenítik meg, melyek elsősorban Baglyasalja, Zagyvapálfalva, Kövávalja–Idegértelen, valamint Forgácstelep esetében elfedik a városrészen belüli különbséget. Mindazonáltal jól kirajzolódik, hogy az ingatlan árak szempontjából a legmagasabb státuszú területeknek Salgótarján fő tengelye mellett elhelyezkedő városrészek számítanak Eperjestől a Kémervő-lakótelepig, illetve ezt némileg meghosszabbítva a Beszterce-lakótelepig. Az ingatlan árak esetében is jól megmutatkozik Somoskő jóval kedvezőbb adottságai a többi fizikailag elkülönülő városrészhez képest. Vidéki mércével (környező falvak ingatlanáraihoz viszonyítva) mérve is alacsonynak számítanak az ingatlan árak Salgóbányán, Rónafalu-Rónabányán és Somlyóbányán. Az ingatlanárak alacsony voltánál sokkal nagyobb problémája az ingatlanosoknak a piac pangása, egy ingatlan értékesítéséhez átlagosan egy évvel lehet számolni.

VI. 2.5 A városrészek szociális helyzete

A rendszeres szociális segélyben részesülők vizsgálatával további információkhoz juthatunk a város szociális helyzetéről. Rendkívül magas a RSZS-ben részesülők aránya Salgóbanán 15,6%, valamint Somlyóbánán 13,3%, emellett 11% fölötti értékekkel találkozunk az Acélgyári út környékén, valamint Baglyasalján is.

Ám a kép csalóka Zagyvapálfalván összességében alacsonynak tűnik az RSZS-ek aránya, ugyanakkor a város összes segélyezettjének negyede itt él, nagytöbbségük a Hős utca – Zöldfa utca – Hársfa utca környékén. Azt is érdemes figyelembe venni, hogy a RSZS-re való jogosultság számos követelményhez van kötve, a munkanélküli járadék után adható csak a kijelölt intézményekkel együttműködők számára, illetve az arányokat jelentősen befolyásolják a városrészben élő nyugdíjra jogosultak aránya. Ezeket figyelembe véve a RSZS jogosultak számaránya is jelöl városrészek közötti státuszrangsort: jobb helyzetű, főként lakótelepi beépítettségű városrészekben a város gerince mentén ritka az RSZS-ben való részesedés / vagy kedvezőbb helyzetű, míg a perifériális helyzetű városrészek e tekintetben is kedvezőtlen adottságúak.

VI. 3 A városrészek rövid jellemzése

a) Belváros (Népessége a város 24,3%-a)

A Belváros a jelenlegi formáját a második világháború után folyamatosan nyerte el. Városmagja a házigyári technológia ékköve, 1965-ben Ybl-díjjal ismerték el, itt találhatóak a város és a megye középületei, melyeket sok esetben a korszak sztárépítészei terveztek. A város kiskereskedelmi egységeinek 56%-a szintén itt található. Városképét a döntően szürke toronyházak és tömbök határozzák meg, de találhatóak itt is téglaházak. A városrész a vasút és a 21-es út által kettévágott. Lakásállományának fele 2 szobás, negyede 3 szobás, zömük (80%) az 1950-es évektől az 1980-as évek elejéig épült, a lakások háromnegyede összkomfortos. Kolónia lakások a Zemlinszky Rezső utca környékén találhatóak, valamint a Zagyvarakodó területén voltak, mely utóbbiak jelentős részét mára lebontották. Lakossága a lakótelepekkel párhuzamosan előregező, a gyermekek aránya átlag alatti. A lakosok átlagos státusza, végzettsége városi szinten magas, a munkanélküliség körükben relatív alacsony. Összességében itt a legmagasabbak az ingatlanárak, befektetési-kiadási céllal csak itt történik lakásvásárlás.

b) Zagyvapálfalva (Népessége a város 24,3%-a)

Önálló faluként 1961-ben csatolták Salgótarjánhoz, a második világháború után erőteljes iparosítás történt a területen, majd a rendszerváltás után az ipari park létrehozásával ez a karakter tovább erősödött. A KSH adatai alapján a városrészben 6 különböző funkció található meg:

- Lakótelep – Gorkij lakótelep
- Kertváros - Gorkij lakótelep melletti terület
- Falusias jellegű beépítés – régi Zagyvapálfalva
- Szociális szempontból nem megfelelő övezet – Zöldfa utca, Hársfa utca
- Ipari terület – a 21-es út és a vasút mentén
- Egyéb övezet - a 21-es út és a vasút mentén

A lakosság a fentieknek megfelelően nem homogén. A város egészéhez hasonlóan a lakótelep itt is közepes-magas státuszú, míg a kertváros egyértelműen magas. A falusias terület a város más hasonló funkciójú területeivel megegyező adottságokkal rendelkezik. Míg a Zöldfa-Hársfa utcát lakó, döntően a pécskői cigánydombról ideköltöztetettek és leszármazottaik, rendkívül alacsony státuszúak, minden fajta és jellegű szociális és gazdasági probléma halmozottan jelen van életükben.

A nagyfokú heterogenitásnak köszönhetően szinte valamennyi problématerület esetén átlagos értékeket produkál a városrész.

c) Beszterce-lakótelep (Népessége a város 10,6%-a)

A városrész gyakorlatilag az 1970-es években, valamint az 1980-as évek elején jött létre (a lakásállomány 94%-a), szinte kizárólag házgári technológiával épült lakások felhúzásával. Lakásainak 56%-a 2 szobás, 35%-a háromszobás, alapterületüket tekintve 50-60 nm közöttiek. A városrész lakossági összetétele viszonylag homogénnek tekinthető, életkori megoszlását tekintve főként az 1970-es, 1980-as évekbeli fiatal felnőtt és középkorú középrétegből rekrutálódott. Ebből is következik, hogy ebben a városrészben a legidősebb generáció nincs nagytömegben jelen, és a gyerekek aránya is átlag alatti. A középrétegbe tartozó középkorúak magas arányából is következik, hogy a munkanélküliségi ráta alacsony, a szociális problémák még nem kulminálnak.

d) Kemerovo-lakótelep, Napsugártelep (Népessége a város 6,2%-a)

A Kemerovo lakótelep építése az 1970-es évek elején kezdődött, ebben a fázisban épült a városrészben található lakások majd 90%-a, a többi lakás kertvárosi beépítettségű. A lakások 70%-a kétszobás, bő 20%-a háromszobás. A lakások döntően a jellemző lakótelepi méretnek megfelelően 55 nm körüliek és komfortosak.

A városrész mutatói szinte minden dimenzióban a legkedvezőbbek között van, a lakosság státusza a Beszterce-lakótelephez viszonyítva is magas. Ugyanakkor itt is a lakótelepekre jellemző demográfiai helyzettel találkozunk, azaz a gyermekkorúak és az időskorúak alacsony arányával, bár ez utóbbi csoport aránya a lakótelep korábbi építése miatt magasabb, mint Besztercén.

e) Acélgyári út környéke (Népessége a város 5,4%-a)

A városrész története összefonódik a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Rt., illetve későbbi nevén, a Salgótarjáni Kohászati Üzemek fejlődésével, mely az 1880-as évektől építette ki ipari kapacitásait, melynek során nagy létszámú külföldi munkás is érkezett a városba. A gyár a munkások és vezetők számára épített házakkal, kolónialakásokkal, valamint a kiszolgáló intézményekkel (iskola, orvosi rendelő, olvasó egyesület, kaszinó, templom) szerves egészet alkotott, s melyet a város többi részétől sorompó választott el. Ennek megfelelően a lakóépületek építészetileg szerves egészet alkotnak. A lakások harmada még 1945 előtt épült, míg másik harmaduk a háborút követő másfél évtizedben, 1980 óta egyetlen egy lakást adtak át a területen. Ennek megfelelően a kétharmadukban kétszobás lakások zöme korszerűtlen, felújításra szorul, bár a lakások ötöde összkomfortos, kétötöde pedig komfortos. A terület Salgó úti, északi oldalán

szép számmal jelen vannak a kolónialakások is. A területhez csatlakozik az állagában leromlott – bár valamelyest az utóbbi három évben már feljavított – „Dolinka” pihenőhely, az egykori Kohász stadionnal, ami az 1910-es évektől a város kedvelt szabadidős pihenő parkja volt.

A városrészben élő népesség előregedő, maximum középfokú végzettséggel rendelkező, nagy részben munkanélküli és alacsony jövedelmű, a terület egyértelműen a rendszerváltás vesztese, jellemző a városrész szociális státuszának folyamatos sülyedése, mely a helyben található intézményekre is hat.

f) Rokkantelep (Népessége a város 4,8%-a)

A városrész nevét az első világháborús rokkantaknak felhúzott kertes házakról kapta, melyek mellé az 1960-as években további családi házakat, valamint a dombra meredeken felfutó, kanyargós, az úgynevezett „szerpentinre” lakótelepet építettek. Ez utóbbi adja a városrész lakásainak háromnegyedét. Mára ez tűnik a legalacsonyabb státuszú lakótelepi résznek a városban, elsősorban az egyre korszerűtlenebbé váló lakásoknak (az egyszobások aránya 32%, a kétszobásoké 52%), valamint a lakóteleppel együtt öregedő lakónépességnek köszönhetően.

g) Forgácstelep (Népessége a város 4,4%-a)

A város egyik legheterogénabb városrésze, megtalálható benne hagyományos beépítésű belső városrész, egy kisebb lakótelep, kertes-falusias jellegű övezet, valamint kolónialakások. A lakások korukat tekintve is heterogének, nagyjából minden évtizedből hasonló számú jelenleg is használt ingatlant találunk, így a lakások állaga, állapota is igen változó, miként a lakónépesség is heterogén. Ennek megfelelően igazán szélső értékű mutatókkal nem találkozunk a városrész esetében. Ugyanakkor a Forgácstelep utca és Dobó Katika út környékén szembetűnők a szociális problémák. Érdeemes megjegyezni, hogy az (önkormányzati) bér és szolgálati lakások aránya igen magas, együttesen majdnem eléri a 25%-ot.

h) Baglyasalja (Népessége a város 4,0%-a)

Baglyasalját 1950-ben a város megyeszékhellyé nyilvánításának évében csatolták Salgótarjánhoz. A városrész falusias jellegű, a lakások majd 55%-a 1945 előtt épült egy, két vagy három szobásak, a lakótelepi lakásokhoz képest nagyobb alapterületűek. A városrész a Petőfi úton keresztül kapcsolódik a városhoz, hosszanti völgyben elhelyezkedve. Értékesebb területei a városhoz közelebb helyezkednek el, míg kifelé haladva csökken a lakások értéke, illetve emelkedő arányban jelennek meg a szociális problémák.

i) Zagyvaróna (Népessége a város 3,5%-a)

A város magjától fizikálisan elkülönülő településrész, melyet 1973-ban csatoltak a Salgótarjánhoz. A városrész döntően falusias jellegű. Az előregedés nem előre haladott, de a gyerekek alacsony száma miatt iskoláját már bezárták. Lakásainak 83%-a a városhoz csatolás előtt épült, ráadásul azóta az építések üteme folyamatosan csökken, 1990 és 2001 között mindössze 8 új lakás épült. A lakások alapterülete jóval a városi átlag fölött van. A mutatószámok alapján közepes státuszú városrész, vannak szociális problémák, de nem tömegesek, és a városrészen belül területileg nem lokalizálhatóak.

j) Szabadság-, Művész-, Pintértelep (Népessége a város 3,5%-a)

Döntően falusias jellegű városrész(ek). Mindegyik telep jellemzője, hogy egy-egy utcán keresztül kapcsolódnak a Salgó úthoz. Lakásaik jelentős része (70%) 1970 előtt épült, igazán rossz állapotban a 1945 előtt épült házak és kolónialakások vannak, melyek együttesen a lakásállomány 30%-át teszik ki. Kolónialakásokat a városmaghoz legközelebb eső Szabadságtelepen találhatunk. A városrészt jellemzőek a nagy alapterületű lakások. Magas az idősek aránya, valamint rendkívül rosszak a munkanélküliségi mutatók, ennek ellenére a városrész az ingatlanbecslők véleménye szerint felkapott, az ingatlanárak városi szinten magasnak számítanak.

k) Kőváralja, Idegértelep (Népessége a város 2,9%-a)

A városrészt egy alapvető kettősség jellemez, amit azonban a mutatószámok elfednek. Míg a városrész Idegéri területén a kolóniáikon felhalmozódott szociális problémák, a szegénység szubkultúrája mutatkozik, addig ettől karnyújtásnyira a magas státuszú, kertvárosi családi házakat találunk. A városrész közepén pedig a kőváraljai romok vannak.

l) Béketelep (Népessége a város 1,6%-a)

A városrész lakásainak 60%-a 1945 és 1960 között épült, a város iparosításával párhuzamosan megjelenő jól kvalifikált réteg lakóhelyévé vált a terület. Magas státuszát a mai napi őrzi, jellemző, hogy a lakások 75%-a 80 nm feletti. Bár a városrész szintén előregedett, ennek ellenére minden mutató tekintetében a legjobb értékekkel rendelkezik, egyértelműen a legmagasabb státuszú terület.

m) Rákóczi út környéke (Népessége a város 1,5%-a)

A városrész területének jelentős részét iparterületek és a teherpályaudvar foglalja el. A második világháború utáni erőteljes iparosítással párhuzamosan az 1960-as években adták át a városrész jelenleg is használt lakásainak több mint 50%-át, az utána következő évtizedekben az építési kedv minimálisra csappant. A városrész jelenlegi állapotában az elhanyagolt iparterületek nagy aránya miatt rendezetlennek hat. A lakosság szempontjából a városrész közepes státuszúnak tűnik, egyúttal rendkívül magas az egyszobás, komfort nélküli lakások aránya. Ugyanakkor igen fontos megjegyezni, hogy a lakások több mint fele (önkormányzati) bér, illetve szolgálati lakás, ez rendkívül magas arány.

n) Somoskő (Népessége a város 1,2%-a)

A városrészt 1977-ben csatolták Salgótarjánhoz, az azóta újra függetlenné vált Somoskőújfaluvall együtt. A városrész falusias jellegű, a jelenleg használt lakások szűk harmada 1945 előtt épült, egy másik szűk harmada a háborút követően, harmadik szűk harmada az 1960-as években, azóta átlagosan évi egy lakásnál kevesebbet vettek birtokba a település(rész) lakói. A lakások fele kétszobás, a lakásállomány mérete/kiterjedése a falusi városrészeknél kisebb, a lakótelepi területekével megegyező. Kolónia jellegű beépítés nem található a városrészben. A lakosság szociális státusza a városmaggal fizikálisan nem érintkező településrészek közül a legmagasabb.

o) Rónafalu-Rónabánya (Népessége a város 0,9%-a)

A településrészek a városmagtól igen távol helyezkednek el, falusias jellegűek, épületeik 68%-a 1945 előtt épült, míg 1970 után csak 7 darab (5 százaléknál) lakást adtak át. A lakások 63,8%-a kétszobás, míg az egyszobás lakások aránya relatív alacsony (17%). Ugyanakkor majd minden mutató a városrész nagyon kedvezőtlen helyzetéről árulkodik: népessége erősen elöregedő, összességében nagyon alacsony státuszú terület.

p) Somlyóbánya (Népessége a város 0,7%-a)

A városrész eredendően üdülőövezet, melynek szívében húzódik meg az egykori bányászok számára épített kolónia, ennek megfelelően a városrész lakásainak 90%-a 1945 előtti, 84%-uk komfort nélküli, 73%-uk egyszobás. A lakásállomány 92%-a volt önkormányzati tulajdonban a legutóbbi népszámláláskor. Összességében a városrész az egyik legrosszabb státuszú területe a városnak. A rossz munkaerő-piaci és szociális jellemzők közül ki kell emelni a városrész extrém magas munkanélküliségi rátáját, valamint a gyermekkorúak nagyon magas arányát.

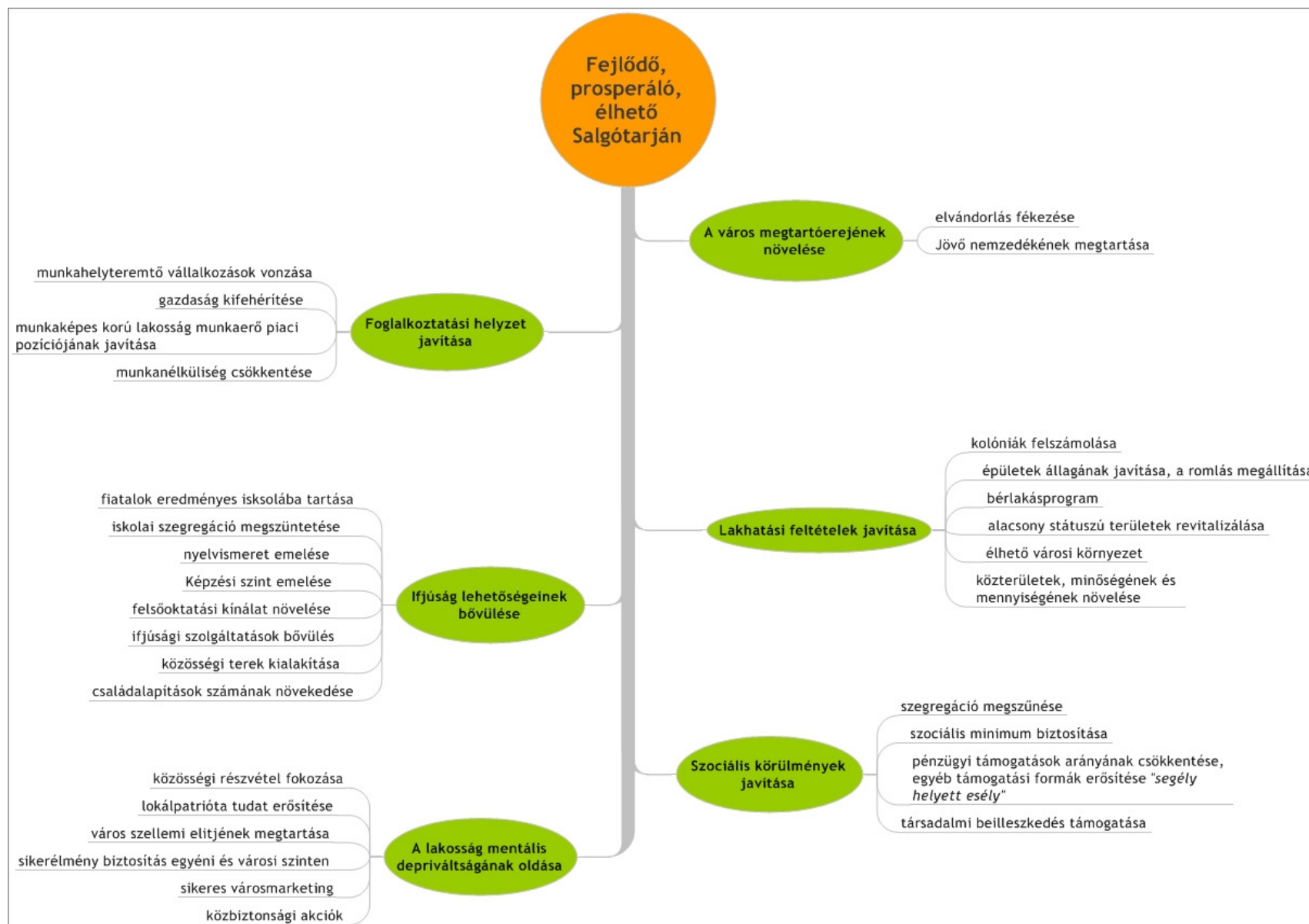
q) Salgóbánya (Népessége a város 0,6%-a)

A városrészt csak a városmagtól már eleve nagyon távol eső Somoskőn keresztül lehet elérni (melyet csak Somoskőújfalun keresztül közelíthetünk meg). Salgóbánya jelenleg üdülőövezet besorolás alatt áll, kolónialakások koncentráltan helyezkednek el, melyek önkormányzati tulajdonban állnak. A városrész minden vizsgált mutató esetében rendkívül kedvezőtlen helyzetéről tesz tanúbizonyságot. Nagyon alacsony státuszú terület, bár adottságai (fejleszthetősége) alapján kedvezőbbnek tekinthető, mint Rónafalu-Rónabánya.

r) Eperjes telep (Népessége a város 0,3%-a)

A Belvároshoz közel eső, térben elkülönülő 29 lakásból álló falusias jellegű városrész, a lakások harmada az 1970-es 1980-as években épült. Kicsiny lakosságszáma miatt nehezen megállapítható társadalmi-szociális miliőjű, a legtöbb mutató esetében a közepes, illetve a jó kategóriába esik, és az ingatlanbecslők is magas presztízsnak értékelik a területet. Szembetűnően magas a gyermekek aránya, és alacsony az időseké.

IV. Célfá

V. Stratégiai fejezet

A dokumentum helyzetfelmérő részében áttekintő képet adtunk a város szociális-társadalmi problémáiról, veszély forrásairól. Jól kirajzolódik, hogy mennyire komplex problémahalmazról van szó, ahol az egyes problémaelemek egyszerre lehetnek okok és okozatok. Az IVS egy lehetőség, ami a feltárt problémákra válaszokat fogalmaz meg középtávú városfejlesztési célok formájában és leírja a célok megvalósulása felé vezető utat. Ebben a stratégiaalkotásban az Anti-szegregációs terv három szempontból is fontos kiegészítő dokumentum. Egyrészt biztosítékul szolgál, hogy az IVS városrehabilitációs beavatkozásai, ne járuljanak hozzá újabb szegregációs folyamatok elindulásához, másrészt eszközrendszerével segíti a városrehabilitációs beavatkozások fenntarthatóságát, harmadrészt szerepelnek benne a város jelenlegi szegregátumaira vonatkozó fejlesztési tervek. Az ASZT nem operatív program, de fontos irányelveket fogalmaz meg az előbb felsorolt feladatokhoz, illetve tartalmazza azt az eszközrendszert, amelynek alkalmazása a kijelölt célok megvalósulását segíti.

VIII.1 A beavatkozások előfeltételei:

Fontosnak tartjuk azoknak az előfeltételeknek a leírását, amik elengedhetetlen feltételül szolgálnak a célok megvalósulásához.

Az Önkormányzat feladataként leginkább megfogalmazandó szociálpolitikai döntéshozói területek az ASZT kapcsán:

- Szociális ellátórendszer struktúrájának elemzése
- Szociális szolgáltatások - szolgáltatások hozzáférhetősége
- Jogszabályalkotás. Milyen folyamatokat erősítenek, vagy gyengítenek a jelenlegi helyi rendeletek
- Non-profit szervezetek bevonása a szociális ellátásba
- Lakáspiac, lakáspolitikai. Kell-e növelni az önkormányzati bérlakások számát? Ha igen, a lakáspiac mely szegmensében? Mit tegyen az Önkormányzat a jogcím nélküli lakókkal – váljanak bérlőkké, vagy lakoltassa ki őket a tulajdonos?
- Kolóniák – szanálás, vagy megtartás? Milyen arányban? Hol?
- Oktatáspolitikai. Milyen és mennyi oktatási, nevelési intézmény kell Salgótarjánban? Ifjúsáspolitikai. Miként lehet erősíteni a város megtartó erejét? Miként lehet segíteni a fiatalok életkezdését?

- Munkaerőpiac. Közfoglalkoztatás, vagy nyílt munkaerő-piac? Melyik milyen mértékben, milyen feltételekkel?

Városrehabilitációs Programiroda

A város szociális rehabilitációs programját szakmailag egységesen, de a területi eltéréseket, igényeket figyelembe véve, eszközrendszerében rugalmasan és széles spektrumon mozogva látjuk megvalósíthatónak. Ennek a feladatnak az operatív levezényelését szolgálja egy Városrehabilitációs Programiroda létrehozása. Az Iroda felállítása nem csupán az NFÜ általi kötelezettség, hanem a praktikum is megköveteli, hiszen egyaránt kell ellátnia koordinatív és operatív feladatokat. Szükséges, hogy kidolgozott szakmai protokollal rendelkezzen, ami mellett rugalmasan kell alkalmazkodnia az aktuális kihívásokra. A Programirodának a jelenlegi intézményrendszerrel, ezen belül is a szociális ellátórendszerrel nem fölé, hanem mellérendelt szerepben kell lennie. A hatékony működés, az érintettek szervezetek eredményes kooperálása és a gazdasági racionalitás figyelembe vételével szükséges megtalálni a Programiroda helyét a fennálló intézményi struktúrában.

Nyilvánosság

A sikeres szociális városrehabilitáció alappillére a széles körű szakmai és társadalmi nyilvánosság megteremtése. Így érhető el, hogy a rehabilitáció eredményeit a városi lakosság is magáénak érezze, azokban ő is aktív, cselekvő szerepet kapjon, ennek következményeként fenntartható maradjon a rehabilitáció.

Az Önkormányzat jelen dokumentumon keresztül is meg kívánja erősíteni abbéli szándékát, hogy mind a lakosságot, mind a szakmai közvéleményt folyamatosan tájékoztatja az IVS és az ASZT végrehajtásának aktuális lépéseiről, eredményeiről. Különösen nagy hangsúlyt fektet a szociális vonatkozású döntésekre, mind a szegregáumok, mind a város egész lakosságára vonatkozóan. Ennek érdekében a meglévő kommunikációs csatornáin túl (újság, rádió, Tv, szórólap, plakát) minden új eseményről, de minimum negyedévente hírlevélben tájékoztatja a beavatkozási terület lakosságát, illetve évente legalább kétszer mindenki számára nyilvános lakossági fórumot szervez. A kommunikáció könnyítése érdekében elektronikus formában is közzéteszi az aktualitásokat a világhálón, továbbá a létrehozandó Programirodában kijelölt napokon ügyfélszolgálatot biztosít. A beavatkozási területek lakosságát minden olyan lehetséges kapcsolatfelvételi ponton keresztül meg kívánja szólítani, amely az érintett lakosság számára könnyen elérhető: egészségügyi ellátás, szociális ellátás, oktatási, nevelési intézmények stb.

Partnerség

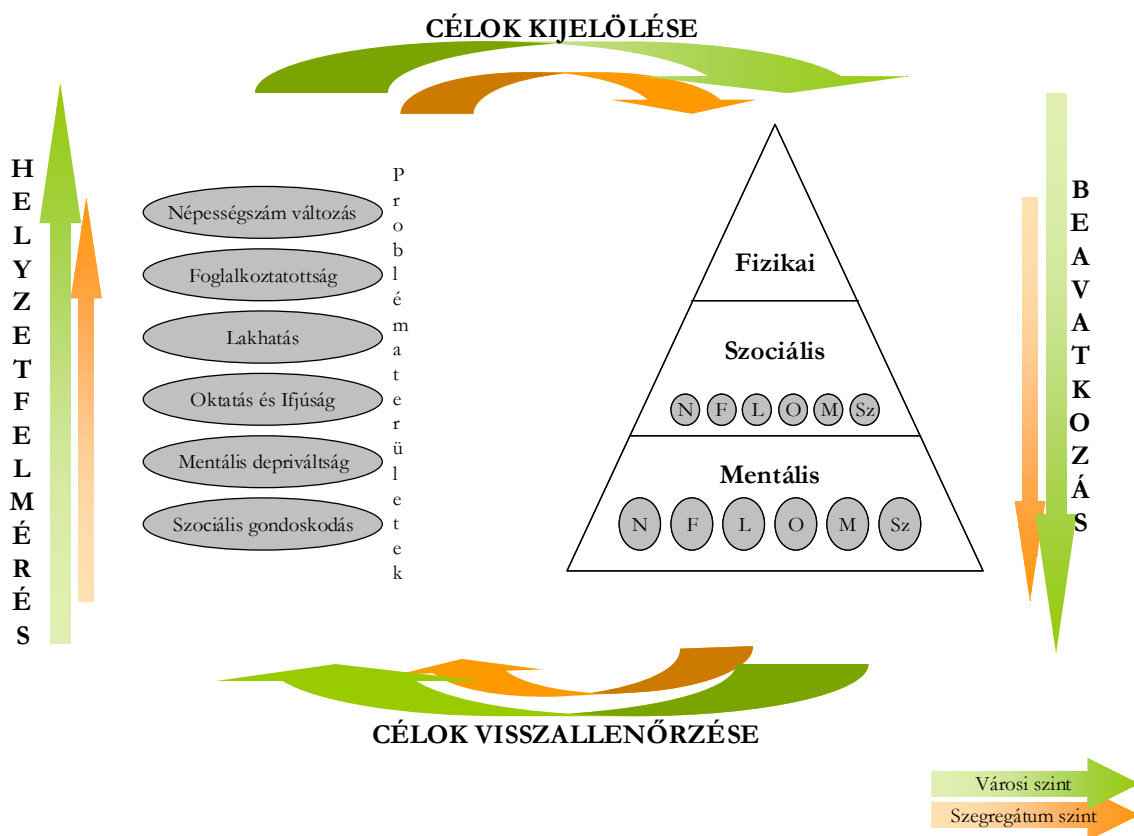
A városrehabilitáció folyamatába hazai, nemzetközi szereplőket, állami-, magán-, önkormányzati-, for-profit, non-profit szektort egyaránt be kell vonni, aktív részvételüket biztosítani és ösztönözni kell. Mindezek mellett azonban a legfontosabb a beavatkozások érintettjeivel a partneri kapcsolat kiépítése.

Felmérések, tanulmányok

Ahhoz, hogy Salgótarján városa felelősségteljes döntést tudjon hozni az egyes tervezett beavatkozások célcsoportjának kijelölésében, meggyőződjön a választott eszközök helyességéről és a kívánt beavatkozások minél nagyobb hatásfokkal működjenek, szükséges az operatív programok kidolgozását megelőzően, a krízisterületek lakosságának mélyreható szociológiai felmérése.

VIII.2 Beavatkozások

Az IVS kettős logikai mentén halad. Egyrészt azt várja, hogy az egyes, területileg lehatárolt városrehabilitációs beavatkozások tovább gyűrűző hatása a környező településrészekre, közvetett módon az egész városra pozitív hatással lesznek. Másrészt vizsgálja és épít a város a városrehabilitáción túli (gazdasági, kiskereskedelmi, szociális-társadalmi dimenziók) stratégiájára, hiszen a konkrét beavatkozások csak egy prosperáló városi közegben érhetik el valódi eredményüket. Ennek megfelelően az ASZT is két szinten fogalmazza meg a beavatkozásokat, elsőnek városi szinten, majd területi alapon a szegregátumokra is.

A fenti ábrán azon állításunkat igyekszünk megerősíteni miszerint a látható fizikai beavatkozások úgy tölthetők be szerepüket, ha szociális és mentális „megalapozó” beavatkozásokat is végzünk. Ezért a következőkben e két dimenzió mentén írjuk le a kijelölt célok megvalósulásához szükséges eszközöket. Azt is szükségesnek tartjuk leírni, hogy a beavatkozási eszközöknek nem egyes elemeinek önálló alkalmazása vezet el a célok megvalósulásához, hanem csak az együtt, tudatos alkalmazása.

VIII.2.1 „Mentális rehabilitáció”

Ahogy azt a helyzetfeltáró részben leírtuk, jól érzékelhető Salgótarján lakosságánál egy lefele vezető, negatív mentális spirál. A mentális rehabilitáció lefordítható revitalizációnak is, vagyis a cél az, hogy a város lakossága felpezsdüljön, higgyen a változások erejében. A cél érdekében a következő lépéseket tervezzük megvalósítani.

1. Fiatalok és a kvalifikált réteg elvándorlásának megakadályozása

Városi ösztöndíj

Mivel a várost elhagyó fiatalok legnagyobb része felsőoktatási tanulmányok miatt hagyja el Salgótarját, tervezzük olyan tanulmányi kölcsön kialakítását, melynek visszafizetése során a város hozzájuthat befektetett erőforrásaikhoz. Egy ilyen rendszer esetén érdemes mérlegelni azt is, hogy a város eltekint a visszafizetéstől, amennyiben a felsőfokú végzettséget szerzett személyt Salgótarjánban foglalkoztatják.

„Életkezdés barát” környezetet

A város igyekszik olyan „életkezdés barát” környezetet kialakítani, mely a lehető legvonzóbbá teszi a fiatalok számára, hogy Salgótarjánban alapítsanak családot. Egyértelműen látni kell, hogy amennyiben a város nem lesz képes megfékezni a jelenlegi negatív demográfiai folyamatokat, a népesség strukturális átalakulását, akkor a hanyatlás spiráljának gyorsulása várható. Éppen ezért a városfejlesztésnek kiemelten törekednie kell a családi igényeket kielégítő szolgáltatások fejlesztésére. A magasan kvalifikált gyermekvállaló családok számára nélkülözhetetlen a városban működő bölcsőde, melyből jelenleg egy sem működik Salgótarjánban. Rendkívül fontosak a közösségi terek, játszóterek, rekreációs és szabadidős lehetőségek fejlesztése, valamint az akadálymentesítés. Ezek mellett kiemelten fontos a magasan kvalifikált réteg számára a magas színvonalú oktatáshoz való hozzáférés, a környezetvédelem, a környezetkultúra valamint a közbiztonság.

Bérlakás program

A magasan kvalifikált réteg városba csábításának két kulcsmomentuma az életkezdéshez szükséges álláslehetőségek, valamint a lakáshoz jutás. A város relatív alacsony ingatlanárak kompenzálhatják valamennyire a kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzetet, ennek ellenére a jól

képzett fiatalok számára biztosítani kell az életkezdéshez bérlakás programot, melyet érdemes takarékoskossági programmal kiegészíteni.

Életút program

A kvalifikált munkaerő városba csábítása érdekében a városnak és a város munkaerőt kereső cégeinek együttesen, közös életút programmal érdemes megjelenie a különböző felsőoktatási állásbörzéken.

Foglalkoztatás

A fiatalok helyi munkaerő-piacra történő belépését elő kell segíteni, mind a munkavállalói, mind a munkáltatói oldalt érdekeltté kell tenni abban, hogy a munkaviszony ne szűnjön meg az első két-három évben. A mentális rehabilitációnak rendkívül fontos eleme, hogy kiépüljön a megfelelő munkakultúra, épp ezért a pályakezdők elhelyezkedésének támogatásakor érdemes olyan rendszert kidolgozni, mely a minél további munkaviszonyt honorálja. Például a támogatás mértéke a ledolgozott hónapokkal párhuzamosan nőne a harminchatodik hónapig.

2. Helyi kezdeményezések támogatása

Szükséges segíteni a helyi önszerveződéseket. A civil szféra kiépülése lehet a város megtartóerejének egyik záloga, hiszen ezeknél a szervezeteknél koncentráltan jelennek meg az aktivizálható, motivált lakosok. Különösen segíteni kell azokat a szerveződéseket, melyek munkája során a serdülő és a fiatal korosztály, mint kiemelt célcsoport jelenik meg, főként ha programjaikkal az integrációt is elősegítik.

A civil szektor erősítése azért is kiemelten fontos, mert a szervezetek, mint munkáltatók is megjelennek. Körükben érdemes lenne támogatni a félállásban, illetve részmunkaidőben való foglalkoztatást, klubok, események szervezését.

3. A helyi tudományos, kulturális elit felpezsdítése

- nemzetközi nyári egyetemek szervezése
- nemzetközi tudományos diákkonferenciák szervezése
- szakmai konferenciák anyagi és természetbeni támogatása
- város fejlődését szolgáló tudományos pályázatok meghirdetése (hazai és nemzetközi szinten egyaránt) különböző tudományterületeken, mindig Salgótarján vonatkozásában
- szakmai estek, vitafórumok szervezése
- civil szervezetek létrehozásának ösztönzése, országos szervezetek Salgótarjánba vonzása – akár anyagi, akár természetbeni hozzájárulással
- a helyi gazdasági szereplők bevonása a tudományos, kulturális életbe – különös tekintettel az oktatásra.

4. Közösségi funkciók erősítése

A közösségi szolgáltatásoknak célcsoportjai lehetnek különböző generációk, kis lakóközösségek, vagy a városi lakosság egésze egyaránt, a lényeg hogy legyenek meg a szolgáltatások feltételei. Támogatni kell minden olyan meglévő intézményt, szervezetet, kezdeményezést, amelyek közösségi funkciót látnak el. Ilyenek lehetnek a peremkerületi közösségi házak funkciójának újragondolása, közösségi terek (parkok /Dolinka/, játszóterek, sportpályák, stb.) felújítása, építése, iskolai szabadidős tevékenységek szervezése. Ezeket a folyamatokat segítené településrészi közösségfejlesztők alkalmazása, a helyi döntések meghozatalának kiszélesítése, a helyi nyilvánosság erősítése (településrészi lapok támogatása, városi közösségi rádió létrehozása, stb.)

5. Városmarketing

Egy sikeres városmarketingnek egyaránt célcsoportja kell, hogy legyen a helyi lakosság, illetve a potenciálisan városba vártak. A városnak szükséges kijelölnie és továbbfejleszteni azokat a lehetőségeket (turisztikai és kulturális programokat), amik vonzóvá tehetik a várost a turisták számára, illetve ezeket a programokat intenzíven kommunikálni is szükséges. A városba látogatókon kívül az önkormányzatnak szükséges, hogy a helyi lakossággal is aktív kapcsolatot tartson fenn. A fejlesztésekről folyamatosan tájékoztassa a lakosságot, véleményüket kikérje,

illetve lehetőség szerint be is vonja a folyamatokba. Ezek a módszerek segítik a fejlesztések (pl. IVS) megvalósulását, illetve a lakosság számára is láthatóvá válik, hogyan kerülhet a város fejlődő pályára.

VIII.2.2 Szociális rehabilitáció

Szociális célú városrehabilitáció

A szociális célú városrehabilitáció a város társadalmilag és ezáltal általában fizikailag is leromlott, területileg szegregált, vagy szegregációval fenyegetett részeinek megújítására irányuló integrált rehabilitációs beavatkozás, mely komplex eszkörendszer alkalmazásával a helyben élő lakosság életkörülményeinek és életesélyeinek javítását tűzi ki célul.¹⁰

„Városrész rehabilitáció / revitalizáció:

Társadalomfilozófia és olyan programok sorozata, melynek célja egyes városrészek leszakadásának megelőzése azokon a területeken, ahol a lakóházak állapota kielégítő, a nyomornegyedek lebontása és új házak építése azokon a területeken, ahol már nincsenek megfelelő lakhatási körülmények, illetve a lesüllyedőben lévő szomszédságok rehabilitálása. A városrész-rehabilitálásának fogalmába a tárgyi környezet változtatásán túl az új közösségek (ki)fejlesztése is beletartozik.”¹¹

A két definíció igen közel áll egymáshoz. Lényegi elemeit illetően egy ponton azonban eltérés mutatkozik. A második definíció nevesíti a bontást. Meg kell említenünk, hogy Salgótarján esetében a jövőt illetően egyes területekre vonatkozóan számolni kell ennek a megoldási módnak a lehetőségével is.

Eszkörendszer

A következőkben felsoroltakat tudjuk felhasználni, mint szociális-rehabilitációt segítő eszközöket. Ezekből az eszközökből lehetséges a jövőben a szociális városrehabilitáció operatív programját megvalósítani. Lesznek olyan operatív programok, melyek általános érvénnyel, szinte teljes mértékben megegyező tartalommal városi szinten megvalósíthatóak. Ugyanakkor az egyes

¹⁰ IVS - kézikönyv

¹¹ Gosztonyi Géza – Pik Katalin, *A szociális munka szótára*, Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete

területeken jelentkező specifikumok vélhetően szükségessé fogják tenni az egyedi, csak az adott területre vonatkozó programok kidolgozását is. Ahhoz, hogy ezekkel az eszközökkel az egyes kijelölt területeken eredményeket tudjunk elérni, szükséges előzetes szociológiai felmérés, ami lehetővé teszi a legoptimálisabb beavatkozást.

1. A közösségi ház kialakítása

- Multikulturális közösségi program – nyitott világ klub
- Párbeszéd program – társadalmi megismerés fóruma
- Információs tevékenység
- Sportbajnokság csellengő fiatalok részére

Célterülete: az egyes krízisterületek.

2. Társadalmi részvétel erősítése

Az egyes rehabilitációs területek lakóközösségének megerősítését hivatott szolgálni, lakossági fórumok szervezésével, döntéshozatal előkészítésébe való bevonással.

Célterülete: elsősorban az egyes krízisterületek, másodsorban Salgótarján egésze.

3. Multikulturális események, rendezvények, társadalmi akciók

Az egyes krízisterületeken korábban hagyománnyal bíró közösségi kulturális események felelevenítését, új hagyományok (pl.: növényültetés, hagyományok bemutatását) teremtést kívánja program elősegíteni.

Célterülete: elsősorban az egyes krízisterületek, másodsorban Salgótarján egésze.

4. Mentorprogram (családoknak)

A mentorprogram szigorú, kötött eleme az Antiszegregációs Tervnek. A mentorprogram komplexen a családokra koncentráló program, melynek keretében valamennyi család kap egy mentort, aki egyénileg kialakított támogatási formákkal segíti a családot. A mentorral való együttműködést és feltételeit szerződés rögzíti a felek között. A szerződésben foglaltak számon kérhetők. A mentorprogramban való részvétel, a mentorral való együttműködés előfeltétele lehet egyes programokba való továbblépésnek. Az együttműködés pozitív előnyt jelent, ugyanakkor annak hiánya nem von maga után olyan szankciókat, mely hátrányosabban érintené a mentorált családot, az Ő kiindulási pontjukhoz képest.

A mentori hálózat kialakítása egy újfajta személyi segítő szolgáltatás kialakítását, bevezetését jelenti. Működésében eltér a hagyományos családsegítés rendszeréről. Ez magával vonja azt is, hogy bár támaszkodnia kell a mentor programnak a meglévő ellátórendszerre, de az önmagában nem válthatja ki. Nem lehet a jelenlegi családgondozókat adminisztratív módon mentorokká kinevezni. Erre új intézményt (tervek szerint programiroda felügyelete alatt) és humánerőforrást kell biztosítani. Ez egyszeri nagyobb befektetést igényel, de az állami és közigazgatási szektoron keresztül elérhető pénzügyi források által a költségek tervezhetőek és biztosítottak.

A mentor program alapja a komplex szemléletmód:

- Egy gyermek számára alapesetben a családja jelenti a legfőbb biztonságot
- A család rendszerként működik, a családtagok közötti hatás, ellenhatás mentén. A család funkciót tölt be, megfelelő hierarchiával, és az ebből adódó szerepekkel.
- A család képes önmagát és működési struktúráját definiálni.
- A gyermekek családon belüli státusza a legritkább esetekben kérdőjeleződik meg.
- A környezet, bármely szintről is beszéljünk, minden családra hatást gyakorol.
- A család múltja meghatározó a jelenében is. A család, mint szocializációs közeg, képes áthagyományozni a múlt örökségét.
- A család kivételes esetektől eltekintve védi családtagjait.
- A család szemléletmódjára, a múlt öröksége, hite, szokásai, mind befolyásolják.

Ki a mentor: A mentor egy olyan támogató szakember, aki a másik (mentorált) fél számára könnyen megközelíthető, vele személyes kapcsolatban van, és tanácsaival, konkrét segítségnyújtásával a közösen kijelölt úton haladását segíti.

A mentor célja: támogatás, képessé tevés.

A mentorok által nyújtandó legfőbb beavatkozási formák:

- Terápia / terapia jellegű intervenciók
- Krízisintervenció
- Esetkezelés
- Családgondozás

A mentorok által nyújtandó legfőbb tevékenységek:

- Közös családi események, megteremtés, megszervezése: családi főzés, közös piknik
- Családi kötelékek erősítése, hagyományok és szertartások teremtése és megünneplése
- Mintaállítás, követendő példa bemutatása
- Különböző életviteli technikák tanítása, bemutatása, közös kidolgozása
- Figyelmeztetés egyes problémákra, elvégzendő feladatokra (pl.: szülőértekezlet)
- A családtagok elkísérése különböző helyekre (pl.: állásinterjú)
- A családtagok segítése munkakeresésben, tanulásban, vagy abban, hogy munkavállaláshoz szükséges ismereteket és képességeket szerezzenek
- A családtagok bevonása a családi tevékenységekbe
- A család számára járó ellátás és juttatások felkutatása
- Segítség a család és tagjai számára járó ellátás és juttatások megszerzésében
- Segítség a különböző hivatalos ügyintézésben

Elvárás a mentortól

- a kliens szükségleteinek felismerése
- a probléma azonosítása, lebontása
- a probléma elemzése az okokra koncentrálnálva
- a megoldási alternatívák vázolása

- az optimális megoldás beazonosítása
- a szándékolt és nem szándékolt következmények átgondolása

Miért jó a mentori rendszer?

- személyes szociális szolgáltatásokat,
- személyes törődés és odafigyelés útján,
- adekvát, célirányos segítő kapcsolatban,
- személyes kapcsolatfelvételen keresztül,
- szoros követés mellett,
- szakemberek alkalmazásával biztosítja.
- A mentorprogram szakemberei csak a programba bevont családokkal foglalkoznak. Ebből adódóan bár feladatuk sokrétű szakértelmet kíván, a napi gyakorlat nem aprózza szét erejüket.

Célterülete: az egyes krízisterületek

5. Ifjúsági szabadidős program

Felnőtteknél és gyerekeknél egyaránt meghatározó jelentőségű, hogy mit csinálnak szabadidejükben. A krízisterületeken a gyerekek számára gyakorta csak a csoportos „tengés-lengés” marad választási lehetőségként, szemben esetleg a szervezett sport-, vagy kézműves foglalkozásokkal, számítógépes ismeretek elsajátításával, kulturális programokkal. Példák ifjúsági szabadidős programokra:

- Készségfejlesztés, önismeret,
- Pszichodráma, családállítás és családterápia
- Múzeumlátogatás
- Rendszeres sportesemények / edzések
- Számítógépes ismeretek készségek fejlesztése
- Multikulturális események látogatása
- Más kultúrákkal való ismerkedés
- Különleges és érdekes szakmákkal való ismerkedés
- Kulturális események látogatása – színház, mozi, stb

Célterülete: az egyes krízisterületek.

6. Programok az óvodákban

A marginális szociális helyzet, a szegénység, a társadalmi kirekesztettség egyik legfontosabb oka. Ez a helyzet hatással van a családokban nevelkedő gyermekekre is, mely esélyegyenlőtlenség az óvodai és később az iskolai nevelés során egyre erőteljesebben mélyül.

A program megvalósításának egyik központi eleme a dolgozóknak szervezett előadás- és képzéssorozat, melynek célja, hogy megismerjék egyrészt a nehéz szociális helyzetű családok, egyének helyzetét, a marginális helyzet következményeit és ezek hatását a családban élő gyermekekre, valamint hogy az óvópedagógusok valós (szociális, mentális) eszközökkel segítsék mind a gyermekeket, mind pedig a családjaikat az óvodai létük során.

Célterülete: az egyes krízisterületekre vonatkozóan.

7. Programok az iskolákban

Kiemelten fontosak az általános iskola első évei, elsősorban a rossz családi és társadalmi környezetből érkező gyermekek sikerélményhez juttatása. Éppen ezért, miként az a város TKEIT-ben is megjelenik, hangsúlyt kell helyezni a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai teljesítményének javítására, integrált oktatáson, tanórán kívüli programokon való részvételi lehetőségeken keresztül. Itt olyan programokra érdemes koncentrálni, melyek elősegítik a gyermekek sikerélmény szerzésének lehetőségét (iskolák közötti sportrendezvények támogatása; rajzpályázatok, kórusversenyek), hosszabb távon is használható ismereteket szereznek, illetve fejlesztik „alapvető” készségeiket, képességeiket. Az iskolák, a városban működő művészeti alapiskolák ilyen irányú tevékenységének segítése prioritást kell, hogy élvezzen, ugyanis ezek az események nemcsak a gyermekek, hanem a szülők generációjának mentális állapotának emeléséhez is hozzájárulnak.

8. Tanoda program

Speciális felzárkóztató program elsősorban azoknak a gyermekeknek, akik magántanulókká váltak. Több mint egyszerű korrepetálás. Struktúrájában nem követi a hagyományos iskolarendszert, módszerében az egyénre, annak haladási ütemére koncentrálni.

Célterülete: az egyes krízisterületekre vonatkozóan, de Salgótarján egészére bővíthetően.

9. Iskolai rendszerű tovább-, átképzések

Az iskolai rendszerű továbbképzés erősítése 13-14 évfolyamos érettségihez kötött képzéssel. Ilyen képzések esetében különösen nagy hangsúlyt kell teremteni a gyakorlati képzésre, a megfelelő munkakultúra kialakítására. Amellett, hogy az ilyen jellegű képzések biztosíthatják az intézményi rendszer működésének biztonságát, nagyon fontos preventív funkciót is betöltenek a pályakezdő munkanélküliséggel szemben, valamint csökkentik a mentális válság elmélyülését. Éppen ezért fontos, hogy a fiatalok átképzése is iskolai rendszerű képzésben valósuljon meg.

Szintén iskolai rendszerű képzésben (esetleg esti tagozaton) elő kell segíteni a tanulmányaikat megszakító fiatalok érettségihez juttatását. Sok esetben a munkaerő-piaci kudarcok néhány év alatt motiválttá teszik azokat a fiatalokat, akik gyermekfejjel tanulmányaik feladása mellett döntöttek. Egy ilyen „második esély” programot azért érdemes iskolai rendszerben szervezni, mert a long life learning-hez szükséges kompetenciák hiányoznak.

10. Mentortanári program (diákoknak)

A program keretében a pedagógus és a diák egy adott feladatra koncentrálnak - kifejezetten jövőorientált közös munka. Egy tanár maximum 5 mentorált diákkal dolgozhat, azok tanulmányi, magatartási és szocializációs fejlődésére koncentrálnak. A foglalkozások általában véve a tanórán kívüli időszakokra esnek. A korrepetálásnál azonban lényegesen többet nyújt a program, hiszen a mentortanár nem csak, mint tanár, hanem mint személyes segítő, tehetséggondozó, beszélgetőpartner, pszichológus, tanácsadó esetenként mediátor (pl. pedagógus kollégái felé) van jelen a folyamatban. A mentortanárok munkáját egy szociális végzettségű mentor koordinálja. Az ő feladata nem az oktatás, hanem a kollégák segítése.

A tervezett program a Fővárosi Köznevelés-fejlesztési Közalapítvány által bevezetett és szakmailag tesztelt program adaptációja a helyi céloknak és viszonyoknak megfelelően.¹²

A program sikerességét az Önkormányzat különösen fontosnak tarja, ezért szándékában áll 2009 márciusáig az érintett szakterületek bevonásával kidolgozni azokat az adminisztratív, jogi eszközöket, melyek a szakmai eredményességhez hozzájárulhatnak.

Célterülete: az egyes krízisterületekre vonatkozóan.

¹² Új pedagógiai szemle LV. évfolyam, 2005. 4. szám 26-38. oldal, LV. évfolyam, 2005. 5. szám 17-23. oldal, LV. évfolyam, 2005. 6. szám 3-8. oldal

11. Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program

A program feladata a szegénykultúra, munkanélküliség rögzült, generációkon keresztül hagyományozódó mintáinak korrigálása, az egészségesebb életszemlélet, életmód ösztönzése.

Célterülete: az egyes krízisterületek.

12. Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon

Valamennyi rehabilitációs program kulcseleme a foglalkoztatás. Salgótarján esetében ez különösen hangsúlyos, hiszen a munkanélküliség több generáción át öröklődő mintája nem ismeretlen a városban. A munkaadói oldalon van kereslet a szabad, nem csak képzett, hanem képzetlen munkaerőre is. Meg kell találni annak a módját, hogy a potenciális munkavállaló és a munkaadó egymásra találjanak, és a jelenleg fennálló segélyezési csapda erre a folyamatra minél kisebb hatást gyakoroljon. Ennek kiindulópontját a szociális ellátórendszer és a munkaadói oldal szorosabb együttműködésében látjuk.

Célterülete: az egyes krízisterületekre vonatkozóan, de Salgótarján egészére bővíthetően.

13. Képzési programok

A foglalkoztatás és a képzés szervesen egymásra épülnek. A képzési programok a munkavállalói státusz növelése mellett (tudás megszerzése) szocializációs szereppel is bírnak. A tartósan állástalanok időstruktúrája a munkával töltött évekhez képest éles változásokon megy keresztül. Az idővel való gazdálkodás újbóli elsajátításának egyik első lépése a strukturált képzési programban való részvétel.

A képzési programok államilag finanszírozott, piaci szereplő, vagy Salgótarján városa által biztosítottak egyaránt lehetnek. Megvalósításukban a hagyományos képzési pontokon túl civil szervezetek, közösségi házak bevonását is fontosnak tartjuk.

Célterülete: az egyes krízisterületekre vonatkozóan, de Salgótarján egészére bővíthetően.

14. Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan

Az egyes krízisterületek rehabilitációs munkái álláshelyet is teremtenek, melyek hosszú távon is fenntarthatóak. Az így keletkező álláshelyek, közhasznú, közcélú foglalkoztatási móddal, de akár alkalmazotti munkaviszony keretében is betölthetőek. A foglalkoztatás mellett pozitív mentális hatása is van az ilyen módon történő foglalkoztatásnak, hiszen az embereknek lehetőségük nyílik a „hasznosság” megélésére.

A program nyitva hagyja annak a lehetőségét is, hogy adóssággal rendelkezők munkavégzésükkel enyhítsék adósságuk mértékét, akár a lakásuk, közvetlen környezetük szebbé tétele által.

Célterülete: az egyes krízisterületekre vonatkozóan, de Salgótarján egészére bővíthetően.

15. Programok a közterületeken

Új közterületek kialakításával, a meglévők funkcióbővítésével közösségi életet generálhatunk. Ennek részeként megjelenhet az utcai kereső munka, közösségi munka is.

Célterülete: az egyes krízisterületek.

16. Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése

A jogcím nélküli lakók helyzetének kezelésére két főirányba lehet elmozdulni.

Egyfelől az Önkormányzat érintett ágazatainak véleményét figyelembe véve (a társadalmi szervezetek ajánlott bevonása mellett), meghatározott szempontok mentén bérlővé válhat a jogcím nélküli lakó.

Másfelől a jogcím nélküli lakó kilakoltatása foganatosítható. Annak ellenére, hogy az Önkormányzatnak a jogcím nélküli lakókkal szemben nincs elhelyezési kötelezettsége, ebben az esetben is szem előtt kell tartani a méltányosság és a fokozatosság elvét.

Bérlővé válás esetében szempont, hogy a lakhatási mobilitás csatornája ne záruljon le. Nem az alacsony komfortfokozatú lakások bérbeadása a cél, hanem a jogcím nélküli lakók státuszának a rendezése, lakhatási körülményeik jobbítása. Az önkényes lakásfoglalók számának újratermelődését építészeti szempontból az üres lakások lefalazásával lehet lassítani.

Célterülete: Salgótarján egészére vonatkozóan.

17. Egyéb tevékenységek:

- Egyes szociális tevékenységek kihelyezése
 - Például adott területre kihelyezett szociális ellátás
 - célzott közösségi munka
- Bűnmegelőzési program
 - A gyermek és fiatalkori bűnözés megelőzése, csökkentése - az áldozattá válás megelőzése – figyelemfelhívás, ismeretátadás
 - Bűnisméltés megelőzése – ismeretátadás, jogi segítségnyújtás, megküzdési stratégiák erősítése

Célterülete: az egyes krízisterületek.

18. Bölcsőde

Salgótarján jelenleg Családi Napközi keretében oldja meg a bölcsődei funkciót. Az önálló bölcsőde létrehozásának eddig finansziális akadályai voltak. Bölcsőde létrehozása érdekében a város két irányban tesz lépéseket. Egyrészt keresi lehetőségét, hogyan tudna együttműködni magánvállalkozókkal. Másrészt más funkciónak helyt adó ingatlan, illetve ingatlanrész átalakítása bölcsőde kialakítás céljából. Ennek megvalósulása az önkormányzat anyagi lehetőségei függvényében 2009-2010-ben várható.

19. Közoktatási esélyegyenlőség

A 2008-as évben elfogadásra került Salgótarján Közoktatási Esélyegyenlőségi Akcióterve. Az Akcióterv legfőbb célja a hátrányos helyzetű (HH), halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) illetve sajátos nevelési igényű (SNI) gyerekek esélyegyenlőségének előmozdítása. Ennek részletei az ASZT mellékletében olvashatóak. Ezzel a dokumentummal párhuzamosan a város megpályázta az EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok Támogatását. Ennek keretében gondolja megvalósítani a kistérségi szintű integrált oktatást, ezzel is hozzájárulva a HHH, SNI, valamint a roma kisebbséget érintő szegregációs gyakorlatot megszüntetéséhez, illetve igyekszik növelni a nevezett csoportok társadalmi integrációs esélyeit.

A 2008-as évben előzőeken túl két nagy feladat vár a Salgótarjánra. Ebben az évben kerül kidolgozásra a Közoktatás-fejlesztési Konceptió. A pályázatok közül pedig a Kompetencia Alapú Oktatási Programcsomagokra kiírt pályázaton van szándékában a városnak indulnia.

20. Lakáskérdés

Az AZST keretében a jelenlegi szegregátumok felszámolásán túl figyelmet kell fordítani arra is, hogy ne is alakulhassanak ki új szegregátumok. Tehát fontos annak biztosítása, hogy az egyes területekről elköltöző alacsony státuszú lakosok ne koncentrálódjanak a város valamely más területén. A szegregáció ezen káros folyamatára különösen figyelni kell a jövőben megvalósuló kolóniaprogram keretében.

Az újból létrejövő szegregátumok kialakulásának elkerülése érdekében az Önkormányzat igyekszik a bérlőknek a város különböző pontjain felajánlani cserelakásokat, ezzel is segítve az alacsony státuszú lakosság dekoncentrált, integrált elhelyezését. A családok átköltöztetésénél szükséges igénybe venni a szociális intézmények (pl. családsegítő szolgálat) munkatársainak segítségét, adott esetben a Cigány Kisebbségi Önkormányzatot, és ha a helyzet megkívánja egyéb civil szervezetek munkáját is. Az alacsony komfortfokozatú lakások felszámolásánál figyelembe kell venni, hogy a lakáskérdés pusztán megoldásával nem érhető el tartós eredmény. Minden esetben szükséges az elköltözött családok utánkövetése, a lehetőségekhez alkalmazkodva különböző szociális, oktatási, foglalkoztatási programokba bevonásuk. Azokban az esetekben, amikor a város adott lehetőségei miatt a dekoncentrált szétköltöztetésre nincs lehetőség, különös hangsúlyt kell fektetni az érintett családok szociális helyzetének javítására, életesélyeiket (foglalkoztatás, oktatás) javító programok megszervezésére.

Figyelembe kell azt is venni, hogy a jelenleg még alacsony komfortfokozatú lakások felújításával, illetve az egyéb városfejlesztési folyamatokkal párhuzamosan megindulhat egyes területeken a spontán lakosságcsere. Ezeken a felértékelődő területen lakást birtokló alacsonyabb státuszú családok lakásukat értékesíthetik, és a város más területein telepedhetnek le. Ezek a folyamatok ugyancsak maguk után vonhatnak szegregációs folyamatokat, ahogy azt más városok esetében a tapasztalatok mutatják. A magántulajdonú lakásállomány esetében várható spontán lakáspiaci folyamatokat az önkormányzat természetesen csak korlátozottan tudja befolyásolni. Ezzel szemben a város úgy igyekszik védekezni, hogy közép-hosszú távon a város több pontján igyekszik státuszjavító intézkedéseket elindítani.

21. További intézkedések

Az Önkormányzat vállalja, hogy a helyi tömegközlekedés szervezése során nem járul hozzá olyan döntéshez, mely a szegregátumok további elszigetelődését fokozzák.

Az egészségügyi körzetek szervezése során az Önkormányzat mindenkor különös hangsúlyt fektet a város szegregátumainak speciális igényeire. Vállalja, hogy 2 évente felülvizsgálja ezen dokumentumban meghatározott szegregátumok egészségügyi ellátottságát. A vizsgálatba az érintett lakosságot bevonja, a szükséges döntésekben egyeztetet velük.

Az Önkormányzatnak nem célja újabb szegregátumok „kialakítása”. Ellenkezőleg, valamennyit fel kívánja számolni, de legalább is a szegregáció mértékét enyhíteni szándékozik. Ennek érdekében vállalja, hogy új bérleti jogviszonyt felszámolásra váró krízisterületeken nem létesít, a kiürülő lakásokat lefalazza.

Az Önkormányzat vállalja, hogy a tulajdonában álló szociális bérlakásokat nem értékesíti a bérlőknek, ezáltal is segítve, hogy az alacsony státuszú lakosok ne legyenek kiszolgáltatva a piaci folyamatoknak.

VIII.2.3 Költségtervezet

2008-2013 közötti városrehabilitációs célú költségek (bruttó összeg, millió Ft)		Fenntartó szervezet	I. ütem	II. ütem	III. ütem	Összes költség (millió Ft)
			2008 – 2013 (millió Ft)	2009 – 2015 (millió Ft)	2012 – 20017 (millió Ft)	
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció	Önkormányzat - Programiroda	4	4	4	12
	A lakónépesség szociológiai felmérése	Önkormányzat	2	2,5	2,5	7
	A közösségi ház kialakítása	Programiroda	10	15	0	25
	Társadalmi részvétel erősítése	Programiroda	3	5	4	12
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók	Programiroda	7	9	6	22
	Mentorprogram (családoknak)	Programiroda	8	10	8	26
	Ifjúsági szabadidős program	Programiroda	6	6	6	18
	Programok az óvodában	Programiroda	6	6	5	17
	Tanoda program	Programiroda	10	8	8	26
	Mentortanári program (diákoknak)	Programiroda	8	8	8	24
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program	ESZK	6	8	6	20
	Képzési programok	Salgótarjáni Munkaügyi Kirendeltség	8	12	12	32
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon	Salgótarján Foglalkoztatási Kht.	12	12	12	36
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan	Salgótarján Foglalkoztatási Kht.	35	45	30	110
	Programok a közterületeken	Salgóvágyon - Programiroda	12	12	4	28
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése	Salgóvágyon - Programiroda	10	10	10	30
	Egyéb tevékenységek	Programiroda	5	5	5	15
	Monitoring	Megbízás alapján külső szakértő	3	3	3	9
Előkészítés		Önkormányzat	15	8	8	31
Projekt menedzsment		Programiroda	22	18	18	58
Szolgáltatások igénybevétele		Önkormányzat - Programiroda	17	15	20	52
Tartalékképzés		Programiroda	50	40	40	130
Adminisztratív költségek		Programiroda	15	15	15	45
Összes költség			274	276,5	234,5	785

Salgótarján Önkormányzata, határozott, megingathatatlan szándéka, hogy integrált városfejlesztést hajtson végre az elkövetkezendő 10 év során, melynek mindenkor elengedhetetlen eleme a szociális rehabilitáció. Célja, hogy a szegregátumok számát csökkentse, azokat az otthlakók és a város társadalmi és gazdasági érdekeinek együttes kontextusában szemlélje, melynek során a szegregátumok lakóit nem érheti hátrány.

Célkitűzéseinek megvalósításához belső és külső szakmai potenciáljára egyaránt támaszkodni kíván. Szemléletének keretét a hosszú távú tervezés határozza meg, melynek során a gazdasági és társadalmi érdekek nem válnak el egymástól. A célok eléréséhez a meglévő saját forrásain, illetve az ÉMOP városfejlesztési és szociális-rehabilitációs pénzkeretén túl, megvizsgálja a magántőke bevonásának lehetőségét, a kínált hitelkonstrukciókat, valamint egyéb pályázati forrásokat.

A közeljövőben realizálható pályázati források:

▪ Svájci Hozzájárulás

„Az Európai Bizottság és Svájc 2006. február 27-én kétoldalú megállapodást írt alá a svájci kormány által létrehozott Svájci Hozzájárulásról. A megállapodás értelmében Svájc a 10 újonnan csatlakozott ország részére egyszeri, vissza nem térítendő támogatásként 5 éven keresztül összesen 1 milliárd svájci frank hozzájárulást biztosít. Ebből Magyarország részesedése 130.738.000 svájci frank (mintegy 20 milliárd forint). A támogatás felhasználásnak feltételeiről az egyeztetések Svájc és Magyarország között lezárultak.,, (www.nfu.hu)

A Svájci Hozzájárulásból támogatható négy fő prioritásterület:

- 1. Biztonság, stabilitás, reformok*
- 2. Környezetvédelem és infrastruktúra*
- 3. A magánszektor támogatása*
- 4. Humán erőforrás- és társadalomfejlesztés*

A Svájci-Magyar Együttműködési Program legalább 40%-át kell az Észak-Magyarország és Észak-Alföld régiókra fordítani, így Salgótarján geopolitikailag jó esélyekkel indulhat a pályázaton.

▪ **Európai Területi Együttműködés**

„Az Európai Területi Együttműködés (ETE) keretében az EU belső határai mentén – tehát a tagországok között – valósulnak meg kétoldalú fejlesztési programok. Az ETE Programok az INTERREG programokat váltják fel a 2007-2013-as időszakban. Fő céljuk a határok elválasztó jellegének csökkentése, a határon átnyúló infrastruktúrák és együttműködések fejlesztése, ill. a határ menti közösségek kapcsolatainak erősítése. Magyarország partnerei: Ausztria, Románia, Szlovákia és Szlovénia." (www.nfu.hu)

▪ **Új Magyarország Fejlesztési Terv**

Elsősorban a Társadalmi Operatív Programok, illetve a Társadalmi infrastruktúra operatív program.

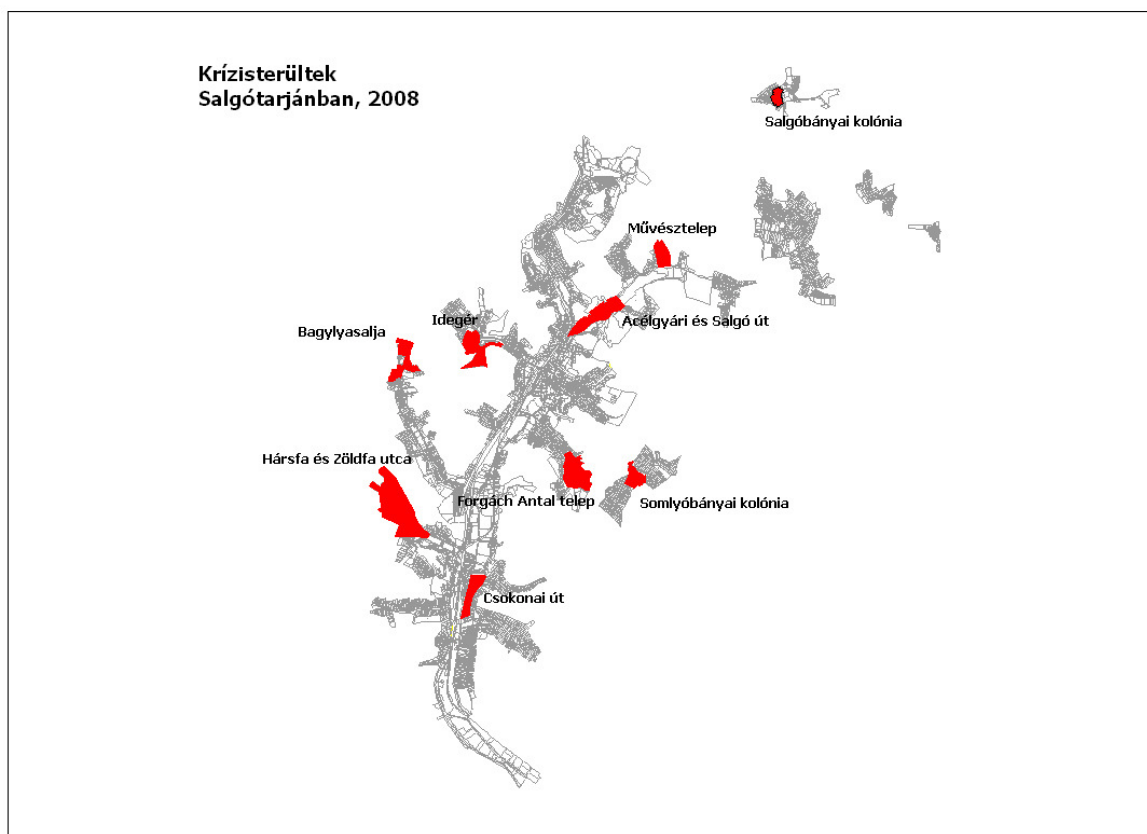
VI. Krízisterületek

Salgótarján városában, annak társadalmi és a területi, fizikai jellemzőiből adódóan számos alacsony státuszú, leromló vagy már leszakadt településrész van. Egyes esetekben zárványokról, míg másoknál nem túlzás önálló „településrésze” beszélni. A következőkben sorra végig vesszük a város szociális krízis területeit, röviden jellemezzük őket, illetve írunk az adott területen lehetséges szociális beavatkozásokról.

IX. 1 A krízisterületek általános ismertetése

Az ASZT által ismertetett krízis területek:

1. **Antiszegregációs terület: Idegér** (Bereczkei u. - Karancs út - Felsőidegér út - Alsóidegér út - településhatár)
2. **Antiszegregációs terület: Művésztelep** (Építők u - Salgói út - Báthi J. u - településhatár)
3. **Antiszegregációs terület: Forgácstelep** (Somlyói út - Forgács A. út - Szerűskert út-patak)
4. **Antiszegregációs terület: Hársfa-, Zöldfa út** (településhatár - Déryné út - Zöldfa út - Hősök útja)
5. **Antiszegregációs terület: Csokonai utca** (Csokonai út - Bródy S. út - Tarján patak)
6. **Antiszegregációs terület: Somlyóbánya** (Somlyói út - Vájár út - Somlyói út - Áfonya u. - Almafa u.)
7. **Antiszegregációs terület: Salgóbánya** (Balassi út - Madách I. út - Vár út - Jókai sor - Vár út)
8. **Antiszegregációs terület: Acélgyár (Salgó út - Füleki út)**
9. **Antiszegregációs terület: Baglyasalja** (Temető út - Kisvasút u. - Katalin u. - településhatár)

A krízisterületek lehatárolása a következő ismeretekre alapozva történt meg:

➔ KSH adatok

A KSH adatszolgáltatásának alapja a 2001-es népszámlálásból származó adatok. Ezek alapján minden olyan településrész említésre kerül, aminek lakossága meghaladja az 50 főt és az alacsony státuszú lakosok (aktív korú, 8 általános iskolai osztálynál nem magasabb iskolai végzettségű és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkező lakos) aránya minimum 50%.

➔ Saját adatok

A KSH-s adatokat kiegészítettük az Önkormányzat, az Önkormányzat vagyonkezelőjének, a Szociális Központ és egyéb közszolgáltatóktól beszerzett adatokkal.

➔ Kvalitatív információk

A számszerűsíthető adatokon túl a krízisterületek lehatárolásánál figyelembe vettük az általunk készített interjúk és fókuszbeszélgetéseken elhangzottakat.

Kiegészítés a KSH-s adatközléshez képest:

A felsorolt krízisterületek között nem szerepel a Zagyva-rakodó néven említett terület. Ennek oka, hogy az ezen a területen lévő kolónialakásokat a 2005-2007-es időszak folyamán bontásra kerültek. Jelenleg ezen a területen már nem található lakóingatlan, így a krízisterületek között nem kerültek felsorolásra.

Az ASZT-ben szereplő 9 krízisterületen túl a KSH által szolgáltatott térkép egyéb¹³ alacsony státuszú területet is megjelöl. Ezek a területek hivatalosan nem tekinthetők szegregátumoknak, de a KSH adatok, alapján megállapíthatjuk, hogy a helyzetük hátrányosabb a város egészéhez viszonyítva. Ezekre a területekre külön stratégia elkészítésével nem koncentrálnak, de azt várjuk, hogy az általános szociális, foglalkoztatási és oktatási beavatkozások az ezeken a területeken lakók helyzetét is pozitívan fogják tudni befolyásolni, ezzel elérve, hogy ezek a területek ne váljanak szegregátumokká. Ezen területek veszélyeztetettségét figyelembe kell venni a városfejlesztés egész folyamatában, az alkalmazott módszerek nem okozhatják ezen területek és egyúttal az ott élő lakosok státuszának tovább süllyedését.

¹³ a területek térképes megjelenítése a mellékletben található

IX. 2 Idegér - Integrációs Stratégia

- **A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján:** Bereczkei u. - Karancs út - Felsőidegér út - Alsóidegér út - településhatár

Indikátorok a szociális város-rehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	70,0
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	2,9
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	55,6
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	74,0
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	37,9
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	8,1
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	20,7
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	74,0
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	59,6

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	Fő/ db
Lakónépesség száma	335
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	31,0
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	57,6
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	11,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	70,0
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	2,9
Lakásállomány (db)	111
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	73,9
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	72
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	57,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	26,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	61,9
Állandó népesség száma	335

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

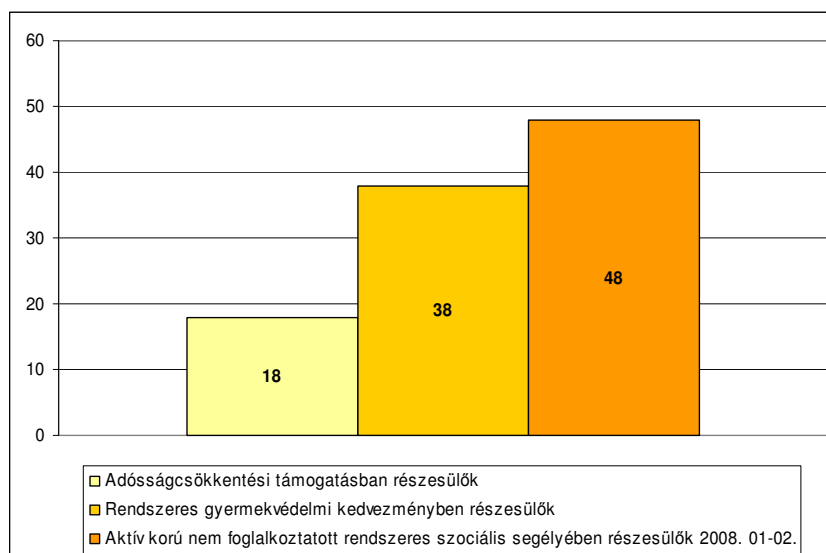
Elhelyezkedés

A belvároshoz viszonylagos közelségben fekszik. A terület tömegközlekedéssel jól megközelíthető, családi házas övezet. A KSH besorolás együtt kezeli Idegér és Kőváralja városrészeket. A kijelölt településrész fizikailag és társadalmi közegét tekintve is jól elkülöníthető Kőváraljától.

Lakókörnyezet:

Falusias jellegű övezet. A területen nagyszámban találhatóak kolónialakások, 21 darab épületben 63 kolónialakás van. Az itt található kolónialakások 1 kivételével mind komfortnélküliek és jellemzően 1 szobásak. Tervszerű karbantartási munkák elvégzésével az épületek élettartama kis mértékben meghosszabbítható. A családok igen kis helyen, személyes tér nélkül élik életüket. A terület alapvetően lakófunkciójú, szolgáltatások és közösségi terek hiányoznak. Burkolat nélküli út az Alsó-Idegéren található.

Szociális helyzetkép

A kijelölt terület lakossága a városi átlaghoz képest fiatalabb. A 14 év alatti fiatalok száma kétszerese a városi átlagnak, míg a 60 év felettiak fele annyian vannak. A gyermekek közül sokan magántanulók, szüleik nem dolgoznak, így természetessé válik számukra a rendszeres munkatevékenység nélküli lét. A területen koncentráltan vannak jelen alacsony státuszú lakosok,

többségében romák. A Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 58%. A munkanélküliségi ráta a városi átlag háromszorosa. Az állástalanság a segélyezési adatokban is jól körvonalazódik, hiszen a területen 48 személy részesül RSZS-ben, ami a városi átlag háromszorosa. Hasonlóan magas az arányuk a rendszeres gyermekvédelmi segélyben részesülőknél. Az egy önkormányzati lakásra jutó tartozások összege közel 58 ezer Ft, ami ugyancsak nagyban meghaladja a városi átlagot. Ez az összeg azért is magasnak tekinthető, hiszen többségében komfortnélküli lakások tartozásállományát mutatja. A lehatárolt területen a Salgótarjáni Városgazdálkodási és Üzemeltetési Kft-nek 2007. decemberében 127 lakossági ügyfele volt, ebből 81 fő (az ügyfelek 63,7 %-a) rendelkezett díjhátralékkal. Tartós, 90 napon túli díjhátralékkal 53 fő rendelkezett (az ügyfelek 41,7 %-a).

A terület jövőképe

A terület számára egyszerre jelent előnyt a belváros relatív közelsége és a rendkívüli természeti adottságok. A komfort nélküli lakásállomány fokozatos komfortosításával, a mobilitási csatornák megteremtésével, új funkciók (sportolás, turizmus) telepítésével a terület, vele együtt a lakók társadalmi státusza hosszú távon növekedni fog.

Rövid távú célok (1-2 év)	Rövid távú célok indikátorai
▪ Lakosság tájékoztatása	▪ Kommunikációs stratégia
▪ Lakosság szociológia, demográfiai felmérése	▪ Felmérés eredményei
▪ Operatív program kidolgozása	▪ Operatív program
▪ Monitoring rendszer kialakítása	▪ Monitoring terv
Középtávú célok (2-6 év)	Középtávú célok indikátorai
▪ Társadalmi részvétel erősítése	▪ Bevont lakosok száma
▪ Rossz minőségű lakásállomány korszerűsítése a lakók bevonásával	▪ Lakásállomány javulása
▪ Javuljon a terület szociális státusza	▪ Szociális, foglalkoztatási mutatók
▪ Családok bevonása a speciális programokba (lásd lenti táblázat)	▪ Programokban sikeresen résztvevők száma
▪ Közösségi tér kialakítása	▪ Játsszótér, park kialakítása
Hosszú távú célok (7- év)	Hosszú távú célok indikátorai
▪ A területen csak komfortos lakások legyenek	▪ Lakások komfortfokozata
▪ A terület szegregációja megszűnik	▪ Szociológia és szociális mutatók
▪ A lakosok státusza elérje a városi átlagot	▪ Szociológia és szociális mutatók

Beavatkozási eszközök

Az alábbi eszközökkel kívánjuk elérni az alacsony státuszú lakosság segítségét, ezzel együtt a terület szegregációjának az oldását:

Feladat		+	++	+++	++++
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció		X		
	A lakónépesség szociológiai felmérése		X		
	A közösségi ház kialakítása				
	Társadalmi részvétel erősítése	X			
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók				
	Mentorprogram (családoknak)				X
	Ifjúsági szabadidős program				
	Programok az óvodában				
	Tanoda program				
	Mentortanári program (diákoknak)		X		
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program		X		
	Képzési programok			X	
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon			X	
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan				X
	Programok a közterületeken	X			
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése			X	
	Egyéb tevékenységek	X			
	Monitoring		X		

A jobb oldalon látható négy oszlopban x-szel van jelölve, hogy mennyi forrást és időt kívánunk fordítani az egyes tevékenységekre a projekt keretében: nincs tervezve () keveset (+), közepes mértékűt (++), sokat (+++) leghangsúlyosabb tevékenység (++++)

IX. 3 Művésztelep - Integrációs Stratégia

- A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján: Építő u - Salgói út - Báthi J. u

Indikátorok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	76,3
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	1,4
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	84,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	76,8
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	37,7
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	24,5
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	32,6
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	34,4
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	25,0

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	Fő/ db
Lakónépesség száma	228
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	22,4
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	59,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	18,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	76,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	1,4
Lakásállomány (db)	67
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	34,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	75,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	61,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	21,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	67,1
Állandó népesség száma	227

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Elhelyezkedés

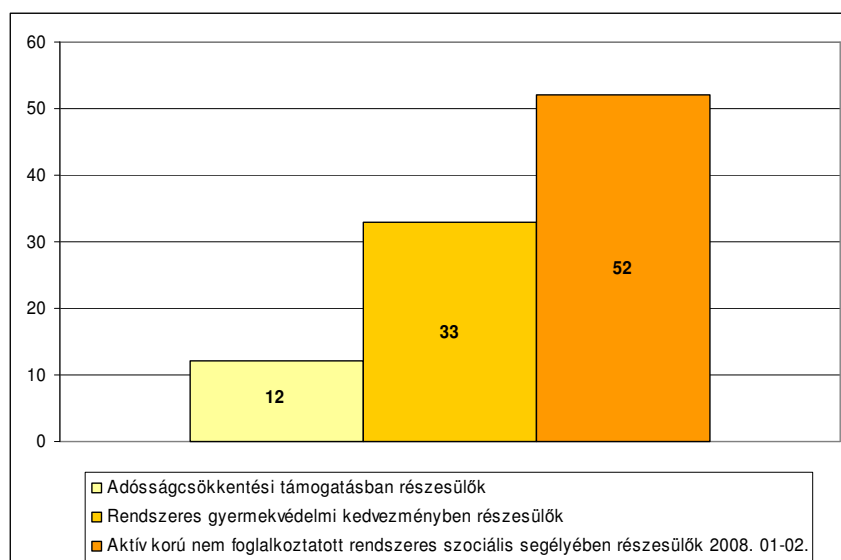
A Salgó út mentén elhelyezkedő önálló, kisebb településrész, a város központjától viszonylagos messzeségben

Lakókörnyezet:

A terület vegyesen találhatóak falusias jellegű és kertvárosi lakások. A terület lakásállománya nem mondható rossznak, a többi szegregátumhoz viszonyítva jelentősen magasabbak a komfortos lakások aránya. Önkormányzati lakás a területen nem található. A terület alapvetően lakófunkciójú, szolgáltatások és közösségi terek hiányoznak. A területen több olyan út is található, ahol nincsen aszfaltozott burkolat.

Szociális helyzetkép

A lehatárolt területen a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők magas aránya (62%) mutatkozik meg az aktív korúakon belül a KSH adatai alapján. Ezt az adatot alátámasztja a

rendszeres szociális segélyben részesülők magas száma (52 fő). A lehatárolt krízisterületek közül itt találkozhatunk az egyik legmagasabb aránnyal, ha azt nézzük, hogy milyen arányban vannak azok, akiknek jövedelemforrásuk kizárólag állami, vagy helyi támogatásból szerezték. A lehatárolt területen a Salgótarjáni Városgazdálkodási és Üzemeltetési Kft-nek 2007. decemberében 55 lakossági ügyfele volt, ebből 28 fő (az ügyfelek 51 %-a) rendelkezett díjhátralékkal. Tartós, 90 napon túli díjhátralékkal 22 fő rendelkezett (az ügyfelek 40 %-a).

A terület jövőképe

A kijelölt terület a tervezett 2007-2013 közötti szociális rehabilitáció részét képezi. További részletek az Anti-szegregációs terv X. fejezetében olvasható.

IX. 4 Forgách Antal telep - Integrációs Stratégia

- **A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján:** Somlyói út - Forgács A. út - Szerűskert út- patak

Indikátorok a szociális városrehabilitációhoz	
<i>Mutató megnevezése</i>	<i>%</i>
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	67,9
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	0,0
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	79,2
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	83,4
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	4,0
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	0,0
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	27,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	93,1
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	79,2

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
<i>Mutató megnevezése</i>	<i>Fő/ db</i>
Lakónépesség száma	151
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	21,2
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	53,6
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	25,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	67,9
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,0
Lakásállomány (db)	76
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	93,4
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	70,4
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	55,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	27,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	72,9
Állandó népesség száma	151

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

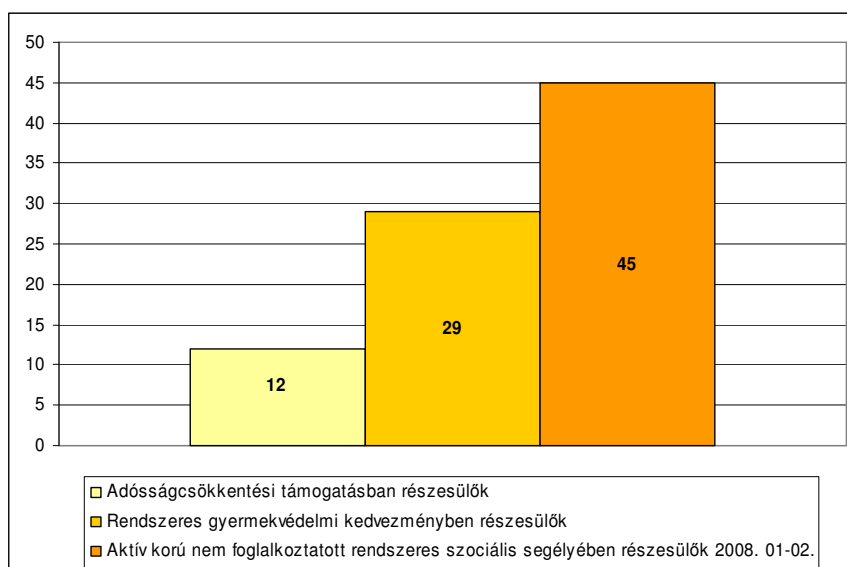
Elhelyezkedés

A kijelölt terület a Forgáchtelep nevű városrész részét alkotja. A városrész heterogén összetételű lakosság jellemzi, megtalálható benne magas, közepes és alacsony státuszú lakosok is. A kijelölt szegregátum környezetétől mind fizikailag, mind lakosság összetétele alapján jól elkülönül. Elhelyezkedését tekintve peremkerületi.

Lakókörnyezet

A területen 23 kolónia típusú épületben összesen 91 kolónialakás található. A lakások szinte mind komfortnélküli, egyszobás lakások. A területen nagyrészt hiányoznak a közművek. Szegregált terület, ahol a lakófunkción kívül semmilyen más funkció nem található meg.

Szociális helyzetkép

A kijelölt szegregátumban a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 50% felett van. Az itt élő lakosságnak jelentős része időskorú, az halálozás miatt kiüresedő lakásokba viszont a fiatalabb korosztály költözik, így elég vegyes a lakosság korosztályos összetétele. A terület státuszát nagyban meghatározza, hogy szinte kizárólag kolónia lakások találhatóak itt. Igen magas a rendszeres szociális segélyben részesülők száma, arányuk a városi átlag háromszorosát is meghaladja. A lehatárolt területen élők körében a díjhátralék ismert probléma. A Salgótarjáni Városgazdálkodási és Üzemeltetési Kft-nek 2007. decemberében 114 lakossági ügyfele volt, ebből

52 fő (az ügyfelek 45,6 %-a) rendelkezett díjhátralékkal. Tartós, 90 napon túli díjhátralékkal 33 fő rendelkezett (az ügyfelek 29 %-a). A területen magas a munkaerő-piacról tartósan kiszorult lakosoknak az aránya.

A terület jövőképe:

Rövidtávon a cél a lakosság rehabilitációja lehet, a terület rehabilitációja csak hosszabb távon valósulhat meg a kolóniaprogram keretében.

Rövid távú célok (1-2 év)	Rövid távú célok indikátorai
Folyamatos aktív kommunikáció a lakossággal	Kommunikációs stratégia
Lakosság szociológia, demográfiai felmérése	Felmérés eredményei
Operatív program kidolgozása	Operatív program
Monitoring rendszer kialakítása	Monitoring terv
Középtávú célok (2-6 év)	Középtávú célok indikátorai
Családok bevonása a speciális programokba (lásd lenti táblázat)	Programokban sikeresen résztvevők száma
Az élhetetlen lakások elhagyásának támogatása	Költözők száma
Rossz minőségű lakásállomány korszerűsítése	Megújult lakások száma
Társadalmi részvétel erősítése	Bevont lakosok száma
Hosszú távú célok (7- év)	Hosszú távú célok indikátorai
A nem korszerűsíthető kolónia lakások felszámolása	Lebontott lakások száma
A területen csak legalább félkomfortos lakások legyenek	Lakások komfortfokozatának változása
A terület szociális státuszának emelése	Szociális, foglalkoztatási mutatók

Beavatkozási eszközök

Az alábbi eszközökkel kívánjuk elérni az alacsony státuszú lakosság segítségét, ezzel együtt a terület szegregációjának az oldását:

Feladat		+	++	+++	++++
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció		X		
	A lakónépesség szociológiai felmérése		X		
	A közösségi ház kialakítása				
	Társadalmi részvétel erősítése		X		
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók				
	Mentorprogram (családoknak)				X
	Ifjúsági szabadidős program				
	Programok az óvodában				
	Tanoda program				
	Mentortanári program (diákoknak)		X		
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program		X		
	Képzési programok		X		
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon			X	
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan				X
	Programok a közterületeken				
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése		X		
	Egyéb tevékenységek	X			
	Monitoring		X		

A jobb oldalon látható négy oszlopban x-szel van jelölve, hogy mennyi forrást és időt kívánunk fordítani az egyes tevékenységekre a projekt keretében: nincs tervezve () keveset (+), közepes mértékűt (++), sokat (+++) leghangsúlyosabb tevékenység (++++)

IX. 5 Zöldfa utca és környéke - Integrációs Stratégia

- A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján: Déryné út - Zöldfa út - Hősök útja

Indikátorok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	73,1
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	0,8
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	83,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	72,8
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	26,1
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	13,5
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	22,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	25,9
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	21,8

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	Fő/ db
Lakónépesség száma	762
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	31,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	60,9
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	7,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	73,1
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,8
Lakásállomány (db)	250
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	27,6
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	67,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	54,3
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	31,2
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	54,8
Állandó népesség száma	753

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

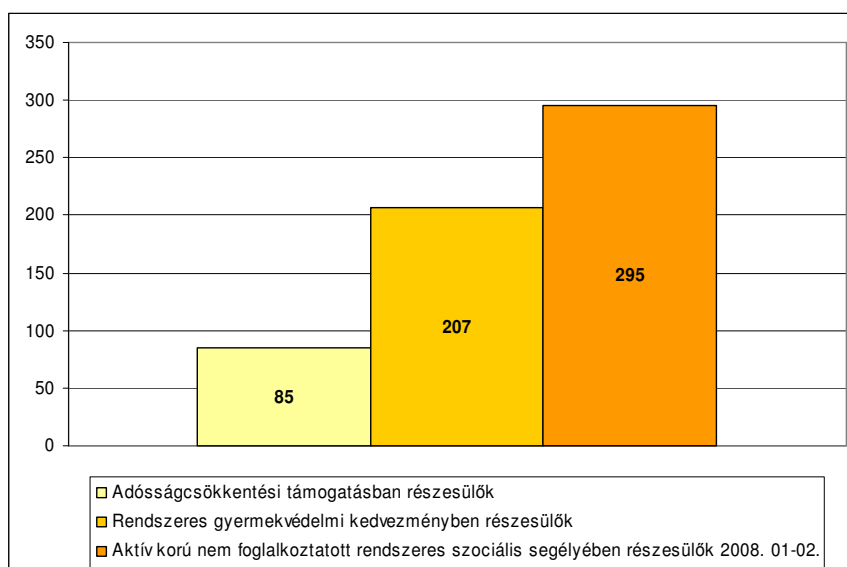
Elhelyezkedés

A terület Zagyvapálfalva északi oldalán a Gorkij lakótelep felett helyezkedik el. Funkcionális tagozódás szempontjából lakótelep, melybe kolónialakások is beékelődnek. A város belső részétől távol helyezkedik el. Több szempont szerint akár önálló városrészként is számon lehet tartani.

Lakókörnyezet:

A terület érdekessége, hogy a lakótelepbe ékelve kolónialakások is találhatóak, összesen 39 lakás, amik mind komfortnélküliek. A lakótelepi épületek műszaki állapota folyamatosan romló. Az egész terület rendezetlen. A nagyszámú lakossághoz szinte semmilyen szolgáltatás nem párosul. Hiányoznak közösségi terek, épített parkok.

Szociális helyzetkép

A kijelölt területen a 14 év alatti fiatalok aránya kétszerese a városi átlagnak, az időseké pedig harmada. Lakosságszám tekintetében a szegregátumok között a legnagyobb és a szociális problémák is itt jelennek meg a legnagyobb arányban. A meglévő szociális problémák mélyen gyökereznek, több generáción keresztül átadódtak. A rendszeres szociális segélyben részesülők közel hetede lakik ezen a területen, de hasonlóan magas számmal találkozunk ha a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülők számát nézzük. Kitűnik még az adatokból, hogy nagyon magas (62 ezer Ft) az egy önkormányzati lakásra jutó díjtartozások összege. Ezt azt az adatot támasztja alá, hogy az adósságcsökkentő támogatásban részesülők közel negyede ezen a

területen él. A segélyezési mutatókon kívül a legnagyobb problémát az jelenti, hogy a terület elszigetelt a környezetétől, a nagyszámú lakossághoz szinte semmilyen közösségi szolgáltatás nem párosul. Nincsen szórakozási, művelődési lehetőség. A kijelölt területen magas a roma lakosság aránya. (Korábbi „cigánydomb” felszámolását követően erre a területre koncentrált az ottani lakosság). Kimagasló a munkanélküliek és a díjhátralékkal rendelkezők aránya.

A terület jövőképe

A településrész rövid távú társadalmi megítélésének változása nem várható. Elsődleges célkitűzés a terület szociális státuszának emelése a lakosság intenzív bevonásával. Ennek a folyamatnak vélhetően a 2013-as időszak után is folytatódnia kell. Oldani szükséges a terület jelenlegi elszigeteltségét, illetve ki kell alakítani és segíteni kell a közösségi funkcióknak a létrejöttét.

A kijelölt terület a tervezett 2007-2013 közötti szociális rehabilitáció részét képezi. További részletek az Anti-szegregációs terv X. fejezetében olvashatóak.

IX. 6 Csokonai utca - Integrációs Stratégia

- **A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján:** (Csokonai út - Bródy S. út - Tarján patak)

Indikátorok a szociális városrehabilitációhoz	
<i>Mutató megnevezése</i>	<i>%</i>
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	61,4
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	5,4
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	50,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	66,7
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	40,0
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	25,7
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	29,6
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	40,3
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	31,9

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
<i>Mutató megnevezése</i>	<i>Fő/ db</i>
Lakónépesség száma	210
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	21,4
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	62,9
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	15,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	61,4
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	5,4
Lakásállomány (db)	81
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	43,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	68,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	50,8
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	31,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	58,7
Állandó népesség száma	208

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

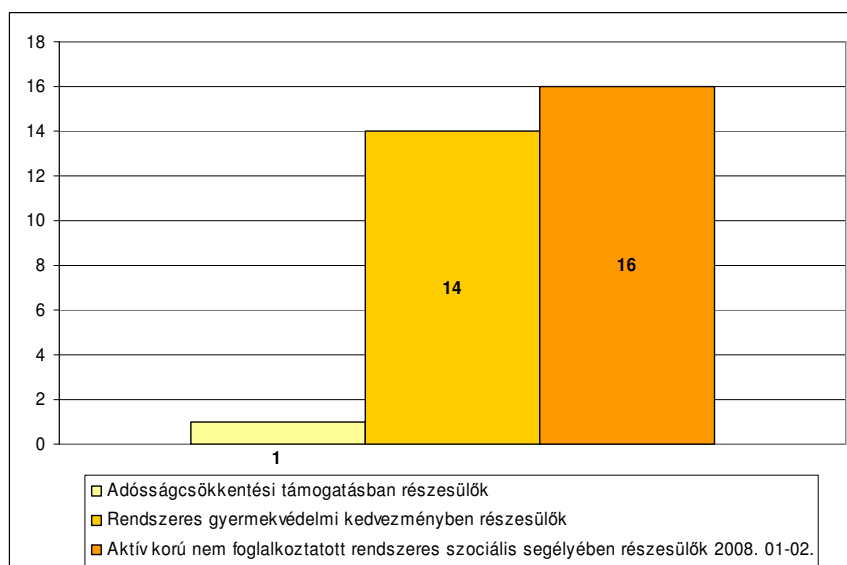
Elhelyezkedés

A terület Zagyvapálfalva részét képezi, a város déli részén. A városközponttól viszonylag messze helyezkedik el. A terület ipari terület és a vasút mentén helyezkedik el.

Lakókörnyezet:

Hivatalosan kertvárosi lakóövezet. A területen található lakások főként az üveggyár régi munkáslakásaiból tevődik össze. Ennek megfelelően sok alacsony komfortfokozatú lakás található a területen. Az itt található lakások magán tulajdonban vannak. A terület rendezetlen, több olyan út is van, ahol nincs aszfalt burkolat. A terület fekvéséből adódóan a lakosok a déli városrész szolgáltatásait tudja igénybe venni.

Szociális helyzetkép

A kijelölt területen a városi átlaghoz képest háromszoros a munkanélküliségi ráta, negyedük tartós munkanélküli. Az aktív korú lakosságnak kicsivel több mint a fele, akik legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek és nincs munkájuk. Az adósságkezelésben résztvevők száma elhanyagolható. Jellemző a területre, hogy bár arányában sok az alacsony státuszú lakos, de hasonló számban találhatóak megkapaszkodók. Ezt bizonyítja, hogy a kijelölt krízisterületek közül ezen itt a lakalacsonyabb a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (59%).

A terület jövőképe

A területen található utakat szükséges burkolattal ellátni. Az itt élő lakosság szegregáltsága viszonylag könnyen oldható. A területileg a déli városközpont közelében helyezkedik el, ami előnyt jelenthet a jövőre nézve. A szociális beavatkozások célcsoportjává leginkább az iskoláskorúakat kell tenni. Az aktív korú, de állandó munkajövedelemmel nem rendelkezők támogatása is szükséges.

Rövid távú célok (1-2 év)	Rövid távú célok indikátorai
Folyamatos aktív kommunikáció a lakossággal	Kommunikációs stratégia
Lakosság szociológia, demográfiai felmérése	Felmérés eredményei
Operatív program kidolgozása	Operatív program
Monitoring rendszer kialakítása	Monitoring terv
Középtávú célok (2-6 év)	Középtávú célok indikátorai
Társadalmi részvétel erősítése	Aktivizált és bevont lakosok száma
Rossz minőségű lakásállomány korszerűsítése	Megújult lakások száma
A terület szociális státuszának emelése	Szociális, foglalkoztatási mutatók
Családok bevonása a speciális programokba (lásd lenti táblázat)	Programokban sikeresen résztvevők száma
Hosszú távú célok (7- év)	Hosszú távú célok indikátorai
A terület szegregációja megszűnik	Szociológia, szociális mutatók
A lakosok státusza eléri a városi átlagot	Szociológia, szociális mutatók

Beavatkozási eszközök

Az alábbi eszközökkel kívánjuk elérni az alacsony státuszú lakosság segítségét, ezzel együtt a terület szegregációjának az oldását:

Feladat		+	++	+++	++++
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció		X		
	A lakónépesség szociológiai felmérése	X			
	A közösségi ház kialakítása				
	Társadalmi részvétel erősítése	X			
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók				
	Mentorprogram (családoknak)				X
	Ifjúsági szabadidős program	X			
	Programok az óvodában				
	Tanoda program				
	Mentortanári program (diákoknak)		X		
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program	X			
	Képzési programok		X		
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon			X	
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan			X	
	Programok a közterületeken				
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése		X		
	Egyéb tevékenységek	X			
	Monitoring		X		

A jobb oldalon látható négy oszlopban x-szel van jelölve, hogy mennyi forrást és időt kívánunk fordítani az egyes tevékenységekre a projekt keretében: nincs tervezve () keveset (+), közepes mértékűt (++), sokat (+++) leghangsúlyosabb tevékenység (++++)

IX. 7 Somlyóbányai kolónia - Integrációs Stratégia

- A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján: Somlyói út - Vájár út - Somlyói út - Áfonya u. - Almafa u.

Indikátorok a szociális város-rehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	66,2
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	0,6
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	73,0
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	75,8
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	41,3
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	15,9
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	29,9
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	94,9
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	76,3

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	Fő/db
Lakónépesség száma	260
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	24,6
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	59,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	16,2
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	66,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,6
Lakásállomány (db)	102
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	95,1
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	76,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	52,6
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	21,9
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	72,6
Állandó népesség száma	258

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

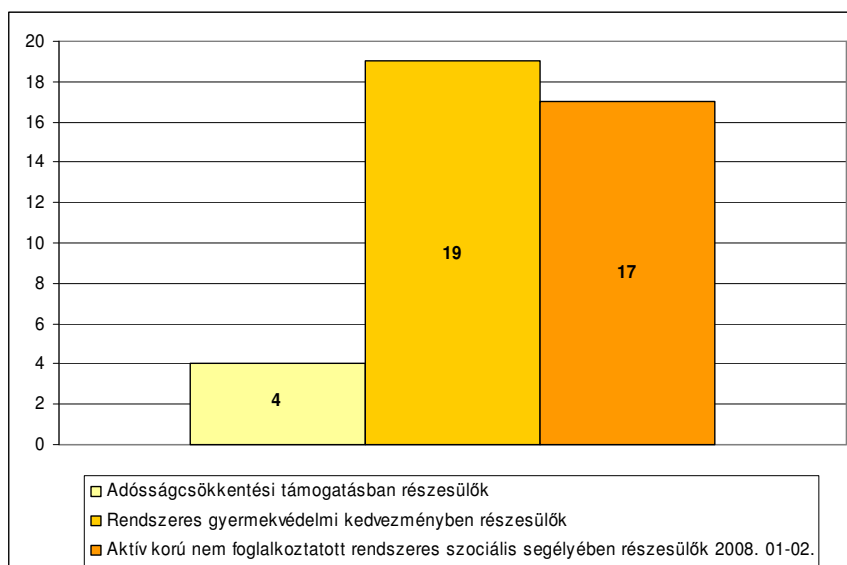
Elhelyezkedés

Somlyóbányán belül elhelyezkedő perem terület. Környezete kertvárosi lakóövezet és üdülőövezet.

Lakókörnyezet:

A területen 121 db önkormányzati lakás található, melyek 29 lakóépületre oszlanak el. Kialakításuk földszintes, magastetős. Túlnyomórészt egyszobás, komfort nélküli lakásokról van szó. A terület jól elkülöníthető környezetétől. Erős szolgáltatáshiány jellemzi. Infrastrukturálisan is alulfejlett, hiányzik a szennyvízcsatorna, az utak többségének nincs szilárd burkolata.

Szociális helyzetkép

A kijelölt terület szinte mindem mutató mentén rendkívül alacsony szociális jellemzőkkel rendelkezik. Kimagaslóan nagy a munkanélküliségi ráta. Az összes szegregátumot figyelembe véve itt a legmagasabb a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya. A szociális problémákat tovább súlyosbítja, hogy a területen szinte kizárólag komfort nélküli kolónialakások találhatók. A Salgótarjáni Városgazdálkodási és Üzemeltetési Kft-nek 2007. decemberében 117 lakossági ügyfele volt, ebből 75 fő (az ügyfelek 66 %-a) rendelkezett díjhátralékkal. Tartós, 90 napon túli díjhátralékkal 52 fő rendelkezett (az ügyfelek 45 %-a).

A terület jövőképe

Rövidtávon a kolónialakások megtartása tűnik célravezetőnek, azonban a távlati jövőt illetően meg kell vizsgálni annak a társadalmi és gazdasági lehetőségét, hogy a jelentős részben komfort nélküli egyszobás kolónialakásokat miként lehet komfortosítani, szükség szerint felszámolni. Ez a cél egy jövőbeli kolóniaprogram keretében valósulhat meg.

Rövid távú célok (1-2 év)	Rövid távú célok indikátorai
Folyamatos aktív kommunikáció a lakossággal	Kommunikációs stratégia
Lakosság szociológia, demográfiai felmérése	Felmérés eredményei
Operatív program kidolgozása	Operatív program
Monitoring rendszer kialakítása	Monitoring terv
Középtávú célok (2-6 év)	Középtávú célok indikátorai
Társadalmi részvétel erősítése	Aktivizált és bevont lakosok száma
Rossz minőségű lakásállomány korszerűsítése	Megújult lakások száma
Foglalkoztatás program elindítása	Elhelyezkedettek száma
Családi mentorprogram	Résztvevő családok száma
Tanulói mentorprogram	Résztvevő gyerekek száma
Családok bevonása a speciális programokba (lásd lenti táblázat)	Programokban sikeresen résztvettek száma
A terület szociális státuszának emelése	Szociális, foglalkoztatási mutatók
Hosszú távú célok (7- év)	Hosszú távú célok indikátorai
A nem korszerűsíthető kolónia lakások felszámolása	Lebontott lakások száma
A területen csak legalább félkomfortos lakások legyenek	Lakások komfortfokozatának változása
A terület szociális státuszának emelése	Szociális, foglalkoztatási mutatók

Beavatkozási eszközök

Az alábbi eszközökkel kívánjuk elérni az alacsony státuszú lakosság segítségét, ezzel együtt a terület szegregációjának az oldását:

Feladat		+	++	+++	++++
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció		X		
	A lakónépesség szociológiai felmérése		X		
	A közösségi ház kialakítása				
	Társadalmi részvétel erősítése	X			
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók				
	Mentorprogram (családoknak)				X
	Ifjúsági szabadidős program				
	Programok az óvodában				
	Tanoda program				
	Mentortanári program (diákoknak)	X			
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program	X			
	Képzési programok				
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon			X	
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan			X	
	Programok a közterületeken				
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése		X		
	Egyéb tevékenységek	X			
	Monitoring		X		

A jobb oldalon látható négy oszlopban x-szel van jelölve, hogy mennyi forrást és időt kívánunk fordítani az egyes tevékenységekre a projekt keretében: nincs tervezve () keveset (+), közepes mértékűt (++) , sokat (+++) leghangsúlyosabb tevékenység (++++)

IX. 8 Salgóbányai kolónia - Integrációs Stratégia

- A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján: Balassi út - Madách I. út - Vár út - Jókai sor - Vár út

Indikátorok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	68,2
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	0,0
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	76,9
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	66,7
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	50,0
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	26,9
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	18,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükségglakások aránya a lakott lakásokon belül	72,7
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	63,6

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	Fő/ db
Lakónépesség száma	78
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	11,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	56,4
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	32,1
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	68,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,0
Lakásállomány (db)	48
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	70,8
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	70,5
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	50,0
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	25,5
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	64,7
Állandó népesség száma	81

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

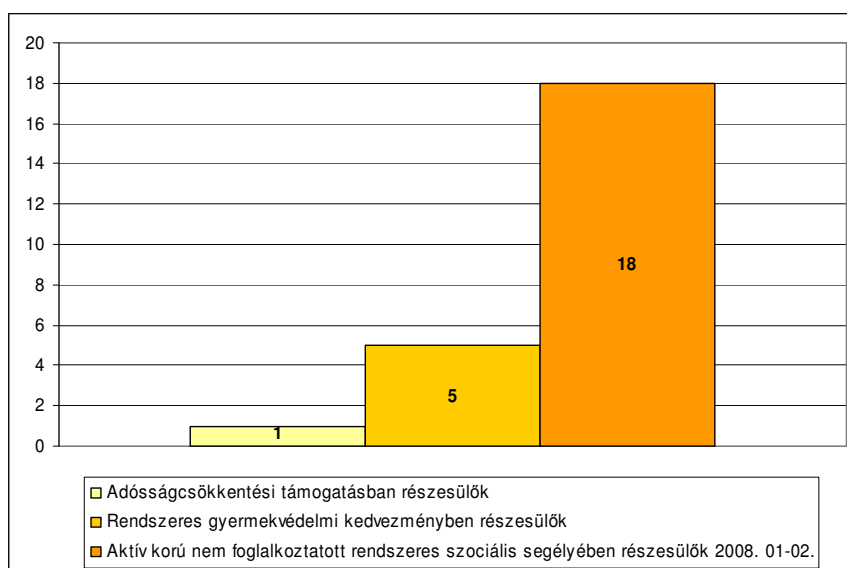
Elhelyezkedés

Salgóbánya a várostól távol elhelyezkedő terület, megközelítése gépkocsival csak a Salgótarjántól már levált Somoskőújfalun keresztül lehetséges. A területen vegyesen helyezkednek el üdülők és családi házak. A városrész közelében található a Salgó vára.

Lakókörnyezet:

A lehatárolt területen 25 darab komfortnélküli kolónialakás található. A területen nincs szilárd burkolatú út, szennyvízcsatorna, illetve gáz bevezetve. A városrész és a benne lehatárolt terület szép természeti környezetben helyezkedik el. A területen található egy régi kaszinó, majd művelődési ház, ami ma teljesen kihasználatlan, romos állapotban van.

Szociális helyzetkép

A kijelölt területre jellemző, hogy erősen előregedő lakossága, ehhez kapcsolódóan főként az őket érintő szociális, egészségügyi problémák vannak előtérben. A településrészen 2008. év első két hónapjában összesen 18 fő részesült aktív korú nem foglalkoztatottak rendszeres szociális segélyében. A Salgóbánya adottságaiból fakadóan vonzó lehet az alacsony jövedelemmel rendelkező, jellemzően kis rezsiköltségű lakásokat kereső családok számára. Mivel a településrész nem kínál kitörési pontot, így az alacsony rezszi reményében beköltöző családok lakhatási körülményei, szociális státuszuk nagy valószínűséggel konzerválódik. A lehatárolt területen a

Salgótarjáni Városgazdálkodási és Üzemeltetési Kft-nek 2007. decemberében 52 lakossági ügyfele volt, ebből 32 fő (az ügyfelek 61,5 %-a) rendelkezett díjhátralékkal. Tartós, 90 napon túli díjhátralékkal 25 fő rendelkezett (az ügyfelek 48 %-a).

A terület jövőképe

Salgóbanya kiemelkedően szép természeti adottságokkal bíró településrész. Ebből adódóan a terület fejlesztési iránya magában hordozza a turizmus, falusi turizmus lehetőségét. A település az északi üdülőövezet központja, jelentős szálláshely kínálattal rendelkezik (Medves Hotel, falusi vendéglátás), hosszú távon erősödhet turisztikai szerepe. A kijelölt területen rövidtávon mindent meg kell tenni a lakosság státuszának emelése érdekében, de igazi eredményeket a lakáshelyzet megoldásával párhuzamosan lehet elérni. Erre valós esélye hosszútávon a kolóniaprogram keretében van.

Rövid távú célok (1-2 év)	Rövid távú célok indikátorai
Folyamatos aktív kommunikáció a lakossággal	Kommunikációs stratégia
Lakosság szociológia, demográfiai felmérése	Felmérés eredményei
Operatív program kidolgozása	Operatív program
Monitoring rendszer kialakítása	Monitoring terv
Középtávú célok (2-6 év)	Középtávú célok indikátorai
Családok bevonása a speciális programokba (lásd lenti táblázat)	Programokban sikeresen résztvettek száma
Az élhetetlen lakások elhagyásának támogatása	Költözők száma
Rossz minőségű lakásállomány korszerűsítése	Megújult lakások száma
Társadalmi részvétel erősítése	Bevont lakosok száma
Hosszú távú célok (7- év)	Hosszú távú célok indikátorai
A nem korszerűsíthető kolónia lakások felszámolása	Lebontott lakások száma
A területen csak legalább félkomfortos lakások legyenek	Lakások komfortfokozatának változása
A terület szociális státuszának emelése	Szociális, foglalkoztatási mutatók

Beavatkozási eszközök

Az alábbi eszközökkel kívánjuk elérni az alacsony státuszú lakosság segítségét, ezzel együtt a terület szegregációjának az oldását:

Feladat		+	++	+++	++++
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció	X			
	A lakónépesség szociológiai felmérése	X			
	A közösségi ház kialakítása	X			
	Társadalmi részvétel erősítése	X			
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók				
	Mentorprogram (családoknak)			X	
	Ifjúsági szabadidős program	X			
	Programok az óvodában				
	Tanoda program				
	Mentortanári program (diákoknak)		X		
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program		X		
	Képzési programok	X			
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon				X
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan			X	
	Programok a közterületeken				
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése		X		
	Egyéb tevékenység	X			
	Monitoring		X		

A jobb oldalon látható négy oszlopban x-szel van jelölve, hogy mennyi forrást és időt kívánunk fordítani az egyes tevékenységekre a projekt keretében: nincs tervezve () keveset (+), közepes mértékűt (++), sokat (+++) leghangsúlyosabb tevékenység (++++)

IX. 9 Salgó út-Acélgyár - Integrációs Stratégia

- A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján: Salgó út - Füleki út

Indikátorok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	62,3
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	1,5
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	56,8
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	64,3
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	54,3
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	24,7
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	29,2
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	89,5
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	56,6

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	Fő/ db
Lakónépesség száma	227
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	27,8
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	57,3
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	15,0
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	62,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	1,5
Lakásállomány (db)	95
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	85,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	72,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	51,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	27,4
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	59,7
Állandó népesség száma	226

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Kiegészítés a KSH által küldött lehatároláshoz: A terület határát kitoljuk az Acélgyári útig. Ennek indoka, hogy ennek a területnek a szociális problémái nagyban hasonlítanak a KSH által adott terület jellemzőihez, ezért érdemes az összevont területnek az egységes kezelése. Az összevont területen lakosságszáma 1400 fő körül van.

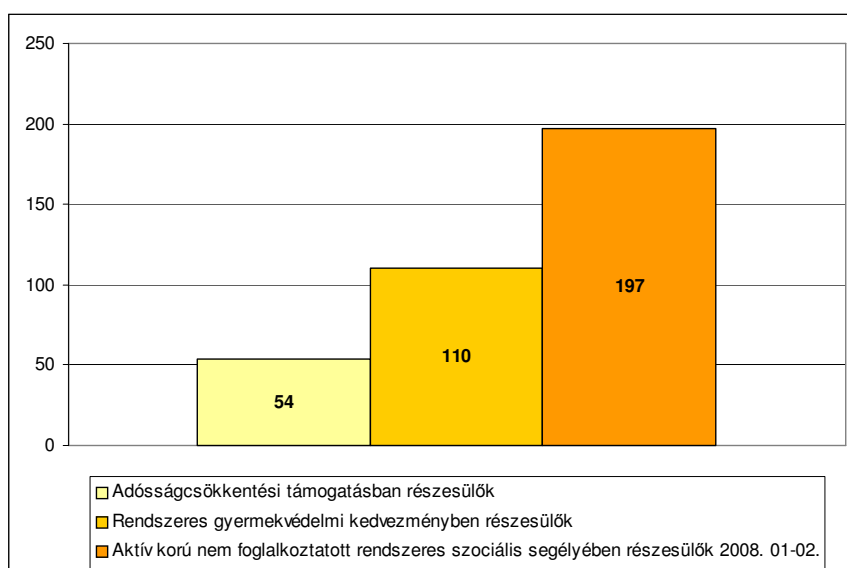
Elhelyezkedés

A kijelölt terület, egyik oldalán közvetlenül kapcsolódik a belvároshoz, míg másik oldala iparterülettel határos. Tömegközlekedési eszközökkel jól megközelíthető.

Lakókörnyezet:

A terület hagyományos beépítésű belső lakóterület. Vegyesen találhatóak a területen bérházak, illetve kolónialakások. Utóbbiak száma összesen 174, melyek túlnyomó többsége egyszobás és komfortnélküli. A kijelölt területen hiány van a zöldterületekből és közösségi terekből. Infrastrukturálisan teljesen ellátott területről van szó. A területen található a Petőfi Általános Iskola, az Illyés Gyuláné Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola, illetve a Kanizsai Dorottya Egészségügyi Tagintézmény. Szót kell még ejteni a régi Acélgyári Kaszinó és Olvasóegylet épületéről, ami az államszocializmus idején a Salgótarjáni Kohászati Üzemek fenntartásában Kohász Művelődési Központként üzemelt, de jelenleg rendkívül szerény közösségi élet folyik benne, állaga erősen leromlott. A területen találhatóak körorvosi rendelők, kiskereskedelmi szolgáltatóegységek is, többségében élelmiszerkereskedelmi üzletek.

Szociális helyzetkép

A kijelölt terület lakossága heterogén, de összességében tendenciózusosan süllyedő státuszúakból tevődik össze. Tehát laknak a területen az acélgyár régi alkalmazottjai, akik jelenleg nyugdíjasok. A bérházak lakói többségében a megkapaszkodó középrétegből tevődnek össze, míg a kolónialakásokban koncentráltan vannak jelen az alacsony státuszú, szociális problémákkal terhelt többségében roma lakosok. A terület lakosságának szociális helyzetét jól mutatják, a segélyezési mutatók. Az aktív korúak, nem foglalkoztatott rendszeres szociális segélyben részesülők száma közel 200, ami az egy tizedét teszi ki a salgótarjáni RSZS-eknek. Hasonlóan magas a gyermekvédelmi kedvezményben részesülők száma (110 fő), illetve sok azoknak a szám (54 fő) is, akik adósságkezelésben érintettek. A kijelölt területen kimagaslóan magas (64 000 Ft) az egy önkormányzati lakásra jutó díjhátralékok összege. A terület problémáinak összetettségét tovább erősíti, hogy számottevő a jogcím nélküli lakók aránya. A lehatárolt területen található a régi hagyományokra visszatekintő Petőfi Sándor Általános Iskola, amelyben közel 50% a hátrányos helyzetű tanulók aránya.

A terület jövőképe

A terület előnye, hogy a belvároshoz közvetlenül kapcsolódik, illetve hogy a városi lakosság mentális emlékezetében komoly hagyományokkal rendelkezik. Egy jól előkészített komplex szociális rehabilitáció, amihez fizikai beavatkozás is párosul, komoly eredményeket érhet el ezen a területen. A terület lakossága és funkciója szempontjából egyaránt változásra számíthat. Legfőbb célként a területi szegregáció oldását kell megjelölni, amivel együtt kell járni a terület presztízisének emelkedése. Az önkormányzatnak itt található ipartörténeti értékű lakóházait meg kell menteni a végső leromlástól. A komfortnélküli kolónialakások lebontása elkerülhetetlen.

A kijelölt terület a tervezett 2007-2013 közötti szociális rehabilitáció részét képezi. További részletek az Anti-szegregációs terv X. fejezetében olvashatóak.

IX. 10 Baglyasalja - Integrációs Stratégia

- A szegregátum településhatása a KSH adatszolgáltatása alapján: Temető út - Kisvasút u. - Katalin u. - településhatár

Indikátorok a szociális város-rehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	%
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	74,3
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	0,0
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	58,3
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	67,0
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	33,3
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	25,0
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	31,4
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	63,6
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	31,8

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

Demográfia adatok a szociális városrehabilitációhoz	
Mutató megnevezése	Fő/db
Lakónépesség száma	109
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	16,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	64,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	19,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	74,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	0,0
Lakásállomány (db)	46
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	65,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	65,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	52,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	31,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	60,5
Állandó népesség száma	110

Forrás: KSH 2001-es népszámlálás

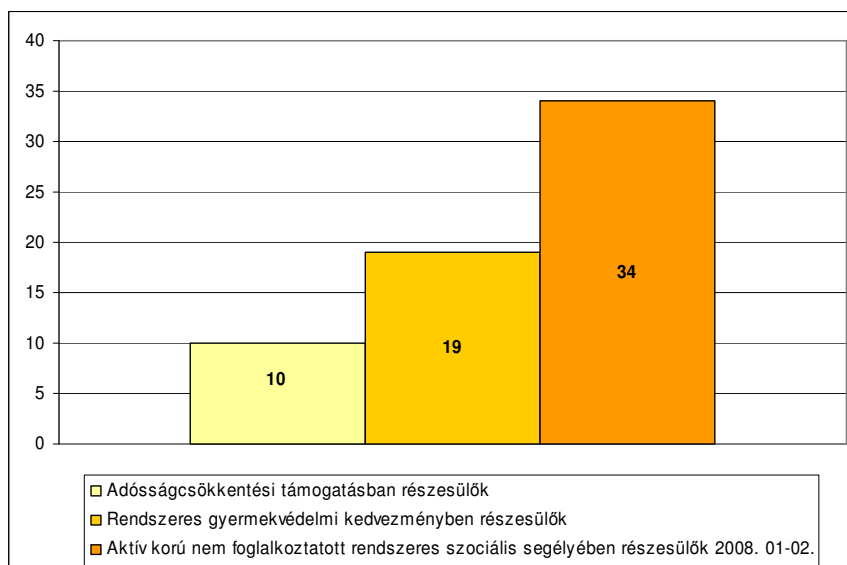
Elhelyezkedés:

Baglyasalja a városmagtól mintegy 3 km távolságra elhelyezkedő, hosszú völgynyúlványban fekvő zsákutcás településrész. Ennek városrésznek az északi zárványában található a lehatárolt terület.

Lakókörnyezet:

Falusias jellegű lakóövezetről van szó. Baglyasalja érdekessége, hogy ahogy észak felé haladunk úgy csökken a terület státusza. Ennek megfelelően a lehatárolt terület tekinthető Baglyasalja legalacsonyabb státuszú területének. Szórvány kolónialakások, illetve falusi jellegű családi házakkal lehet találkozni itt.

Szociális helyzetkép

A lehatárolt területet magas munkanélküliség és inaktivitás jellemzi. Az aktív korúaknak nagyjából a harmada az, akik kizárólag állami, vagy helyi támogatásból élnek. A lakónépességhez viszonyítva elég magas a rendszeres szociális segélyben és gyermekvédelmi támogatásban részesülők száma. Ezen a kijelölt területen is jelen van (ha kisebb arányban is) a kolónia probléma. A Salgótarjáni Városgazdálkodási és Üzemeltetési Kft-nek 2007. decemberében 41 lakossági ügyfele volt, ebből 20 fő (az ügyfelek 48,8 %-a) rendelkezett díjhátralékkal. Tartós, 90 napon túli díjhátralékkal 19 fő rendelkezett (az ügyfelek 46 %-a).

A terület jövőképe:

Középtávon az a cél, hogy a kijelölt területen élő lakosságból minél több családot tudjunk bevonni a különböző szociális, oktatási, foglalkoztatási programokba. Hosszútávon a különböző programok továbbvitelével, illetve a lakókörnyezet megújításával elérhető a terület státuszának emelése.

Rövid távú célok (1-2 év)	Rövid távú célok indikátorai
Folyamatos aktív kommunikáció a lakossággal	Kommunikációs stratégia
Lakosság szociológia, demográfiai felmérése	Felmérés eredményei
Operatív program kidolgozása	Operatív program
Monitoring rendszer kialakítása	Monitoring terv
Középtávú célok (2-6 év)	Középtávú célok indikátorai
Társadalmi részvétel erősítése	Aktivizált és bevont lakosok száma
Rossz minőségű lakásállomány korszerűsítése	Megújult lakások száma
Családok bevonása a speciális programokba (lásd lenti táblázat)	Programokban sikeresen résztvevők száma
A terület szociális státuszának emelése	Szociális, foglalkoztatási mutatók
Hosszú távú célok (7- év)	Hosszú távú célok indikátorai
A lakosok státusza eléri a városi átlagot	Szociológiai mutatók
A terület szegregációja megszűnik	Szociológiai mutatók

Beavatkozási eszközök

Az alábbi eszközökkel kívánjuk elérni az alacsony státuszú lakosság segítségét, ezzel együtt a terület szegregációjának az oldását:

Feladat		+	++	+++	++++
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció	X			
	A lakónépesség szociológiai felmérése	X			
	A közösségi ház kialakítása		X		
	Társadalmi részvétel erősítése		X		
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók		X		
	Mentorprogram (családoknak)				X
	Ifjúsági szabadidős program		X		
	Programok az óvodában				
	Tanoda program	X			
	Mentortanári program (diákoknak)		X		
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program		X		
	Képzési programok		X		
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon			X	
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan			X	
	Programok a közterületeken				
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése		X		
	Egyéb tevékenységek	X			
	Monitoring		X		

A jobb oldalon látható négy oszlopban x-szel jelöltük, hogy mennyi forrást és időt kívánunk fordítani az egyes tevékenységekre a projekt keretében: nincs tervezve () keveset (+), közepes mértékűt (++), sokat (+++) leghangsúlyosabb tevékenység (++++)

VII. Beavatkozások priorizálása

Az előző fejezetben kilenc krízisterület került lehatárolásra. Ezen területek mindegyikére elmondható, hogy olyan szegregátum, ahol a szociális problémák halmozottan jelennek meg. Ezen területek szegregáltságnak az oldására nem elegendőek városi szintű, „általános” szociális fejlesztések bevezetése. Szükséges az adott területeken külön-külön is célzott szociális beavatkozásoknak a megvalósítása, annak érdekében, hogy ezek a jelenlegi krízisterületek integrálódjanak a városba, az ott élő alacsony státuszú lakosság életkörülményei, életfeltételei javuljanak. Ezeket a szociális beavatkozásokat egy jól átgondolt előkészítő munkának kell megelőznie annak érdekében, hogy a legnagyobb hatékonysággal tudjanak megvalósulni a tervezett beavatkozások. Az egyes területeken jelenlévő szociális problémák összetettsége megköveteli a komplexitást. Annak érdekében, hogy hosszú távú eredményeket érjünk el nem elég csupán a lakókörnyezet, a lakóépületek rehabilitációja, hanem ezzel együtt kell járnia lakosság rehabilitációjának is. Fontos azt is megjegyeznünk, hogy az egyes krízisterületek helyzetének javítása érdekében tett lépések nem csak az ottani lakosság érdekét szolgálják, hanem hosszabb távon hozzájárulnak az egész város fejlődéséhez.

Szociális jellegű beavatkozásokat 2008 – 2013 időszakában a kilenc felsorolt krízisterület közül két területen kívánja megkezdeni a város. A területek kiválasztásának indoka összetett. A szociális problémák sokféleségét, az épített környezet állagát, jellegét, a település szerkezetében betöltött szerepét vettük elsősorban alapul. Figyelembe kellett vennünk továbbá Salgótarján anyagi és humán erőforrását is, hiszen önerőből a város nem képes kilenc, önmagában is súlyos szociális problémákkal küszködő terület egyidejű és mértékű kezelésére. A beavatkozások között egyaránt szükséges tervezni prevenció jellegű, státuszemelő, és szegregációt enyhítő intézkedéseket.

A 2007-2013-as időszakban biztosan vállalhatóan egy, de tervezetten kért területen (lásd melléklet a) pontja) szociális rehabilitációt fog megindítani a város. Az előkészítő munkák megkezdése, és a hozzá kapcsolódó Akcióterületi Terv kidolgozása a 2009-2010 időszakban várható. Ebben az időszakban a kolóniaprogramhoz kapcsolódó ütemezésnek el kell készülnie, illetve az előkészítő munkáknak meg kell indulniuk.

A következőkben az egyes területi beavatkozások ütemezését vázoljuk fel, a beavatkozás indoklásának leírásával, illetve a célok kijelölésével.

X. 1 Szociális rehabilitáció első üteme

Acélgyári út, Salgó út, Szabadságtelep déli sarka, Művészttelep, Zemlinszky út.

A terület elhelyezkedése

A lehatárolt terület négy területileg különálló részből áll. Ezek közül három terület egymás közelében helyezkednek el, míg a Zemlinszky úti terület kicsit távolabb található.

Térképes bemutatás a mellékletben

A terület kiválasztásának indoklása

Az Acélgyári út és a Salgó út a belvároshoz igen közelálló, azzal fizikailag érintkező terület. Múltját tekintve komoly hagyományokkal rendelkezik. A régi Acélgyár által fenntartott nagy presztízsű területről van szó. A salgótarjáni lakosság jelentős részének emlékezetében még él a nosztalgikus közelmúlt. Mára, a korábban betöltött szerepe szinte teljesen elkopott. A terület jelenlegi társadalmi presztízse egyre alacsonyabb. Ugyanez mondható el, mintegy a Salgó út folytatásában „élő” Szabadságtelep déli sarkáról, és a Művészttelepről. A jelenlévő munkanélküliség, a lakhatási körülmények több évtizedes stagnálása, a komfort nélküli kolónialakások fennállása, az alacsony jövedelemmel és halmozottan szociális problémákkal küzdők területre történő beáramlása, a területet egyre mélyebb a szegregáció irányába mozdítja el. Ez a folyamat a belváros közelsége miatt különösen káros lehet. Hosszú távon az elértéktelenedés a belváros irányába is elmozdulhat. Összességében a területnek – negatív szociális mutatói ellenére is –, jelenleg még jó esélye van a területi és társadalmi integrációra. Önmagától a negatív szociális folyamat nem fog megállni, az elmulasztott beavatkozások a későbbiekben a jelenlegi költségekhez viszonyítva csak hatványozott áron valósulhatnak meg. A terület kiválasztásában az is szerepet játszott, hogy a belvárosban zajló, funkcióbővítő rehabilitációval összefüggő fejlesztések, illetve az ezen a területen tervezett szociális rehabilitáció egymást tudják erősíteni. Ehhez kapcsolódóan, területileg elkülönülve, de a belváros közelsége okán úgyszintén a krízisterület szerves részét képezi a Zemlinszky úti kolónia. A Zemlinszky út szociális értelemben jelenleg egy „ingó kő”. Beavatkozás nélkül a mostani kényes egyensúly könnyen megbomolhat, a szociális helyzet leromlásával a szegregálódás folyamata felerősödhet, aminek hatása nem csupán a területen élőkre, hanem a belvárosra is hatással lehet. Az tehát, hogy a város az egyik oldalon

korrigáljon valamit, míg a másikon maga tart fenn – egy későbbiekben nagy valószínűséggel korrekcióra szoruló helyzetet –, szakmailag nem elfogadható. Ezért mindenképpen szükséges az öt terület egy krízisterületként történő kezelése.

Megvalósítandó célok

Rövid távú célok (1-2 év)	Rövid távú célok indikátorai
Folyamatos aktív kommunikáció a lakossággal	Kommunikációs stratégia
Lakosság szociológia, demográfiai felmérése	Felmérés eredményei
Operatív program kidolgozása	Operatív program
Monitoring rendszer kialakítása	Monitoring terv
Középtávú célok (2-6 év)	Középtávú célok indikátorai
Társadalmi részvétel erősítése	Aktivizált és bevont lakosok száma
Rossz minőségű lakásállomány korszerűsítése	Megújult lakások száma
Önkényes lakásfoglalók helyzetének rendezése	Rendezett jogviszonyok száma
Funkcióbővítés	Szolgáltatások számának növekedése (kulturális, közösségi, kiskereskedelmi)
Középiskola bevonása a rehabilitáció folyamatába	Programokon résztvevők száma
Művelődési ház felújítása, programok szervezése	A programokon résztvevők száma
A terület szociális státuszának emelése	Szociális, foglalkoztatási mutatók
Családok bevonása a speciális programokba (lásd lenti táblázat)	Programokban sikeresen résztvevők száma
Bérlakás program	Épített lakások száma
Közösségi tér kialakítása	Játszótér, park
Hosszú távú célok (7- év)	Hosszú távú célok indikátorai
Beindult programok hosszú távú fenntartása	Programokban sikeresen résztvevők száma
A terület szegregációja megszűnik	Szociológia, szociális mutatók
A lakosok státusza eléri a városi átlagot	Szociológia, szociális mutatók
Terület integrálódik a belvárosi városrészhez	Integráció mutatói

A beavatkozás eszközei

Feladat		+	++	+++	++++
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció		X		
	A lakónépesség szociológiai felmérése		X		
	A közösségi ház kialakítása		X		
	Társadalmi részvétel erősítése		X		
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók		X		
	Mentorprogram (családoknak)				X
	Ifjúsági szabadidős program	X			
	Programok az óvodában				
	Tanoda program		X		
	Mentortanári program (diákoknak)		X		
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program	X			
	Képzési programok		X		
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon			X	
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan				X
	Programok a közterületeken	X			
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése		X		
	Egyéb tevékenységek	X			
	Monitoring		X		

A jobb oldalon látható négy oszlopban x-szel van jelölve, hogy mennyi forrást és időt kívánunk fordítani az egyes tevékenységekre a projekt keretében: nincs tervezve () keveset (+), közepes mértékűt (++), sokat (+++) leghangsúlyosabb tevékenység (++++)

X. 2 Szociális rehabilitáció második üteme

Zöldfa u. - Hártya u. - Hősök u. - Kis u. - Déryné u.

A terület elhelyezkedése

A terület Zagyvapálfalva északi oldalán a Gorkij lakótelep felett helyezkedik el.

Térképes bemutatás a mellékletben

A terület kiválasztásának indoklása

A terület nem csak szociális, hanem városszerkezeti, építészeti szempontból is szegregátum. A terület magas lakónépességéhez funkcionális felosztás nem párosul, más szolgáltatás centrumtól távol helyezkedik el. Jelentős számban élnek itt lakótelepi környezetben szociálisan hátrányos helyzetű lakosok. A lakótelep erősen szolgáltatáshiányos, szinte semmilyen közösségi funkció nem jelenik meg a területen. Lakótelepi környezetbe beékelődve mindmáig találhatók a területen kolónialakások. A lakókörnyezet folyamatosan romló, ezzel együtt a szociális problémák is halmozódnak. Szociális beavatkozás nélkül a terület és a lakosság helyzete már középtávon is olyannyira leromlik, ami szinte lehetetlené teszi a szegregátságnak az oldását, a terület integrálását. A terület nehézségei között szerepel többek között az is, hogy az itt lakók egy sajátos szociokulturális örökséget hordoznak és adnak tovább a következő generációknak, hiszen sokuk a régi Pécskő dombi a cigánytelep felszámolása révén jutottak ide. Ez a terület fejlődésére a mai napig hatással van.

Megvalósítandó célok

Rövid távú célok (1-2 év)	Rövid távú célok indikátorai
Folyamatos aktív kommunikáció a lakossággal	Kommunikációs stratégia
Lakosság szociológia, demográfiai felmérése	Felmérés eredményei
Operatív program kidolgozása	Operatív program
Monitoring rendszer kialakítása	Monitoring terv
Középtávú célok (2-6 év)	Középtávú célok indikátorai
Társadalmi részvétel erősítése	Aktivizált és bevont lakosok száma
Kolóniák bontása	Lebontott kolónialakások száma
Funkcióbővítés	Szolgáltatások számának növekedése (kulturális, közösségi, kiskereskedelmi)
Szociális szolgáltatások telepítése	Résztvevők száma
Közösségi - művelődési ház felújítása, programok szervezése	A programokon résztvevők száma
Közösségi tér kialakítása	Játszótér, park, sportpálya
Családok bevonása a speciális programokba (lásd lenti táblázat)	Programokban sikeresen résztvevők száma
Kitelepített tanóda program elindítása	Résztvevők száma
A terület szociális státuszának emelése	Szociális, foglalkoztatási mutatók
Hosszú távú célok (7- év)	Hosszú távú célok indikátorai
Programok folytatódnak hosszútávon is	Résztvevők száma
A terület státuszának lassan emelkedik	Szociológia, szociális mutatók
A terület szegregációja oldódik	Szociológia, szociális mutatók

A Beavatkozás eszközei

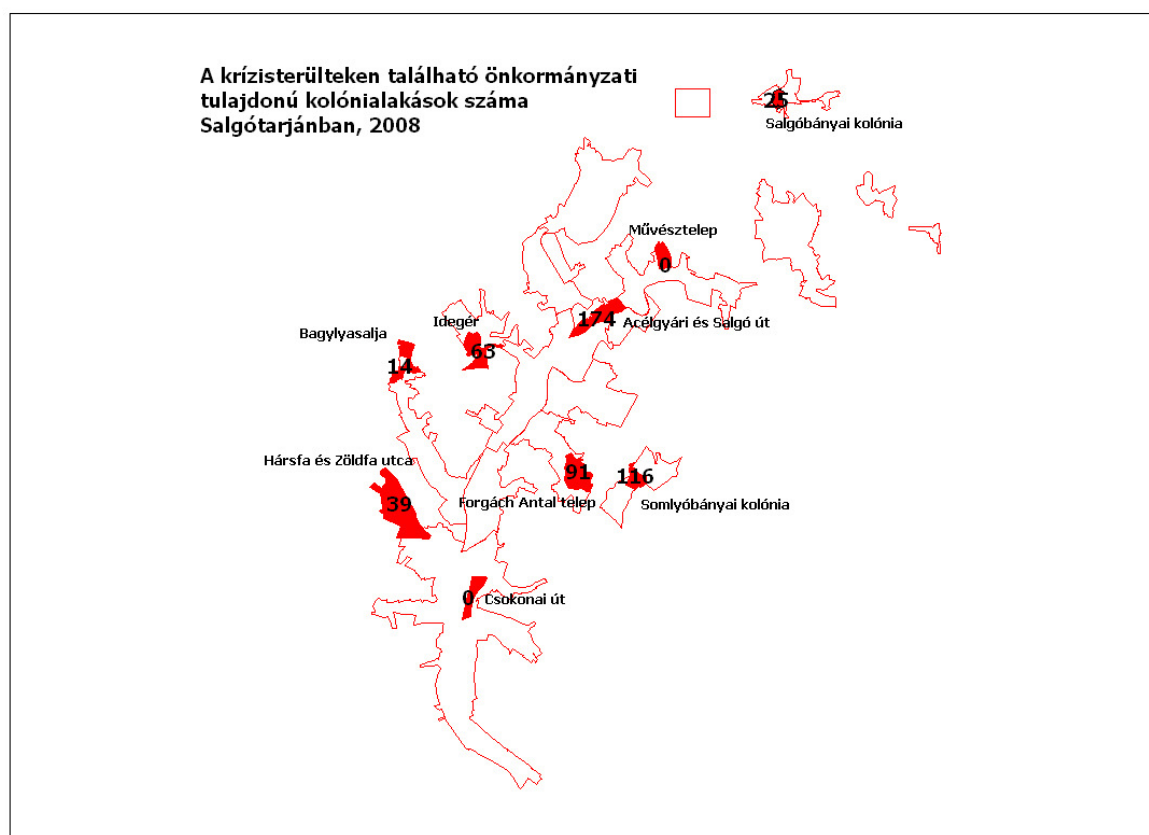
Feladat		+	++	+++	++++
ESZA típusú beavatkozások	Kommunikáció		X		
	A lakónépesség szociológiai felmérése		X		
	A közösségi ház kialakítása			X	
	Társadalmi részvétel erősítése		X		
	Multikulturális tevékenységek, rendezvények, társadalmi akciók			X	
	Mentorprogram (családoknak)				X
	Ifjúsági szabadidős program		X		
	Programok az óvodában				
	Tanoda program			X	
	Mentortanári program (diákoknak)			X	
	Egészségfejlesztési / életmód korrekciós program		X		
	Képzési programok			X	
	Foglalkoztatási programok a nyílt munkaerőpiacon			X	
	Foglalkoztatási programok a rehabilitációhoz és eredményeihez kapcsolódóan				X
	Programok a közterületeken		X		
	Jogcím nélküli lakók helyzetének kezelése		X		
	Egyéb tevékenység	X			
	Monitoring		X		

A jobb oldalon látható négy oszlopban x-szel van jelölve, hogy mennyi forrást és időt kívánunk fordítani az egyes tevékenységekre a projekt keretében: nincs tervezve () keveset (+), közepes mértékűt (++), sokat (+++) leghangsúlyosabb tevékenység (++++)

X. 3 Kolóniaprogram

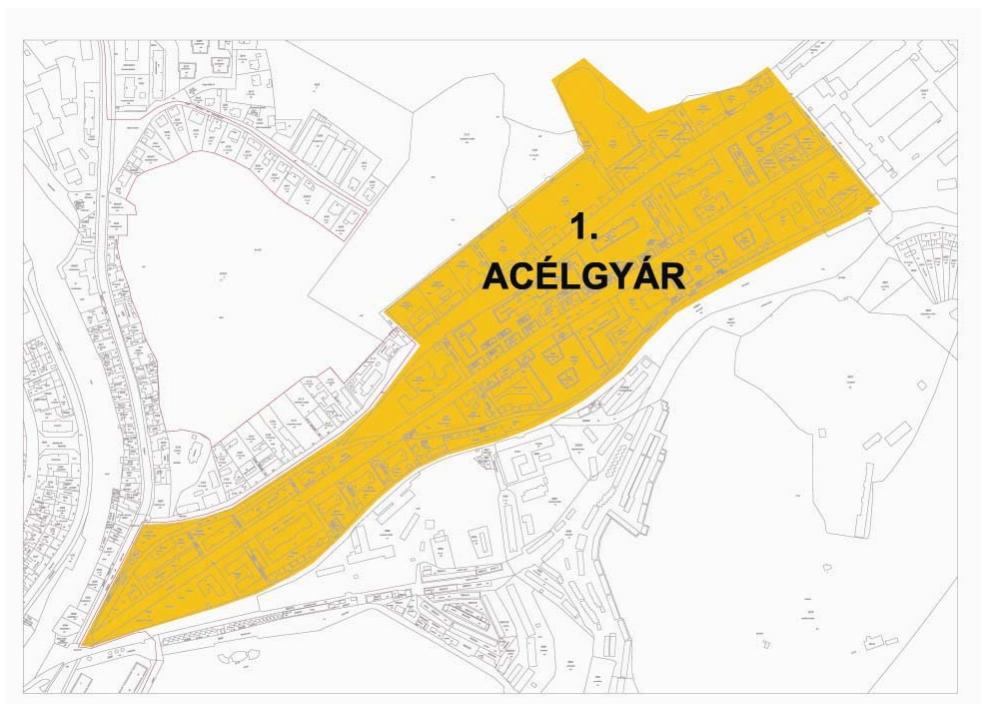
Idegér, Salgóbánya, Somlyóbánya, Forgáctelep

Salgótarján ipartörténeti sajátossága és egyúttal lakhatási szempontból a legnagyobb problémák egyike a szétszórtnan elhelyezkedő kolónialakások városi jelenléte. A szinte teljes egészében komfort nélküli lakásállománynak a nagyobb részénél hosszú távon a bontás nem kerülhető el. Mivel a felsorolt területeken a kolónialakások száma igen magas, jelenleg csupán a lakosság integrációjának megindítására, szociális rehabilitációjuk előkészítésére van lehetőség, azonban közép-, és hosszú távon elkerülhetetlen a lakáskérdés és vele együtt a szociális helyzet megoldása. A lakáskérdés megoldásánál fontos szempontnak kell lennie, hogy a jelenlegi kolóniák lakosait ne együtt mozgassuk. Ez azért is fontos, hogy a kolónialakások felszámolása ne jelentse egy másik krízisterület kialakulását. A kolóniaprogram elindítás 2009-ben tervezett, annak lefolyása, a már említett indokok miatt, várhatóan mintegy két évtizedet fog igénybe venni.

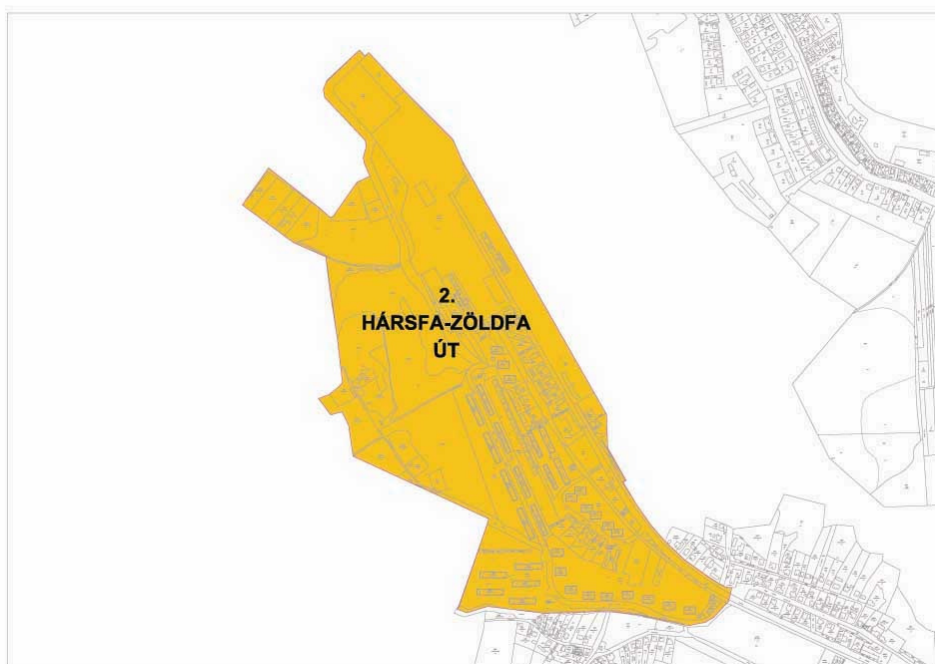

VIII. Melléklet

a) A tervezett szociális rehabilitáció lehatárolása

b) Közoktatási Esélyegyenlőségi Akcióterv

A Települési Esélyegyenlőségi Terv megvalósításához szükséges feltételek biztosítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
A monitoring a terv céljainak időarányos megvalósulását mutatja	Monitoring jelentés	A monitoring a terv céljainak időarányos megvalósulását mutatja	Monitoring jelentés	A tervben megfogalmazott célok többsége megvalósult, a terv felülvizsgálata megtörtént	Monitoring jelentés, elfogadott módosított esélyegyenlőségi terv

Óvodai ellátás elérhetőségének javítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
Azon családok azonosítása, amelyekben van olyan gyermek (ez valószínűleg rendelkezésre áll a védőnőknél), aki nem részesül óvodai nevelésben, majd intézkedési terv készítése az óvodai ellátás megszervezése érdekében, amelynek része az együttműködés terv a védőnők, a családsegítő, a kisebbségi önk. és az óvodák között.	Az elkészült intézkedési terv.	A három vagy több évet óvodában töltő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya 10%-kal növekszik.	Az óvodai ellátásban részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya.	A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai ellátása teljes körű.	Az óvodai ellátásban részesülő halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya 20 % nő

A halmozottan hátrányos helyzetű 3-6 éves gyermekek esélyegyenlőségének javítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok	Középtávú célok	Középtávú célok	Hosszú távú célok	Hosszú távú célok
-------------------------	------------------	-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

	indikátorai	(3 év)	indikátorai	(6 év)	indikátorai
Az IPR bevezetésének feltételei megvalósulnak, együttműködés az OOIH-val,	Elfogadott intézményi IPR, együttműködés az Országos Oktatási Integrációs Hálózattal, Szakértői bizottsági vélemények	Az IPR bevezetése kerül	Integrációs nevelés dokumentumai, statisztikai adatok	SNI és HHH tanulók iskolai eredményessége javul	Általános iskolai tanulmányi statisztikák, iskolaérettségi vizsgálatok eredményei

A hátrányos helyzetű gyermekek oktatási eredményességének javítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
A fejlesztési források felhasználásánál a sok hátrányos helyzetű gyermeket nevelő intézmények nagyobb arányban részesülnek.	A forrás felhasználás aránya	Az oktatás nevelés feltételrendszerre jelentősen javul	A OM rendelet szerinti feltételrendszer teljesülése.	A óvodás HHH gyermekek iskolaérettsége javul, az iskolás HHH tanulók iskolai eredménye javul.	Szakértői bizottságok véleményeinek tartalma és száma, a tanulók iskolai eredménye.

Az óvodai nevelés hatékonyságának a növelése az SNI vonatkozásában

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
A korai SNI szűrés teljes körűen megvalósul.	Szakértői bizottsági vélemények	Az óvodai fejlesztésbe bevont nagycsoportos gyermekek aránya eléri az iskolás korosztályra jellemző arányt	Statisztikai adatok	SNI tanulók iskolai eredményessége javul a korai életkorban kezdett fejlesztések eredményeképpen	Általános iskolai tanulmányi statisztikák, iskolaérettségi vizsgálatok eredményei

Az óvodai nevelés hatékonyságának a növelése a HH és HHH vonatkozásában

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
A DIFER mérés és fejlesztő rendszer beépítése 4 éves kortól a jelenlegi fejlesztési rendszerbe.	Mérési eredmények, fejlesztési tervek, kapcsolat-felvételi jegyzőkönyv	Az iskolaérettségi vizsgálatok kisebb különbséget mutatnak a gyermekek között. Az iskola és az óvodák részvételével együttműködés jön létre.	Iskolaérettségi eredmények a felmérésvezető megítélése alapján javulnak. Az együttműködés éves munkaterve	-	-

Az óvoda-iskola átmenet sikerességének biztosítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
Az óvodapedagógusok és a tanítók közötti együttműködés kialakul, az első osztályosok fejlesztésében az óvodapedagógusok részt vesznek	Együttműködés dokumentációja, fejlesztési tervek	A HH/HHH tanulók sikeressége javul	Iskolai szöveges értékelések	-	-

Körzethatárok, ezzel párhuzamosan az iskolabusz közlekedés felülvizsgálata

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
A körzethatárokat meghatározó önkormányzati rendelet módosításra kerül.	Módosított rendelet	A hátrányos helyzetű tanulók eloszlásában a különbségek csökkennek	HH és HHH tanulók eloszlása az intézmények között	-	-

Az általános iskolai nevelés hatékonyságának a növelése

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
Az IPR és ezen belül a BGR bevezetésének feltételei megvalósulnak, az integrációs felkészítés támogatás megpályázásra kerül az első lehetséges alkalommal	Elfogadott intézményi IPR, BGR együttműködés az Országos Oktatási Integrációs Hálózattal, beadott pályázat	Az IPR, BGR bevezetésre kerül	Integrációs nevelés dokumentumai	SNI és HHH tanulók esélyei javulnak	Általános iskolai tanulmányi statisztikák, iskolaérettségi vizsgálatok eredményei

A HH és HHH tanulók arányának növelése a tagozatos osztályokban

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
Az óvodapedagógusok és a tagozatos első osztályos tanítók együttműködése a korai tehetség felismerés érdekében, a szülők tájékoztatása a tagozatos osztályokban való továbbtanulásról.	Együttműködési dokumentumok, feljegyzések a szülői tájékoztatókról	A HH és HHH arány növekszik a tagozatos osztályokban.	A HH és HHH arány a tagozatos osztályokban.	-	-

A hátrányos helyzetű tanulók, köztük a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók iskolai eredményességének javítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
a) a kompetencia alapú oktatás bevezetésének előkészítése b) A tanórán kívüli programokba a hátrányos helyzetű tanulók nagyobb arányban vesznek részt c) A hátrányos helyzetű tanulók számára felkészítés indul az intézményekben az érettségire adó középiskolai képzésekre. d) Az országosan meghirdetett hátránykompenzációs programokban a hátrányos helyzetű tanulók nagyobb számban vesznek részt e) támogató rendszer kialakítása	a) Bevezetési terv b) Haladási, beírási naplók c) felvételi felkészítők, és a résztvevő HH tanulók száma d) az országos programokon résztvevő HH tanulók száma e) A támogató rendszert tartalmazó pedagógiai dokumentum	a) A kompetencia alapú oktatás bevezetéséhez szükséges pályázatok elkészülnek c) növekszik az érettségire adó képzéseken résztvevő HH tanulók aránya e) Csökken a lemorzsolódó HH és HHH tanulók száma	a) Elkészült pályázatok c) továbbtanulási adatok.	a) A kompetencia alapú oktatás bevezetése megtörténik a város közoktatási intézményeiben. a-e) a HH tanulók tanulmányi eredménye javul, növekszik az érettségire adó képzésben résztvevő, azt sikeresen elvégző HH és HHH tanulók aránya, növekszik körükben a továbbtanulók száma	a) Pedagógiai, nevelési programok. a-e) iskolai statisztika, továbbtanulási statisztika

A közoktatás infrastrukturális feltételeinek javítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
Éves fejlesztési terv elkészítése a 4. pont figyelembe vételével. A fejlesztéshez szükséges forrás megpályázása, a beruházás elindítása.	Éves fejlesztési terv. A pályázat elkészülte.	A rendeletben meghatározott eszközök és infrastruktúra rendelkezésre áll az oktatási intézmények 80%-ban.	Leltári naplók, eszköz és felszerelés jegyzékek, önkormányzati vagyonyilvántartás	A rendeletben meghatározott eszközök és infrastruktúra rendelkezésre áll teljes körűen az oktatási intézményekben.	Leltári naplók, eszköz és felszerelés jegyzékek, önkormányzati vagyonyilvántartás

A HH és HHH tanulók családi és társadalmi környezetének a javítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
A telepszerű lakókörnyezetek felmérése, forrástérkép készítése ezen területek rehabilitációjára	Felmérés szakmai anyagai, forrástérkép	Pályázatok elkészítése, legalább egy terület rehabilitációjának elvégzése	Beadott pályázati dokumentációk, rehabilitált terület	Pályázatok elkészítése, legalább három terület rehabilitációjának elvégzése	Beadott pályázati dokumentációk, rehabilitált területek

A társadalmi környezettel együttműködés javítása

Rövid távú célok (1 év)	Rövid távú célok indikátorai	Középtávú célok (3 év)	Középtávú célok indikátorai	Hosszú távú célok (6 év)	Hosszú távú célok indikátorai
A cigány kisebbségi önkormányzatokkal, civil szervezetekkel együttműködési terv elkészítése, egyeztető fórum létrehozása.	Együttműködési terv.	A cigány kisebbségi önkormányzatok, civil szervezetek aktív szerepet vállalnak a hátrányos helyzetűek közoktatási esélyegyenlőségének megteremtésében.	Közösen megvalósított tevékenységek száma.	A hátrányos helyzetű tanulók iskolai sikeressége eléri a többségi társaikét.	A hátrányos helyzetű tanulók és többségi tanulók tanulmányi eredménye.

c) Infrastrukturális szempontból ellátatlan területek

	Utcák, ahol részben, vagy egészben nem található...	A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma az el nem látott utcákban	A városrész(ek) nevei, ahol az utcák találhatóak.
Vezetékes víz	Partizánok; Fácán, Galamb, Gólya; Szilvaskő		1. városrész
	Budavölgyi, Corvina		2. városrész
	Gesztenye, Hanga, Kikerics, Szőlő		6. városrész
Áram	–	–	–
Közüvilágítás	Eresztvény túristaház, Fácán, Galamb, Gólya, Petőfi; Szapolyai, Újbánya; Szilvaskő		1. városrész
	Felső-Ponyipusztá		2. városrész
	Szent Flórián tér		4. városrész
	Somlyói; Áfonya, Almafa, Barack, Bimbó, Borbolya, Ciklámen, Galagonya, Gesztenye, Hanga, Hérics, Ibolya, Jázmin, Kikerics, Kökény, Körtefa, Málna, Meggyfa, Mogyoró, Nefelejcs, Pipacs, Ribizli, Somlyó, Szilvafa, Szőlő, Vár, Virág, Zsálya, 2T végállomás környéke		6. városrész
	Nagy Sándor József, Vásártér		7. városrész
	Kormospusztá		9. városrész
	Somoskő kőbánya; Eresztvény, Salgóbbánya és Rónafalu-Rónabánya teljes területe		1. városrész
Szennyvíz-csatorna	Ötvözetgyár út; Pécskő-pusztá		2. városrész
	Csillag, Gedőc pusztá, Hold, Nyesés		3. városrész
	Vadaskert		4. városrész
	Mikóvölgyi, Újakna; Somlyó-bányatelep teljes területe		6. városrész
	Kotyháza-pusztá		9. városrész
	Teljes területen		1. városrész
Gáz	Csernikvölgy; Pécskőpusztá, Felső-ponyipusztá		2. városrész
	Csillag, Gedőc pusztá, Hold út		3. városrész
	Május 1., Március 15., Alkotmány, Erzsébet tér, Fő tér, Kissomlyó, Kistarján, Kossuth, Pipishegy, Zagyvai rakodó		4. városrész
	Dugdel pusztá, Gurtyános		5. városrész
	Forgách A. telep, Mikóvölgyi; Somlyóbányatelep egész területe		6. városrész
	Gárdonyi		7. városrész
	Eötvös, Kormospusztá, Kotyháza		9. városrész

	Utcák, ahol részben, vagy egészben nem található...	A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma az el nem látott utcákban	A városrész(ek) nevei, ahol az utcák találhatóak.
Pormentes út	Bajza, Kőbánya, Lovassy, Nyerges, Partizánok, Perczel, Szemere; Fácán, Galamb, Gólya, Petőfi sétány; Árpád, Balassi, Jókai sor, Madách, Mikes, Nádas, Orgona, Szapolyai, Törökvész, Zsombékos; Asztalos, Határőr, Szilváskő pusztai, Vajda, Vasas		1. városrész
	Budavölgyi, Csalános, Csernyik, Fenyvesalja, Holló, Homok, Nagykert, Ötvözetgyár, Váralja; Bátki, Bugát, Dér, Építők, Harmat, Liliom, Pécskő pusztai, Tározó		2. városrész
	Csillag, Gedőc puszta, Gedőci, Görbe, Hold, Nyesés dűlői		3. városrész
	Aknász, Zagyvai rakodó; Akácos, Alpári, Határ, Hegyi, Ilona; Nyár; Erdőalja köz, Hunyadi krt.		4. városrész
	Alsó-Idegér		5. városrész
	Dobó Katica, Mikóvölgyi; Áfonya, Almafa, Barack, Bimbó, Borbolya, Ciklámen, Csille, Galagonya, Gesztenye, Hanga, Hérics, Ibolya, Jázmin, Kikerics, Kőkény, Körtefa, Málna, Meggyfa, Mogyoró, Nefelecs, Pipacs, Ribizli, Szilvafa, Szőlő, Teréztáró, Vájár, Virág, Völgyhíd, Zsálya		6. városrész
	Bajcsy-Zsilinszky, Fazekas, Gárdonyi, Rákóczi, Vasút		7. városrész
	Bóna Kovács, Dűlő, Furák, Jakubi, Kakukk, Katalin, Kisvasút, Petőfi		8. városrész
	Barátság, Bercsényi, Bródy, Budapesti, Centrál köz, Csalogány, Csókás krt., Eötvös, Esze, Jenő, Kölcsey, Lakatos, Makarenkó, Mandula, Szabó, Viola		9. városrész
Összesen a városban nyilvántartott halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma			

d) Általános iskolai közoktatás integráltsága

OM azonosító	intézmény neve	tanulólétszám az intézményben			tanulólétszám az iskolában az osztályszervezés módja szerint							
					Normál (általános) tanterv			Emelt szintű oktatás és/vagy két tanítási nyelvű iskolai oktatás			Gyógypedagógiai tagozat	
		Összesen	HHH	SNI	Összesen	HHH	SNI	Összesen	HHH	SNI	Összesen	HHH
038535	Illyés Gyuláné Óvoda, Általános Iskola, Speciális Szakiskola és Egységes Pedagógiai Szakszolgálat	109	68	109	0	0	0	0	0	0	109	68
200328	Uzoni Péter Gimnázium és Általános Iskola	174	n.a	0	107	n.a	0	67	n.a	0	0	0
032169	Salgótarjáni Központi Általános Iskola és Diákotthon	3594	523	77	3484	523	76	110	0	0	0	0
	Székhely intézmény	671	0	3	571	0	3	110	0	0	0	0
	Arany János Tagiskola	567	159	8	567	159	8	0	0	0	0	0
	Beszterce-lakótelepi Tagiskola	599	31	18	599	31	18	0	0	0	0	0
	Bóna Kovács Károly Tagiskola	147	89	18	147	89	18	0	0	0	0	0
	Dornyay Béla Tagiskola	226	31	3	226	31	3	0	0	0	0	0
	Gárdonyi Géza Tagiskola (Mátraszele)	49	19	0	49	19	0	0	0	0	0	0
	Kodály Zoltán Tagiskola	433	5	3	433	5	3	0	0	0	0	0
	Petőfi Sándor Tagiskola	404	83	8	404	83	8	0	0	0		0
	II. Rákóczi Ferenc Tagiskola	476	106	16	476	106	16	0	0	0	0	0
032286	Bolyai János Gimnázium és Szakközépiskola 7-8. o	70	1	0	70	1	0	0	8	0	0	0

e) A krízisterületek mutatói (KSH 2001-es népszámlálásból származó adatszolgáltatás)

Mutató megnevezése	Salgótarján összesen	Antiszeqr.ter._1 (Bereczkei u. - Karancs út - Felsőidegér út - Alsóidegér út - településhatár)	Antiszeqr.ter._3 (Építők u - Salgói út - Báthi J. u - településhatár)	Antiszeqr.ter._4 (Somlyói út - Forgács A. út - Szerűskert út - patak)	Antiszeqr.ter._5 (településhatár - Déryné út - Zöldfa út - Hősök útja)	Antiszeqr.ter._6 (Csokonai út - Bródy S. út - Tarján patak)	Antiszeqr.ter._7 (Somlyói út - Vájár út - Somlyói út - Áfonya u. - Almafa u.)	Antiszeqr.ter._8 (Balassi út - Madách I. út - Vár út - Jókai sor - Vár út)	Antiszeqr.ter._9 (Salgó út - Füleki út)	Antiszeqr.ter._10 (Temető út - Kisvasút u. - Katalin u. - településhatár)
Lakónépesség száma	42 528	335	228	151	762	210	260	78	227	109
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	15,8	31,0	22,4	21,2	31,5	21,4	24,6	11,5	27,8	16,5
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	63,3	57,6	59,2	53,6	60,9	62,9	59,2	56,4	57,3	64,2
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	20,9	11,3	18,4	25,2	7,6	15,7	16,2	32,1	15,0	19,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	27,3	70,0	76,3	67,9	73,1	61,4	66,2	68,2	62,3	74,3
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	14,2	2,9	1,4	0,0	0,8	5,4	0,6	0,0	1,5	0,0
Lakásállomány (db)	18 174	111	67	76	250	81	102	48	95	46
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	17,1	73,9	34,3	93,4	27,6	43,2	95,1	70,8	85,3	65,2
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	44,5	72	75,6	70,4	67,0	68,2	76,0	70,5	72,3	65,7
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	18,0	57,5	61,5	55,6	54,3	50,8	52,6	50,0	51,5	52,9
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	51,2	26,6	21,6	27,3	31,2	31,3	21,9	25,5	27,4	31,6
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	43,8	61,9	67,1	72,9	54,8	58,7	72,6	64,7	59,7	60,5
Állandó népesség száma	42 565	335	227	151	753	208	258	81	226	110

Mutató megnevezése	Antiszegr.ter._1 (Bereczkei u. - Karancs út - Felsőidegér út - Alsóidegér út - településhatár)	Antiszegr.ter._3 (Építők u - Salgói út - Báthi J. u - településhatár)	Antiszegr.ter._4 (Somlyói út - Forgács A. út - Szerűskert út- patak)	Antiszegr.ter._5 (településhatár - Déryné út - Zöldfa út - Hősök útja)	Antiszegr.ter._6 (Csokonai út - Bródy S. út - Tarján patak)	Antiszegr.ter._7 (Somlyói út - Vájár út - Somlyói út - Áfonya u. - Almafa u.)	Antiszegr.ter._8 (Balassi út - Madách I. út - Vár út - Jókai sor - Vár út)	Antiszegr.ter._9 (Salgó út - Füleki út)	Antiszegr.ter._10 (Temető út - Kisvasút u. - Katalin u. - településhatár)
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	70,0	76,3	67,9	73,1	61,4	66,2	68,2	62,3	74,3
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	2,9	1,4	0,0	0,8	5,4	0,6	0,0	1,5	0,0
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	55,6	84,9	79,2	83,0	50,0	73,0	76,9	56,8	58,3
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	74,0	76,8	83,4	72,8	66,7	75,8	66,7	64,3	67,0
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	37,9	37,7	4,0	26,1	40,0	41,3	50,0	54,3	33,3
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	8,1	24,5	0,0	13,5	25,7	15,9	26,9	24,7	25,0
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	20,7	32,6	27,2	22,2	29,6	29,9	18,2	29,2	31,4
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	74,0	34,4	93,1	25,9	40,3	94,9	72,7	89,5	63,6
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	59,6	25,0	79,2	21,8	31,9	76,3	63,6	56,6	31,8

f) A tervezett szociális rehabilitáció területeinek 2001-es KSH adatokon alapuló adatai

Mutató megnevezése	Acélgyár és környéke	Szabadság telep	Művésztelep	Zemlinszky telep	Hársfa - Zöldfa út
Lakónépesség száma	1 767	158	228	347	3 094
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	12,3	28,5	22,4	15,3	25,9
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	55,8	60,1	59,2	59,7	64,5
Lakónépességen belül 60- x évesek aránya	31,9	11,4	18,4	25,1	9,6
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	37,2	66,3	76,3	58,0	49,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában	6,6	0,0	1,4	2,4	4,4
Lakásállomány (db)	862	64	67	160	1 170
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	35,6	98,4	34,3	26,3	17,3
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül	52,0	68,4	75,6	60,9	53,3
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül	26,6	67,4	61,5	41,6	33,5
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	42,1	31,3	21,6	35,2	44,3
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	57,5	54,0	67,1	59,1	43,0
Állandó népesség száma	1 779	158	227	348	3 105
Legfeljebb általános iskola 8 osztályával rendelkezők aránya a 15-59 éves népesség körében	37,2	66,3	76,3	58,0	49,2
Felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év feletti népesség körében	6,6	0,0	1,4	2,4	4,4
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	43,2	86,7	84,9	55,6	58,4
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya az akcióterületi lakónépességen belül	64,2	67,7	76,8	60,2	62,8
Munkanélküliek aránya az akcióterületen (munkanélküliségi ráta)	22,8	41,2	37,7	41,3	18,6
Tartós munkanélküliek (legalább 360 napig) aránya. (Számítás: tartós munkanélküliek száma/ munkanélküliek+foglalkoztatottak száma)	9,8	13,7	24,5	23,9	9,1
Azon aktív korúak (15-59 éves) aránya, akiknek 2001-ben a jövedelemforrásuk kizárólag állami vagy helyi támogatás volt	16,4	15,8	32,6	18,8	14,3
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	34,7	98,4	34,4	27,0	15,9
Az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	20,4	88,5	25,0	43,2	16,1

g) **KSH térképek**

A térképek a 2001-es népszámlálási adatokon alapszanak, és az adott terület szegregáltságának mértékét mutatják.

